

UNIV. BIBLIOTH.
* 1904 *
HELSINGFORS

FINSKA SPRÅKETS SATSLÄRA

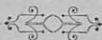
TILL

LÄROVERKENS TJENST

UTGIFVEN

AF

E. N. SETÄLÄ.

HELSINGFORS 1892.
SÖDERSTRÖM & C:o
FÖRLAGSAKTIEBOLAG.

KUOPIO 1892.

O. W. BACKMANS BOKTRYCKERI.

Innehåll.

	Sid.
1:sta kapitlet. Om satsen och dess delar.	
Inledning §§ 1, 2	1.
Subjekt och predikat §§ 3—14	1— 5.
Predikatsfyllnad §§ 15—23	5— 8.
Objekt och därmed beslägtade bestämningar §§ 24—31	8—15.
Adverbial §§ 32, 33	15—17.
Attribut § 34	17—21.
Apposition §§ 35, 36	21—23.
Enkel och sammansatt sats §§ 37—45	23—26.
2:dra kapitlet. Nomens användning i satsen.	
Numerus §§ 46—48	27—28.
Kasus §§ 49—68	29—63.
<i>Nominativ</i> § 49	29.
<i>Genetiv</i> § 50	29—32.
<i>Akusativ</i> § 51	32.
<i>Lokalkasus</i> §§ 52—65	33—61.
Allmänna lokalkasus: <i>Essiv, partitiv, translativ</i> §§ 53—56	33—42.
Inre lokalkasus: <i>Inessiv, elativ, illativ</i> §§ 57—59	42—50.
Yttre lokalkasus: <i>Adessiv, ablativ, allativ</i> , §§ 60—63	50—56.
Allmänna anmärkningar om lokalkasus § 64	56—58.
Öfversigt af lokalkasus § 65	58—61.
<i>Komitativ</i> § 66	61.
<i>Instruktiv</i> § 67	61—63.
<i>Abessiv</i> § 68	63.
Om substantiv och adjektiv §§ 69—72	64—65.
Om räkneord samt om angifvande af årtal, datum och timme §§ 73—76	65—68.
Om pronomina §§ 77—91	68—79.

3:dje kapitlet. Verbets användning i satsen.

Verbets hufvudformer. Nekkingsordet §§ 92—94	79—81.
Verbets finita former §§ 95—107.	81—89.
<i>Indikativ</i> §§ 96—99	81—84.
<i>Konjunktiv</i> §§ 100—104	84—88.
<i>Imperativ</i> §§ 105—107	88—89.
Verbets infinita former §§ 108—119	89—108.
<i>Infinitiverna</i> §§ 109—116	89—101.
<i>I:sta infinitiven</i> §§ 110—112	90—95.
<i>II:dra infinitiven</i> § 113	96—97.
<i>III:dje infinitiven</i> §§ 114, 115	97—100.
<i>IV:de infinitiven</i> § 116	100—101.
<i>Participen</i> §§ 117—119	101—108.

4:de kapitlet. Partiklarnas användning i satsen.

Adverb §§ 120—123	108—109.
Anhangspartiklar § 124	109—111.
Postpositioner och prepositioner §§ 125, 126	111—114.
Konjunktioner §§ 127—129	114—121.
Interjektioner §§ 130, 131	121.

5:te kapitlet. Ord- och satsföljden.

Ordföljden §§ 132—134	121—124.
Satsföljden § 135	124—125.

Förord.

Redan för några år sedan beslöt jag, därtill uppmanad af flera skolmän, att utgifva en svensk upplaga af min finska skolsyntax. År 1888 utarbetade jag den del, som motsvarar de två första arken af denna upplaga, men måste till följd af andra arbeten tillsvidare afstå från planens förverkligande. Sedan den tredje omarbetade upplagan af »Suomen kielen lauseoppi» utkommit, åtog sig fröken *Ilmi Bergroth* att till svenska öfversätta en stor del af densamma (motsvarande sidd. 33—108 i denna svenska upplaga), hvarigenom det blef mig en möjlighet att tidigare än annars kunnat ske utgifva arbetet.

Denna »Finska språkets satslära» innehåller i hufvudsak detsamma som den tredje finska upplagan. I enlighet med de nyare åsigterna angående språkundervisning har jag ansett mig här öfverallt böra utgå från det språk, som utgör föremålet för undervisningen, och har således icke behöft väsentligen afvika från uppställningen i den finska redaktionen. Att likväl några förändringar, tillägg och utslutningar vid omarbetningen varit af nöden, faller af sig själf. Tillika har jag rättat några inadvartenser i den finska upplagan samt här och där vidtagit några mindre förändringar, hvilka jag hoppas äfven vara förbättringar (se t. ex. framställningen af läran om possessivsuffixen, §§ 83, 84). Den svenska upplagan kan sålunda anses tillika vara en fjärde omarbetad upplaga af min finska skolsyntax.

Angående mitt förhållande till den s. k. grammatikkomiténs betänkande, till hvilket jag i hufvudsak anslutit mig, ber jag att få hänvisa till förordet till tredje upplagan af »Suomen kielen lauseoppi.» — Vid rättstafningen har den i Finland officiellt påbudna svenska ortografin följts.

Slutligen ber jag att få uttala min varmaste tacksägelse till fröken *Ilmi Bergroth* (fru *Hallstén*), hvars erfarenhet som lärarinna i finska språket ländt boken till fromma, till professor *F. Gustafsson*, hvilken genomgått arbetet i manuskript, samt till kandidat *K. B. Wiklund*, hvilken i korrektur granskat svenskan i detsamma.

Kustö i augusti 1892.

E. N. Setälä.

1:sta kapitlet.

Om satsen och dess delar.

Satslära (syntax) kallas den del af språkläran, som § 1. handlar om ordens ordnande till satser.

Sats är det språkliga uttrycket för en tanke. I § 2. satsen utsäges medels ett verbum finitum en verksamhet, ett tillstånd eller en egenskap om ett föremål, t. ex. *Lintu lentää. Tyttö sairastui. Ruoho viheriötsee.*

Subjekt och predikat.

Satsen består af tvenne hufvuddelar: **subjekt** och § 3. **predikat**. Predikat är det verb, hvarigenom något i satsen utsäges; subjekt är den satsdel, om hvilken predikatets handling, tillstånd eller egenskap utsäges.

Subjektet utgöres vanligen af ett substantiv (eller § 4. substantiv-pronomen), t. ex. *Lintu lentää. Hän istuu.*

Såsom subjekt kan äfven stå ett adjektiv eller hvilket ord som hälst, som begagnas substantivt, en infinitiv eller en hel sats (subjektssats), t. ex. *Kokenut kaikki tietää, vaivainen kaikki kokee* den erfarne vet allt, den olycklige pröfvar allt. *Mutta on kaksitavuinen. Ikävä on lähteä. Kummallista oli, että pääsit papiksi.*

Predikatet utgöres af ett verb i finit form, t. § 5. ex. *Poika lukee.*

Anm. Predikatet kan således utgöras af en enkel eller en sammansatt verbform, t. ex. *Poika lukee. Poika on lukenu.* Äfven ett till betydelsen ofullständigt verb kan

i förening med predikatsfyllnad uppfattas som predikat i satsen, t. ex. *Poika on iloinen*.

§ 6. Subjektet är i finskan antingen totalt eller partiellt.

§ 7. Det totala subjektets kasus är nominativen, t. ex. *Poika juoksee gossen springer. Linnut laulavat. Me puhumme.*

§ 8. Det partiella subjektets kasus är partitiven, t. ex. *Lihaa on pöydällä* kött finnes på bordet. *Poikia juoksee pihalla* gossar springa på gården.

§ 9. Subjektet uppfattas antingen såsom varande totalt eller partiellt, beroende af

a) Subjektets egen beskaffenhet. Subjektet är totalt, om hela dess omfång eller en bestämd del däraf är i fråga, men partiellt, om predikatet utsäges om en obestämd del af subjektets omfång. Ex. *Ruoka on pöydällä* maten är på bordet. *Ruokaa on pöydällä* mat finnes på bordet. *Pojat juoksevat pihalla* gossarne (i fråga) springa på gården. *Poikia juoksee pihalla* gossar springa på gården.

Anm. 1. Subjektet står i detta fall i partitiv endast, om det utgöres af ett abstrakt eller kollektivt substantiv, af ett ämnesnamn (subst. materiæ), eller om det står i pluralis. Ex. *Vielä on jaloutta maailmassa. Sojaväkeä tuli kaupunkiin. Vettä valui virtana. Taloja on palanut* (icke: *taloa on palanut, utan osa talosta*).

2. Märk! *Tytöllä on kauniit silmät* (icke: *kauniita silmiä*). *Hänellä on pienet kädet. Ukolla on harmaat hiukset* (grått hår, jfr *harmaita hiuksia* grå hårstrån).

b) Predikatets beskaffenhet. Subjektet uppfattas alltid totalt, om predikatet är ett transitivt verb eller ett verb med predikatsfyllnad. Ex. *Miehet hakkaavat pihalla puita* männen l. män hugga ved på gården. *Jättiläiset* (aldrig: *jättiläisiä*) *rakensivat kirkon* jättar byggde kyrkan. *Koulut ovat hyödyllisiä* skolor äro nyttiga.

Muutammat pojat ovat vallattomia några gossar äro själfsvåldiga. — Subjektet kan öfverhufvudtaget vara partiellt endast i det fall, att det intransitiva predikatsverbet uttrycker ett tillstånd eller en rörelse. T. ex. *Poikia* (gossar) *seisoo tuvan takana. Poikia juoksee, on juossut. Tyttöjä on tuvassa. Talonkin tyttäriä on pikkoina. Kirjeitä oli tullut.*

An m. Om predikatet enligt föregående regler ej kan förenas med ett partiellt subjekt, kan subjektet uttryckas partiellt endast genom omskrifning. Ex. *Miehiä on pihalla puita hakkaamassa. Semmoisia poikia on, jotka ovat vallattomia.*

c) Satsens nekande eller jakande innehåll. I nekande satser och frågesatser med predikatet *olla* (= finnas till), *näkyä* (= synas till), *kuulua* (= höras af) o. s. v. uppfattas subjektet vanligen partiellt. Ex. *Tässä kylässä ei ole suutaria* i denna by finnes ingen skomakare (däremot: *Suutari ei ole tässä kylässä* skomakaren är icke, befinner sig icke i denna by). *Miestä ei näy eikä kuulu* mannen hvarken syns till eller hörs af (däremot: *Kirkko ei näy sieltä* kyrkan syns icke därifrån. *Mies ei näy tulevan*). *Sinun ääntäsi ei ole moneen aikaan kuulunut* man har icke hört din röst på länge (däremot: *Sinun äänesi ei kuulu niin kauas* din röst hörs icke så långt). *Näkykö ketään? Onko tässä kunnassa kansakoulua?* Likaså: *Menikö tästä ketään?*

I finskan innehåller predikatsverbet i första och § 10. andra personen alltid subjektet. För eftertrycks skull kan det särskildt framhållas genom ett utsatt personalpronomen. Ex. *Jos tulet minua tervehtimään, olen suuresti iloisani.* — *Minä en sitä tehnyt, vaan sinä.*

Vid tredje personen uttryckes subjektet nästan alltid § 11. genom ett substantiv, pronomen l. dyl.. Ex. *Isä tulee. Tytöt menevät. Kun hän näki isänsä, niin hän tuli iloiseksi.*

§ 12. Det gifves äfven satser utan subjekt, hvilkas predikat står i tredje pers. sing. Ett sådant predikat kan utgöras af

a) Ett impersonellt verb, som uttrycker en känsla eller betecknar en naturföreteelse. Ex. *Minua kammottaa* jag känner fasa, *inhottaa* känner afsky, *pyörriyttää* känner svindel, *janottaa* är törstig, *unettaa* är sömning. *Hampaita särkee* tänderna värka. — *Nyt tuulee tuivasti* nu blåser det starkt. *Myrskyää* det stormar, *sataa* det regnar, *pyryttää* det yrar.

An m. 1. Dylika verb kunna äfven stå med subjekt, t. ex. *Sataa vettä, hunta, rakeita. Suolakala janottaa* (väcker törst).

2. Subjekt till sådana impersonella verb som *pitää, täytyy, tarvitsee, tulee, sopii* o. s. v. anses den infinitiv vara, som står tillsammans med dem, t. ex. *Minun täytyy mennä. Ei tarvitse odottaa.*

3. Såsom af exemplen synes, finnes ej i finskan något, som skulle motsvara det formella subjektet *det* i svenskan. Likaså har svenskans *det* ingen motsvarighet i finskan, om satsens verkliga subjekt utgöres af en infinitiv, och vanligen icke heller, om det utgöres af en hel sats. Ex. *Ikävä oli kotoa lähteä* det var ledsamt att fara hemifrån. *Kumma oli, että pääsit papiksi* det var besynnerligt, att du kunde bli prest (för större eftertrycks skull: *Se l. sepä oli kumma, että . . .* det var då besynnerligt att . . .).

b) Ett verb i tredje pers. sing. aktiv med obestämdt subjekt, motsvarande det svenska man. Ex. *Sen kohta kuulee, että hänessä on älyä* så mycket hör man genast, att han har skarpsinne. *Hänen sanoihinsa ei voinut luottaa. Häntä ei mitenkään olisi luullut sairaaksi mieheksi.*

c) Verbets s. k. passiva eller opersonliga form. Ex. *Kohta päästään perille* snart kommer man fram. *Jo tultiin. Hevonen vietiin laitumelle. Häntä ei ole kuultu eikä nähty.*

An m. Finskans s. k. passiv af transitiva verb återgifves vid öfversättning oftast med passiv i svenskan, hvarvid det finska objektet blir subjekt. Ex. *Hevonen* (obj.) *vietiin laiturille* hästen (subj.) fördes till betesmarken. *Häntä ei ole kutsuttu* han har icke blifvit bjuden.

Predikatsverbet rättar sig efter ett i nominativ § 13. stående subjekt i numerus och person. Ex. *Minä juoksen. Isä tulee. Te laulatte. Pojat kävelevät. He ovat nukkuneet.*

Om de i nominativ stående subjekten äro flera, står predikatsverbet i pluralis, och om subjekten äro af olika person, har 1:sta personen företräde framför den 2:dra och 3:dje samt 2:dra personen framför den 3:dje. Ex. *Mikko ja Matti juoksevat kilpaa. Rikkaus ja valta eivät tee ihmistä onnelliseksi. Äitini ja minä kävimme kirkossa. Minä, sinä ja toveri luemme. Sinä ja sisaresi kävelette.*

An m. 1. I talspråket och i poesi användes ofta 3:dje pers. sing. i st. f. 3:dje pers. plur. Ex. *Isä ja äiti on kylässä. Ei ole aiat, niinkuin oli ennen, entiset aiat on olleet ja menneet.*

2. Då adessiven jämte verbet *olla* uttrycker egaren (*minulla on jag har*), står *olla* som predikat alltid i singularis, t. ex. *Pojalla on vaaleat hiukset* (jfr § 60, II).

3. Då subjektet utgöres af ett kardinaltal, står predikatet alltid i singularis, t. ex. *Kolme poikaa tulee tuolta.*

Om subjektet står i partitiv, står predikatet alltid § 14. i tredje person singularis. Ex. *Lihaa on torilla. Poikia menee kouluun. Silloin ei meitä vielä ollut ole-massakaan.*

Predikatsfyllnad.

Predikatsfyllnad kallas en bestämning, som för § 15. medels ett till betydelsen ofullständigt verb tillägges subjektet.

Det förmedlande verbet är vanligtvis *olla* vara, någon gång *tulla* blifva.

Predikatsfyllnaden utgöres af a) ett substantiv § 16. eller b) ett adjektiv, t. ex. *Varpunen on lintu. Poika on pieni.*

§ 17. Predikatsfyllnaden är antingen total eller partiell.

§ 18. Total är predikatsfyllnaden och står i nominativ, om dess begrepp i sin helhet utan någon närmare bestämning tillägges subjektet. Ex. a) *Varpunen on lintu. Ystäväni on runoilija.* b) *Kirves on tylsä. Omena on makea. Jalkani ovat kipeät. Pojat ovat iloiset. Huoneet ovat kylmät.*

Märk! I fråga om kroppsdelar: *Hänen silmänsä ovat mustat* (ej: *mustia*). *Hänen jalkansa ovat suuret.*

§ 19. Predikatsfyllnaden är partiell och står i partitiv, då den uttrycker

a) Område, krets, slag, som subjektet tillhör (substantiv predikatsfyllnad). Ex. *Tämä talo on Ruoveden pitäjää* detta hemman hör till Ruovesi socken. *Mies on suurta sukua* mannen är af förnäm slägt (= hör till en förnäm slägt). *Varpuset ovat lintuja* (äro fåglar, höra till fåglarna). *Hän on maan oppineimpia miehiä. Mustalaisetkin ovat ihmisiä. Tämä ei ole vettä, vaan viiniä. Tämä on hedelmätöntä maata.* Märk! *Veitsi on terästä.*

b) Egenskap, som alltid, vanligen eller genomgående träffas hos subjektet (adjektiv predikatsfyllnad). Ex. *Kauneus on katoavaista* skönhet är förgänglig (något förgängligt). *Viina on juovuttavaa. Pojat ovat iloisia* gossar äro glada. *Huoneet ovat kylmiä. Sekalaista seurakunta on. Laihot ovat huonoja. Hänen toimeentulonsa on huonoa.*

Märk! Subjektet är i detta fall ett abstrakt eller kollektivt substantiv, ett ämnesnamn (subst. materiæ) eller ock står det i pluralis (jfr exx. ofvan). Alltså: *poika on pieni* (aldrig: *pientä*); *pojat ovat pieniä*. Jfr *omena on makea* och *omena* (ss. subst. materiæ) *on makeata*. — *Huoneet ovat kylmät* och *h. o. kylmiä* (alltid kalla). Jfr ofvan § 9, a), anm. 1.

☞ Subjektet utgöres af en infinitiv: *Hauska (hauskaa) oli nähä sinua. Ikävä oli kotoa lähteä.* Om ett adjektiv på *-ise* står som predikatsfyllnad, användes vanligen partitiv, t. ex. *Huopaista oli että tulit. Oli kummallista että niin kävi.*

Som predikatsfyllnad står ofta en possessiv genitiv. § 20.
Ex. *Tämä metsä on valtion. Kynä on minun.*

Allmänna anmärkningar.

§ 21.

1. Exx. på verbet *tulla* med predikatsfyllnad: *Kevät tuli lämmiin. Tämä tuli liian pieni. Oraat tulivat heikot. — Puuro tuli mustaa. Oraat tulivat heikkoja.* Jfr § 33, b) anm. 1.

2. Utom den subjektiva predikatsfyllnaden, hvarom hittills varit fråga, kan äfven en objektiv predikatsfyllnad förekomma tillsammans med verb, som betyda åstadkomma, förfärdiga. Den objektiva predikatsfyllnaden kan i likhet med den subjektiva och enligt samma regler som den vara antingen total eller partiell. Den objektiva predikatsfyllnaden står i objektets kasus (§§ 26, 27). Ex. *Mitä varten pastori pojan papinkirjan niin vaillinaisen teki? Tee työsi semmoinen, että se kelpaa! — Hän veisti kirvesvarren aivan uutta mallia. Sen hän tekee hyvää, mitä hän tekee. Juustot emäntä tekee hyviä.* Jfr § 33, anm. 1.

Adjektivet rättar sig som predikatsfyllnad i numerus efter subjektet. § 22.
Ex. *Silmät ovat kauniit. Vesi on kylmää. Touot ovat hyviä meillä. Kaksi tyttöä on isompaa.*

A n m. 1. Om det förmedlande verbet står i passiv (opersonlig) form, står predikatsfyllnaden i pluralis, t. ex. *Tästä lähin ollaan ahkerat l. ahkeria.*

2. Predikatsfyllnaden till en infinitiv rättar sig efter det styrande verbets subjekt eller person, t. ex. *Me tahdomme olla ahkerat l. ahkeria. Teidän täytyy olla ahkerat l. ahkeria. Luvattiin olla ahkerat l. ahkeria.*

3. Om subjektet utgöres af tilltalsordet *Te* och afser en enda person, eller af relativpronomen, som hänför sig till ett sådant *Te*, står predikatsfyllnaden i singularis. Ex. *Te olette jalo Ni är ädel. Teidän, joka olette vanha ja viisas, tulee myöskin olla hyvä.*

Efter samma regel rättar sig participet i sammansatta verbformer, t. ex. *Oletteko tämän tehnyt? (har Ni gjort detta? jfr O. t. tehneet? han I gjort detta?). Te, joka olette usein käynyt ulkomailla, voitte kai asian meille selittää.*

4. Den objektiva predikatsfyllnaden rättar sig efter objektet i numerus, t. ex. *Poika teki nappulat liian lyhyet.*

I enlighet med föregående § rättar sig äfven substantivet som predikatsfyllnad vanligen efter subjek-

§ 23.

tets numerus. Ex. *Me olemme kelpo pojat kumpikin. Mustalaisetkin ovat ihmisiä. Te olette kunnon miehiä.* (jfr *Te olette kunnon mies*). Undantag förekomma likväl beroende af predikatsfyllnadens beskaffenhet. Ex. *Kasvit ovat luonnon paras koristus. Hän on maan oppineimpia miehiä. Kankaat olivat monenlaista väriä.*

Objektet

och därmed beslätade bestämmingar.

§ 24. **Objekt** kallas den bestämning, som tillägges ett transitivt verb för att angifva föremålet för den verksamhet verbet utsäger.

Objektet utgöres af

a) Ett substantiv eller ett annat såsom substantiv användt nomen, t. ex. *Mies tappoi koiran. Hän löi koiraa. Päästä minut pois!*

b) En infinitiv, t. ex. *Poika tahtoo lukea.*

c) En hel sats, t. ex. *Sananlasku sanoo, ett'ei kannettu vesi kaivossa pysy.*

A n m. Till många transitiva verb lägges utom objektet ett adverbial, som betecknar det föremål, åt eller för hvilket något sker, och som kallas objektiv- l. dativ-adverbial. Sådana verb äro *antaa, sanoa, luvata, näyttää* m. fl., t. ex. *Kerro asia minulle! Hän antoi kirjan isälleni.*

§ 25. Objektet i finskan är antingen totalt eller partiellt.

§ 26. Det totala objektets kasus är ackusativen. Ackusativen har i singularis tvenne former: en längre med ändelsen *-n* (lik genetiven), och en kortare utan ändelse (lik nominativen); i pluralis har ackusativen endast en form, som är lik nominativ pluralis. Ex. *Sinä veit pojan kouluun. Vie poika kouluun. — Veimme pojat kouluun. Viekää pojat kouluun.*

I. Den längre formen af ackusativ sing. (på *-n*) är den allmännast använda. Ex. *Isä antaa kirveen po-*

jallensa. *Avun Luoja antakohon! Minä lupaan tehdä tämän työn.*

Andra exx. *Emäntä paloitteli lihan. Tuon miehen olen jo kauvan tuntenut. Sen seikan kai tietänee sanomattasikin. Saisipa sen tehdä. Minä kirjoittaisin serkulleni kirjeen, jos tietäisin hänen asuntonsa. Minä kävin hakemassa hevosen haasta. Isäntä käski renkinsä tuomaan hevosen. Hän sai luvan rakentaa mökin meidän maalle. Olin aikeissa ostaa talon. Olin jättää koko puuhan. Vaivan maksava työ. Talonväen oven avattua tuli naapurin poika huoneeseen.*

II. Den kortare formen af akkusativ sing. (som är lik nominativen), användes, om objektet är bestämning till

a) 1:sta eller 2:dra person imperativ. Ex. *Anna kirves minulle! Pane varsa valjahisin, puikkoihin punainen ruuna! Lyökäämme käsi kätchen! Viekää kirja isälle! — Juottaos vävyäni varsa!*

Jfr *Avun Luoja antakohon!*

b) Den passiva eller opersonliga formen. Ex. *Poika viedään kouluun man för gossen (gossen föres) till skolan. Koiria tapettiin. Varas pantaisiin vankeuteen, jos hän saataisiin kiinni.* Jfr § 12, c), anm.

c) En infinitiv, som utgör subjekt till ett impersonellt predikat eller bestämning till subjektet. Ex. *Hänen täytyi maksaa isänsä velka (ej: velan) hän måste betala sin faders skuld. Paras on tehdä työ ajoissa. Minun on velvollisuus lausua oma ajatukseni.*

Andra exx. *Sinun pitää kirjoittaa minulle pieni kirje. Minusta tuntui kolkolta (dystert) jättää armas kotini. Oli mielessä minulla surmata suku Kalevan. Teidän on poika kouluun paneminen. Minun on lupa ajaa tuo hüvystön mies ulos.*

d) En infinitiv, då predikatsverbet står i en sådan form, som enl. föreg. regler borde konstrueras med ett objekt i den kortare formen. Ex. *Käske pojan tuoda hevonen kotiin! Antakaa nimismiehelle käsky ottaa rosvo kiinni! — Sinulle luvattiin antaa kirja palkinnoksi. — Minun pitää mennä viemään kirje postiin.*

Det totala objektet till en infinitiv, som står såsom subjekt eller såsom bestämning till subjektet, står således i den kortare formen (se exx. II, c). I alla öfriga fall (d. v. s. om infinitiven står som objekt eller adverbial eller som bestämning till objekt eller adverbial) rättar sig infinitivens objekt efter predikatsverbet. Det står således regelbundet i den längre formen, men i den kortare, då det styrande verbet är a) 1:sta eller 2:ra pers. imperat., b) ett passiv, c) en infinitiv som subjekt eller som bestämning till subjektet. Ytterligare exx. *Salli hänen ottaa kirja mukaansa! Pättäkäämme tehdä parannus! Tulkaa ottamaan kuppi kahvia! Käyppäs ottamassa kirves seinältä! Anna minulle lupa kirjoittaa hänelle kirje!* b) *Nimismiehen käskettiin ottaa varas kiinni. Mennään ottamaan pyssy pois tuolta mieheltä. Meille annettiin lupa pitää löydetty tavara omanamme. Meillä ollaan aikeissa pitää pieni juhla. — c) Sinun täytyy, on pakko mennä hankkimaan kylästä vene. Minun oli lupa käydä ottamassa hevonen haasta.*

Men det totala objektet till en infinitiv, som bestämmes af ett possessivt suffix, angifvande en bestämd person, står vanligen i den längre formen (på -n), oberoende af det styrande verbet. Ex. *Minun täytyi mennä kaupunkiin saadakseni asian toimeen. Tule lähemmäksi nähdäkseni sormuksen sormessasi. Sotamiesten täytyi paeta kuulllessaan vihollisten sotahuudon.*

Likaså står objektet till ett particip alltid i den längre formen. Ex. *Laai nyt lattiat laveat nuoren neien saatuasi!* (Kalev.). *Heti postimiehen tuotua kirjeen minun*

oli pitkälle matkalle valmistaminen. *Meidän tulee myöntää hänen tehneen työn suurella taidolla. Sano hänen jo löytäneen tytön. Pojan sanottiin vieneen kirveen kotiin.*

Anm. 1. De personliga pronomina hafva egendomliga akkusativformer: *minut, sinut, hänet, meidät, teidät, heidät*, hvilka användas som totalt objekt, oberoende af det styrande verbets form. T. ex. *Minä vien teidät kotiin. Vie hänet kotiin! Hänet vietiin kouluun* (vanligare likväl: *hän vietiin kouluun*). *Minun tuli viedä hänet kouluun. Käske isän panna hänet kouluun!*

2. Grundtalen *kaksi, kolme* o. s. v. och det indefinita räkneordet *pari* (ofta *puoli*) hafva samma former för totalt objekt och subjekt; sålunda användas *kaksi, kolme, neljä* o. s. v., *kahdeksan, yhdeksän, kymmenen, tuhat* eller *tuhannen, pari, puoli* eller *puolen* både som subjekt och som objekt. Ex. *Ostin pari, kolme kirjaa. Osta minulta pari kirjaa! Anna minulle lainaksi kahdeksan markkaa! Minulle luvattiin antaa puoli l. puolen, kymmenen markkaa.*

Yksi och *miljoona* följa vanliga objektsregler. T. ex. *Sain yhden markan, miljoonan markkaa. Anna minulle yksi markka, miljoona markkaa.*

Det partiella objektets kasus är partitiven. Ex. § 27. *Poika syö kalaa ja leipää. Mies löi hevostansa. Kävimme ostamassa viikatteita.*

Objektet är antingen totalt eller partiellt bero- § 28. ende af

a) Objektets egen beskaffenhet. Med afseende därå är objektet totalt, om verbets handling träffar objektets hela omfång, men partiellt, om den träffar endast en del däraf. Ex. *Mies tappoi koiran. Mies löi koiraa. — Mies ampui linnun. Mies ampui lintua pyrstöön. — Mene ottamaan ruoka pöydältä! Mene ottamaan ruokaa pöydältä!*

b) Satsens nekande eller jakande innehåll. Om satsen är nekande, uppfattas objektet alltid partiellt. Ex. *Tyttö ei ole lakaisnut lattiat* flickan har icke sopat golvet (alls icke, ej ens en del däraf, eller: icke helt och hållet). *En saanut kirjettäsi. Isäntä ei tapa pahaa koiraansa. Älä mene viemään pois hevostasi.* — Objektet är ofta partiellt i satser, som uttrycka tvifvel, äfven om deras form är jakande. Ex. *Tuskin hän siitä kahta markkaa maksoi. Myytkö hevostasi? Mitä varten poikaasi ulos jätit?*

Anm. Det totala objektet kan således stå endast i jakande satser.

c) Handlingens beskaffenhet hos det verb, som styr objektet. Om verbet betecknar en fortfarande och således ofulländad handling, uppfattas objektet alltid partiellt, men om man vill framställa handlingen som fulländad (i närvarande, tillkommande eller förfluten tid), är objektet totalt. Ex. *Isä veistää kirvesvartta* far täljer ett yxskaft (nu som bäst; handlingens verkan har icke ännu träffat objektet i dess helhet, utan träffar för hvarje tidsmoment endast en del däraf). *Isä veistää kirvesvarren päivässä* far täljer ett yxskaft (färdigt) på en dag. *Kyllä isä veistää kirvesvarren* (framdeles). — *Tyttö lakaisi paraillaan pihaa, kun veräjän avasin. Tytöt lakaisivat (ovat, olivat lakaisseet) pihan. — Poika oli iloinen laulun ääntä kuullessaan. Poika tuli iloiseksi kuullessaan laulun äänen. — Menin juuri kirjettä noutamaan kun hän tuli vastaani. Puhuttuani hänen kanssaan menin noutamaan kirjeen postista.*

Andra exx. *Kaisa kutoo hyvää kangasta* (nu som bäst). *Kaisa kutoo hyvän kankaan* (i allmänhet). *K. kutoo kankaan* (i framtiden). — *Tämän tehdessään hän teki suuren tuumuuden* (härmed gjorde han o. s. v.). *Tätä tehdessään h. t. s. t.* (under det l. medan han gjorde detta

o. s. v.). — *Minä olin hevosta tuomassa, kun tapasin hänet. Minä olin tuomassa hevosen kotiin. — Mene sinä tuomaan hevonen!*

A n m. 1. De verbformer, hvilka på grund af denna regel oftast förenas med partiellt objekt, äro presens (då det uttrycker, en som bäst pågående handling), imperfekt (då det uttrycker en handling, som fortgick, under det något annat skedde), II infinitiv (då den uttrycker en handling, under hvars fortgång något sker) samt III infinitiv och I particip. Exx. se längre fram i kap. III.

2. Verb, som betyda försöka, vilja, åsyfta, förenas gärna med partiellt objekt, om man icke särskildt vill framhålla att det åsyftade uppnåtts. Ex. *Minä hain, etsin häntä* jag sökte honom (*minä hain, etsin hänet* jag sökte upp, sökte och fann honom). *Seurakunta koetti saada pappiansa viralta. Hän vaati minua* (jfr *minut*) *kaksintaisteluun. Sitä minä tarkoittinkin. Hän tähtäsi, ampui lintua* (jfr *ampui linnun*). Sådana verb äro: *koettaa, yrittää* försöka, *pyytää* begära, fånga, *käskää* befalla, *tahtoa* vilja, *haastaa* utmana, stämma, *tavottaa* gripa efter, *tarkoittaa* åsyfta, *tähdätä* sigta, *ampua* skjuta, *tarjota, kaupata* bjuda, utbjuda o. s. v.

3. Med objekt i partitiv konstrueras impersonella (oftast kausativa) verb, som uttrycka en fortfarande känsla. Ex. *Minua janottaa* jag känner mig törstig. *Minua kauhistutti. Poikaa väsyttää, unettaa. Häntä pyörryttää.* Det finska objektet motsvarar ett subjekt i svenskan (*minua janottaa* eg. det gör mig törstig).

4. Objektet står alltid i partitiv, om det styrande verbet uttrycker en känsla, sinnesstämning eller yttring däraf. Ex. *Rakastatko minua? Opettaja torui oppilasta. Minä pelkään häntä. Kunnioita isüäsi ja äitiäsi. Armahda meitä!*

Sådana verb, hvilka ursprungligen, åtminstone till en del, synas ha varit intransitiva, liksom ofta de motsvarande i svenskan, äro: *rakastaa* älska, *vihata* hata, *kadehtia* afundas, *armahtaa* förbarma sig öfver, *sääliä* känna medlidande med, *haluta* önska, *ikäviöidä* längta efter, *kaivata* sakna, *toivoa* hoppas, *murehtia* l. *surra* sörja öfver, *pelätä* frukta,

halveksia förakta, *kammoa* känna fasa för, *moittia* klandra, *soimata* förebrå, *paeta* fly. Jfr § 55, allm. anm. 1.

§ 29. I finskan står verbet ofta i så nära förbindelse med sitt adverbial, att de bilda ett begrepp; objektet bör då uppfattas som bestämning till detta gemensamma begrepp. Sålunda kan i förening med ett abverbial

a) Ett verb, som annars skulle förenas med ett partiellt objekt, konstrueras med objekt i ackusativ. Ex. *Hevonen potkaisi lapsen kuoliaaksi* hästen sparkade ihjäl barnet. *Lapset repelivät kirjan rikki.*

b) Ett transitivt verb förenas med ett sådant objekt, som det icke i och för sig kunde få. Ex. *Poika luki itsensä papiksi.* *Hän kantoi lippaan rahoja täyteen.*

c) Ett intransitivt verb bli transitivt och konstrueras med objekt. Ex. *Hän juoksi itsensä kuoliaaksi.* *Lintu lensi päänsä puhki seinään.* *Hän istui rintansa kipeäksi.* *Poika meni päänsä kiveen.*

Märk talesätten: *käydä sotaa, kauppa, koulua* föra krig, idka handel, gå i skola, *istua oikeutta* skipa rätt.

§ 30. Objektskasus användas som innehållsbestämningar till intransitiva verb. Substantiv, som sålunda användas, äro till sin betydelse (ofta också till sin härledning) nära beslägtade med det intransitiva verbet och vanligen försedda med attribut. Ex. *Hän elää rietasta elämää* han lefver ett liderligt lif. *Lintu kuolin liian* (förtidig) *surman.* *Hän on hyvän kilvoituksen kilvoitellut.*

§ 31. Med objektskasus svaras på frågorna: huru lång väg, huru länge, huru många gånger, hvilken gång i ordningen. Ex. *Kuljimme peninkulman ja viisi virstaa.* *Päivä viivyttiin matkalla.* *Kaksi kertaa kävin hänen luonansa eilen ja tänään kolmannen, mutta neljättä en mene.*

Andra exx. *Aion viipyä ulkomailla vuoden, ehkä kahvikin vuotta.* *Isä ajatteli asiata koko päivän.* *Kerran*

kurki puuhun, silloinkin jalka poikki! — Viivy meillä hetkinen! Nyt ajettiin virsta väärää. Hänen täytyi olla kokonainen vuosi poissa kotoansa. — Tässä talossa minä olen yötä. En ole kuukauttakaan vielä ollut matkalla. Kauanko viisi miestä virstaa kulkee?

An m. Af ordet *kerta* användas akkusativformerna *kerran* eller *kerta* om hvarandra. Ex. *Jo se kerran laitettiin. Tuleppas kerrankin meille! — Kerta joulu vuodessa. Kun sen kerta tein, niin se on tehty.*

Adverbial.

Adverbial kallas den bestämning, som tillägges ett § 32. verb, adjektiv eller adverb för att närmare bestämma desamma genom angifvande af rum, tid, orsak, medel, sätt eller andra omständigheter.

Adverbialet kan vara:

1) Ett adverb, t. ex. *Hän tulee tänne. Tule jo! Ovi meni auki.*

2) Ett substantiv med eller utan postposition (preposition), t. ex. *Hän tuli isänsä kanssa. Talvella pojat laskevat mäkeä. Hän viipyi poissa vuoden.*

3) Ett adjektiv i lokalkasus såsom predikativ-adverbial (se nedan), t. ex. *Ulko kävelee suorana. Poika kääntyi kipeäksi.*

4) En infinitiv, t. ex. *Kalastaja menee verkkojansa kokemaan.*

Bland adverbialen må särskildt framhållas: § 33.

a) Objektiv- l. dativ-adverbialet, som betecknar det föremål, åt eller för hvilket något sker. Ex. *Anna kirja minulle. Kerroppa asia minullekin! Minä lupasin sen hänelle. Joka on julma juhhdallensa, se on valju vaimollensa.*

b) Predikativ-adverbialet, som uttrycker ett verkligt eller tänkt tillstånd hos någon (subjektet eller

objektet). Härvid användes *essiv* om det tillstånd, hvori någon befinner sig, och *translativ* om det tillstånd, hvori någon råkar. Ex. *Huoneet ovat kylminä* rummen äro kalla (för tillfället, d. v. s. oeldade). *Hän on pappina Tampereella* han är (för tillfället) prest i Tammerfors. — *Isä on jo tullut vanhaksi. Hän pääsi papiksi* han blef prest. — *Mitä olet käyttänyt lähteinä? Olen pitänyt häntä kunnan miehenä. — Toimikunta valitsi veljeni puhujaksi. He luulivat häntä hyväksikin mieheksi.*

A n m. 1. Skillnaden mellan *predikativ-adverbial* och *predikatsfyllnaden* består däri, att *predikativ-adverbial* alltid antyder, att en förändring har inträffat i föremålets tillstånd, hvaremot *predikatsfyllnaden* icke innehåller någon sådan bibetydelse. Jfr t. ex. *Hän on tuomari. Hän on tuomarina* (nu för tillfället). — *Huoneet ovat kylmät (kylmiä). Huoneet ovat kylminä. Puuro tuli mustaa* (gröten var svart, då den blef färdig). *Puuro tuli mustaksi noesta. — Hän veisti puikon liian lyhyen* (han täljde en sticka, som var för kort, då den blef färdig). *H. v. p. l. lyhyeksi* (han täljde stickan, som förut varit längre, så att den blef för kort). Både *predikatsfyllnaden* och *predikativ-adverbial* motsvaras i svenskan oftast af *predikatsfyllnad*.

2. I enlighet med föregående regler användes ett *predikativ-adverbial* i *essiv* i st. f. *predikatsfyllnad* i synnerhet om predikatet är bestämdt genom ett *tids-* eller *rum-adverbial*. Ex. *Äitini on jo kauan ollut sairaana. Hän on täällä kirkkoherrana. Antti setä on opettajana Helsingissä.*

3. Verbet *tulen* användes i enlighet med föregående regler oftast med *predikativ-adverbial* i *translativ*. Jfr ofvan anm. 1.

4. Ett tänkt tillstånd hos objektet uttryckes genom *essiv* endast vid verbet *pidän*. Annars ut-

tryckes det alltid genom translativ i förening med sådana verb som *sanon*, *luulen*, *katson*, *osotan* o. s. v. Ex. *Piidän häntä sopivana*. — *Sanon*, *katson*, *luulen häntä sopivaksi*. *Hän osotti itsensä kunnolliseksi*. Jfr § 56, I.

5. Predikativ-adverbiallet står ibland i ablativ (eller i allativ) för att beteckna intryck, som erfaras genom något af de yttre sinnena. Ex. *Talo näyttää kauniilta*. *Sinun äänesi kuuluu rumalta*. *Ruoka maistui hyvältä*. *Vesi haisee tervalta, maistuu sokurilta*. *Täällä tuntuu kylmältä*. *Vesi tulee tervalle*. Jfr § 62, VIII; § 63, II.

6. Predikativ-adverbiallet rättar sig oftast i numerus efter det substantiv, hvarpå det har afseende. Undantag förekomma dock, t. ex. *Ehukat ovat märkänä*. *He ovat veljellensä opetettavana*. *Jalat käyvät kankeaksi*. *Juutalaiset laittavat vanhoja vaatteita uudeksi*. *Olen kotimiehinä, jään kotimiehiksi* (bland de hemmavarande, bland de hemmablifna). *En tahdo olla teidän vaivonnanne*.

Attribut.

Attribut kallas den bestämning, som omedelbart (utan § 34. tillhjälp af ett verb) tillägges ett substantiv.

Attributet utgöres af:

A) Ett adjektiv (adjektiv-pronomen, räkneord, particip) i samma numerus och kasus som hufvudordet, s. k. adjektiv-attribut. Ex. *Nimuet köyhät nuorukaiset ovat hyviä oppilaita*.

Anm. 1. Några sammansatta substantiv, hvilkas förra led är ett adjektiv, följa samma regel, t. ex. *Tämä on omantunnon* (ej: *omatunnon*) *asia*. *Helsinki on Uudenmaan läänissä*. *Viiime kesänä kävin Isossa-Kyrössä*.

2. Vissa adjektiv, som stå på gränsen till substantiv, såsom *aika* duktig, *ensi* första, nästkommande, *eri* särskild, *joka* hvarje, *kelpo* duglig, *koko* hel, *nyky* närvarande, *pikku* liten, *viiime* sistliden, stå oböjda framför sitt hufvudord. Ex. *En*

tunne koko miestä. Hän on viime aikoina käynyt harvapuheiseksi. Ensi viikolla lähden kaupunkiin.

3. Sådana ord som *raukka, raiska, rukka, parka, paha* stackars, *vainaja* afliden, *kulta* kär, föregås af det substantiv, med hvilket de äro förenade, hvarvid detta substantiv står oböjdt i nominativ. T. ex. *Me annoimme ruokaa tyttö raukalle. Isä vainajallani oli asiasta toinen ajatus kuin sinulla. Tämän annan omalle äiti kullalleni.* Af substantiv på *-nen* användes i detta fall konsonantstammen på *-s* (och orden sammanskrifvas), t. ex. *Voi tuota ihmisparkaa.*

B) Ett substantiv (substantiv-pronomen) antingen i samma kasus som hufvudordet eller stående oböjligt invid detsamma, s. k. substantiv-attribut.

1) Om substantiv-attributet till ett nomen proprium själfvt har attribut eller suffix (eller ock bestämmes af en bisats), kan det stå såväl framför som efter sitt hufvudord och böjes i samma kasus. Ex. *Helsinki, Suomen pääkaupunki, perustettiin Kustaa Wasan, Ruotsin mainion kuninkaan aikana* Helsingfors, Finlands hufvudstad, grundlades under Gustaf Wasa, den ryktbara svenska konungen. *Sain kirjeen pitäjän lautamieheltä Häkkiseltä. Jalon runoilijan Runebergin nimi on kuolematon. Suurimmassa kaupungissa Lontoossa on neljä miljoonaa asujanta. Eepostamme Kalevalaa on paljon kiitetty. Hampurissa, kaupungissa, jossa viime vuonna kävin, on suuri eläintarha.*

Samma konstruktion användes, om hufvudordet utgöres af ett appellativ, t. ex. *Tässä kaupungissa, vilkkaan tehdastiikkeen keskuksessa, asuu paljon väkeä.*

A n m. 1. Samma regel tillämpas vanligen, om attributet utgöres af ett sammansatt ord eller ändas på *-nen*. Ex. *Pääkaupungissa Helsingissä on varsin kauniita rakennuksia. Kirjoitin kirjeen tilalliselle Marttilalle. På samma sätt: vastaajan Hoskasen vaatimuksesta kanne hylättiin.*

2. Attributet till ett Ortsnamn i en yttre eller allmän lokal-kasus står i inre lokal-kasus, emedan den yttre eller allmänna lokal-kasus i dylika fall uttrycker samma begrepp som inre lokal-kasus. Ex. *Aion lähteä Suomen vilkkaimpaan tehdaskaupunkiin Tampereelle. Veljeni asui Lahdentakana, pitäjän rikkaimmassa talossa.*

2) Om nomen proprium är förenadt med ett appellativ, som icke har bestämning (attribut, suffix, bisats), står nomen proprium oböjdt i nominativ framför appellativet. Ex. *Tuomas piispan hankkeet eivät onnistuneet biskop Thomas' företag lyckades icke. Kalle pojan kävi huonosti. Musti koiralle annettiin ruokaa. Matkustelin Aura laivalla. Elbe virran rannikot ovat paikoin varsin kauniit. Karpat vuorten toisella puolella on Unkari.*

Samma regel tillämpas, om i stället för nomen proprium står ett appellativ: *Raha sanalla on alkuaan ollut toinen merkitys. Suomenkielisessä kirjoituksessa ei eng äänteellä ole omaa merkkiä.*

 Denna regel kan tillämpas äfven vid personnamn (se exx.). I det nuvarande språket står likväl titeln alltid oböjdt framför personnamnet. Ex. *Minä kirjoitan kirjeen pastori Hämmiselle. Tämä talo on tuomari Tuomosen oma.*

Då förnamn förekomma vid tillnamn eller flera förnamn stå tillsammans, förblifva de likaså alla utom det sista ordet oböjda. Ex. *Tämä on Yrjö Lehtosen (Yrjö Väinö Lehtosen) kirja. Kustaa Aadolfin nimi on meille rakas. Äfvenså: Margareta Parmalaisen nimen tunnemme historiasta. Aleksanteri toisen muistopatsas tulee pystytettäväksi Helsinkiin.*

An m. 1. Märk! *Jesuksen Kristuksen armo. Kunnia olkoon Herralle Jumalalle.*

2. Om appellativet står i pluralis samt hör till ett nomen proprium, tillämpas mom. 2) af hufvudregeln, t. ex. *Grimm veljesten kotisadut ovat meilläkin tunnetut.*

3. Om ett appellativ i pluralis hör till flera nomina propria, höjes appellativet i samma kasus som dessa senare, t. ex. *Herrojen Tuomosen ja Heikkisen asia oli tänään oikeudessa esillä.*

Äfven vid orsnamn, som höra till den fysiska geografin, kan hufvudregeln (2) tillämpas (se exx. ofvan). Ortsnamnen stå dock vanligen, och alltid om de benämna kulturorter (bebyggda orter), i genitiv (jfr C). T. ex. *Nykyjään asun Leipzigin kaupungissa* för närvarande bor jag i staden Leipzig. *Porin kaupunki on Turun läänissä. Me kuljimme Saimaan kanavaa alas.* Samma konstruktion användes ibland, om ett appellativ står i stället för nomen proprium, t. ex. *Sotilaan nimi oli hänestä rakas. Oikeudentunto on eri kansoilla erilainen.*

Anm. 1. I alla dessa under 2) omtalade fall bilda appellativet och proprium ett sammansatt uttryck, som kan bestämmas genom attribut, suffix eller bisats. T. ex. *Suomen historia puhuu kuuluisan Tuomas piispan ajoista. Talo on nuoren tuomari Tuomosen oma. Kirje on menevä herra pastori Hänniselle. Mahtavassa Pariisin kaupungissa on monta vallankumousta tapahtunut. Isä antoi rahaa Kalle pojallensa. Kirje tuli tuomari Tuomoselle, joka eilen saapui kaupunkiin.* Om däremot bestämmningarna hänföra sig endast till appellativet, tillämpas regeln 1), t. ex. *Historia puhuu kuuluisasta piispasta Tuomaasta. Talo on kihlakunnan uuden tuomarin Tuomosen oma* (jfr exx. under 1).

2. Om det nomen proprium, som efter regeln 2) föregår appellativet, ej är ett personnamn, betecknas orden ofta i skrift som sammansatta ord, t. ex. *Elbe-virta, Karpat-vuoret, Aura-laiva, Suomi-kirja* o. s. v.

C) Ett substantiv i genitiv, stundom äfven i någon annan kasus, s. k. attributiv. Ex. *Järven lai-*

neet loiskivat. Tämä puoli pitääjää on antiota. Osa väestü hukkui. Pese kannut korvinensa, tuopit uurtehuisinensa (Kalev.). Jää hyvästi, järven rannat, kaikki mäntyset mäellä, puut pitkät petäjikössü! (Kalev.).

I likhet härmed kan en infinitiv stå som attribut, t. ex. *Minulla on lupa lähteä.*

Anm. 1. Ett substantiv-attribut i samma kasus som hufvudordet eller stående oböjdt invid detsamma betecknar samma föremål som hufvudordet; ett attributiv betecknar åter, då det står i genitiv vanligen egaren till hufvudordet, och om det står i partitiv, det hela, hvaraf hufvudordet tänkes utgöra en del.

2. Användandet af lokalkasus som attribut till substantiv, hvilka ej stå i subjekts- eller objektskasus, bör så vidt möjligt undvikas. Så t. ex. *Hän tarttui pientaren syrjässä oleviin ruohoihin kiinni*, icke: *Hän tarttui kiinni ruohoihin pientaren syrjässä*. Hällre äfven: *Helsingin yliopisto*, än: *yliopisto Helsingissä*.

Apposition.

Apposition kallas den bestämning, som tillägges ett § 35. substantiv och ett verb gemensamt och företräder en bisats.

Appositionen, hvars kasus är essiv en, kan vara:

a) Ett substantiv, t. ex. *Jo poikana minä hūnet tunsin. Kansalaisena minun tulee sotaan tähteä.*

b) Ett adjektiv, t. ex. *Jo nuorena hänessä oli rintataudin oireita.*

Appositionen angifver

a) Tidsförhållanden eller andra omständigheter vid handlingens inträffande, t. ex. *Nuorena hän oli iloinen veitikka.*

b) Skälet eller villkoret för handlingen, t. ex. *Lakimiehenä minä en voi asiata toisin arvostella. Päivän puuhista uupuneena hän kuitenkin vielä valvoi koko yön*

sairasvuoteen ääressä. *Nuorempana olet velvollinen kunnioittamaan häntä vanhempanasi.*

Anm. 1. Appositionen är i finskan egentligen ett adverbial, som på samma gång hör till ett verb och till ett substantiv och företräder en bisats, t. ex. *Leskenä* (i enkeståndet = *leskenä ollen, kun hän oli leskenä*) *hänellä oli suuria vaikeuksia.*

2. Appositionen kan gemensamt bestämma å ena sidan verbet och å andra sidan subjektet, objektet till passiv form, subjektspersonen vid impersonella verb och nominalformer samt adessiv och inessiv i betydelsen af egare med verbet *olla*. Ex. *Isänmaan-ystävänä häntä koko tällä seudulla kunnioitetaan. Kansalaisena minun tulee lähteä, on lähteminen sotaan. Luulen hänen kansalaisena katsovan velvollisuudekseen lähteä sotaan. Jo lapsena hänellä oli samantapaisia aikeita.*

Såsom bestämning till öfriga satsdelar bör appositionen endast sparsamt användas, t. ex. *Minä kunnioitan häntä jalona kansalaisena. Mitä arvellette hänestä tuomarina?*

3. Med apposition förstås i en del språkläror hvarje bestämning, som tillägges ett verb och ett substantiv gemensamt samt afser samma föremål som substantivet. Sålunda hänföres vårt predikativ-adverbial (utom vid *olla* och *tulla*) till appositionen, t. ex. *Hän meni pois iloisena. Hän muutti toiseen pitäjään kirkkoherraksi. Ruotsalaiset valitsivat Kustaa Wasan kuninkaaksi.* På samma sätt uppfattas den objektiva predikatsfyllnaden som apposition.

§ 36. Ett substantiv i nominativ eller partitiv i förening med en lokalkasus, vanligen inessiv, adessiv eller essiv, användes ofta som bestämning till ett substantiv och verb gemensamt (nominativus eller partitivus absolutus). Ex. *Ei kukaan synny kirves kädessä. Ukko vielä vanhoillaankin astelee pää pystyssä, niska kenossa. Pojat seisovat kädet lanteilla. Mies makaa pää paljaana. Herrat ajavat kello aisassa, rahoja taskussa. Puu kaadettiin latva järveen.* Jfr sv. *Sitter i högen högättad höfding, slagsvärd vid sidan, skölden på arm.*

A n m. 1. Nom. och part. abs. kunna gemensamt bestämma ett verb och subjektet, objektet till passiv form samt subjektspersonen vid impersonella verb och nominalformer. Ex. *Ei ketään kukkaro kaulassa hirtetä. Minä näen hänen astuvan niska kenossa. Kiellä häntä tulemasta lakki päässä huoneesen. Älä anna hänen mennä verta kasvoissa papin luokse. Hänen täytyi istua käsivarsi sidottuna huoneessa.* — I poesi: *Laittoi michet miekka vyölle.*

2. Jfr härmed nom. och part. med *sitten* (sedan) och *taka-perin* (tillbaka). Ex. *Tulin kotiin viikko sitten, viikko takaperin. Jo vuosia sitten on se tapahtunut.*

3. Hit hör äfven: *Tulin tänne kello kuusi.*

Enkel och sammansatt sats.

En sats, i hvilken finnes ett enda finit verb, kallas § 37. **enkel sats.**

En enkel sats, som innehåller endast subjekt och predikat, kallas ren enkel sats. Innehåller den enkla satsen bestämningar till subjektet eller predikatet eller till hvardera, kallas den utbildad enkel sats.

A n m. En enkel sats kan innehålla flera subjekt, t. ex. *Isä ja äiti tulevat kotiin.*

Sammansatt sats är en förening af två eller flera § 38. enkla satser.

De enkla satser, som bilda en sammansatt sats, äro i sitt förhållande till hvarandra antingen **samordnade** eller **öfver- och underordnade**.

Samordnade (koordinerade) kallas de satser, § 39. som äro själfständiga i sitt förhållande till hvarandra och förenas genom en samordnande (koordinerande) konjunktion, t. ex. *Elämä on lyhyt, mutta katumus on pitkä.*

Alltefter konjunktionens beskaffenhet är förbindelsen mellan samordnade satser:

1) Kopulativ, t. ex. *Ikävä on aika ja päivä on pitkä.*

2) Disjunktiv, t. ex. *Joko jousi murtuu taikka jänne katkeapi.*

3) Adversativ, t. ex. *Mene, mutta palaa pian.*

4) Konklusiv, t. ex. *Kello on jo kymmenen, on siis jo aika panna levolle.*

5) Explanativ, t. ex. *En tahtonut lähteä, sillä en ollut oikein terve.*

Anm. 1. Stundom kunna samordnade satser förenas med hvarandra utan (kopulativ eller adversativ) konjunktion, t. ex. *Ihminen päättää, Jumala säättää.*

2. Stundom hafva de samordnade satserna samma subjekt eller predikat, t. ex. *Äiti kehrii sekä kertoo satuja lapselleen. Isä kuoli ensiksi, ja äiti pian sen jälkeen.*

§ 40. Öfver- och underordnade äro de satser, af hvilka den ena närmare bestämmer den andra.

En öfverordnad sats, som uttrycker en själfständig tanke, kallas **hufvudsats**; alla underordnade satser, som endast i förbindelse med hufvudsatsen kunna förstås, kallas **bisatser**.

Anm. 1. Hufvudsatser kunna endast samordnas med hvarandra; däremot äro bisatser alltid underordnade under hufvudsatser, men kunna sinsemellan vara såväl samordnade som öfver- och underordnade, t. ex. *Se mies, joka panee allttiiksi kaiken tavaransa, vieläpä uhraa henkensäkin, kun isänmaa on vaarassa, täyttää ainoastaan velvollisuutensa.*

2. En öfverordnad sats kallas styrande, en underordnad åter styrd.

§ 41. Bisatser äro med afseende å det ord, som inleder dem, (fogeordet), antingen **relativsatser**, **konjunktionssatser** eller **indirekta frågesatser**.

A) Relativsatser kallas de bisatser, som inledas af ett relativt pronomen eller adverb, t. ex. *Se mies, jota äsken tervehdin, on naapurini. Missä minä olen, siellä pitää teidänkin oleman. Hän pyrkii samaan paikkaan, jonne sinäkin aiot.*

B) Konjunktionssatser kallas de bisatser, som inledas af en underordnande konjunktion, t. ex. *Isä sanoo, että hänen pojastansa tulee pappi.*

Konjunktionssatserna äro alltefter den inledande konjunktionens beskaffenhet:

1) Allmänna (explikativa) att-satser, t. ex. *Olen tullut siihen päätökseen, että työ on uudestaan tehtävä.*

2) Konsekutiva, t. ex. *Oletko niin sairas, ett'et jaksa nousta?*

3) Finala, t. ex. *Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että menestyisit ja kauvan eläisit maan päällä.*

4) Kausala, t. ex. *Koska kadut, niin mielelläni annan anteeksi.*

5) Temporala, t. ex. *Kun syksy tulee, niin muuttolinnut lähtevät.*

6) Konditionala, t. ex. *Jos tulet luokseni, niin olen iloinen.*

7) Koncessiva, t. ex. *Vaikka voimat ovat vähät, ansaitsee kuitenkin hyvä tahto kiitosta.*

8) Komparativa, t. ex. *Niinkuin olet kylvänyt, niin saat niittä.*

C) Indirekta frågesatser kallas de bisatser, som inledas af frågande pronomina (pronominal) eller partiklar, t. ex. *Tiedätkö, kuka minä olen? Minä kysyin häneltä, mitä kirjaa hän luki. En tiennyt, tokko hän oli kotona.*

Bisatser äro med afseende å den satsdel, som de § 42. företräda:

1) Subjektssatser, t. ex. *Ihme oli, että sinä pääsit papiksi.*

2) Objektssatser, t. ex. *En tietänyt, että jo olet niin vanha.*

3) Adverbialsatser, t. ex. *Koska elämä on niin lyhyt, ei pitäisi hetkeäkään hukata.*

4) Attributssatser, t. ex. *Pojat, jotka tuolla juoksevat, ovat iloisia.*

§ 43. Direkt och indirekt anföring. Ett yttrande kan anföras antingen i form af hufvudsats (oratio directa, direkt anföring) eller som bestämning (bisats, infinitiv, eller participial-konstruktion) till ett anföringsverb (oratio obliqua, indirekt anföring). Ex. *Hän sanoi: „Nyt minä menen levolle“.* *Hän sanoi että hän meni levolle (menevänsä levolle).*

An m. S. k. dold oratio obliqua styres icke af ett anföringsord, utan blott antydes genom verbformen eller ett annat ord i satsen eller ock framgår den indirekta anföringen endast ur sats-sammanhanget. Ex. *Hän oli tullut eilen kotia* (skall, berättas hafva kommit). *Hän muka oli kipeä eikä siis voinut tulla.* Jfr § 99, 122.

§ 44. Ofta användas i stället för bisatser verbets infinita former med eller utan ett substantiv (pronomen, suffix); sådana konstruktioner äro:

a) Participial-konstruktioner, t. ex. *Näen pojan tulevan.*

b) Temporal-konstruktioner, t. ex. *Päivän laskettua tuli kylmä.*

An m. Sådana konstruktioner kallas äfven ofta satsförkortningar; denna benämning får likväl icke uppfattas sålunda, att en „förkortning“ verkligen skulle hafva inträffat, utan så, att en sådan konstruktion kortare uttrycker detsamma, som kan uttryckas genom en bisats.

§ 45. Ofullständiga satser, utan finit verb, användas ofta i frågor och svar samt i vissa talesätt, såsom helsningar, utrop, uppmaningar, önsknningar, ordspråk m. m. Ex. *Minne matka? Turkuun.* — *Hyvää päivää! Pois pojat pusista! Riennä, riennä, sanoi äitini, ja minäköis juoksemaan! Terä veitsen, järki miehen kunnia.*

An m. Sådana satser kallas äfven elliptiska satser, ehuru de ej uppkommit genom en verklig ellips eller uteslutning. — Märk det elliptiska talesättet: *Hän käypi täällä harva se päivä* (sc. *jona hän ei käy*) han kommer hit nästan hvar dag.

2:dra kapitlet.

Nomens användning i satsen.

Numerus.

Vid bruket af numerus i finskan märkas några egenheter, af hvilka de viktigaste i det följande anföras. § 46.

Singularis användes i finskan i fråga om flera § 47. än ett föremål:

a) Af kardinala räkneord från och med *kaksi* och af substantiv, som användas tillsammans med dessa. Ex. *Seitsemällä markalla sain kymmenen naulaa voita. Tuoli on rikki kahdesta kohdasta.* Se § 73.

A n m. 1. Samma regel gäller äfven det indefinita räkneordet *pari*, t. ex. *Parilla hyvällä sanalla sain miehen myöntymään.*

På samma sätt användes singularis af andra ord, som uttrycka ett obestämdt antal, såsom af det indefinita pronominet *moni* och ofta af orden *usea*, *muutama*, *harva*, samt af de substantiv, som stå jämte dem. Ex. *Moni mies on sitä työtä yrittänyt, harva on onnistunut. Monta on mutkaa matkassa. Useassa seikassa olen eri mieltä kanssasi. Näin matkallani useamman kuin yhden kaupungin. Annoin hänelle muutaman markan.*

2. Singularis användes i finskan ofta i fråga om något som ännu växer på sin plats. Ex. *Ruis kasvaa hyvästi. Tuolla niityllä kasvaa huonoa heinää. Kaksi on kaunista kesällä: lehti puussa, ruoho maassa* (ordspr.). *Lampaissa on pitkä villa.* Af samma ord användes likväl pluralis, om de beteckna föremål, som blifvit lösryckta från sin plats. Ex. *Rukiit puitiin. Lehmä syö heinää ja lammassyö lehtiä. Villoista kehrättiin lankaa.* Märk! *Oraat ovat hyvät. Naapuriseurakunnassa rukiit ovat paremmat kuin täällä.* (Pluralis, emedan det är fråga om säd, som växer på flere åkrar.)

b) Af namn på kroppsdelar, som förekomma parvis, då det är fråga om deras beklädnad. Ex. *Miehellä oli pitkävärtiset saappaat jalassa. Neiti riisui sormikkaat kädestänsä. Minä panen kintaat käteeni.*

c) Ofta, då det är fråga om föremål, af hvilka flera egare enhvar ha blott ett. Ex. *Sotamiehet istuivat hevosten selässä. Hänen sanansa painuivat kaikkien sydämeen* (äfven: *sydämiin*). *Hän ei osannut olla ihmisten mielen mukaan.* Likaså: *Hän kirjoitti kirjoituksensa suomen ja ruotsin kielellä. Veljeni kävi Ranskan ja Saksan maalla.*

§ 48. Pluralis användes i fråga om ett föremål:

a) Vid uppräknandet af skilda föremål, isynnerhet i skrytsamt tal. Ex. *Siellä oli Pekat ja Paavot. Meidän poika on lukenut kreikat ja latinat. Hän on nähnyt Helsingit ja Pietarit. Suistelin suet Manalan, Tuonen karhut kahlestutin* (Kalev.).

b) Af många ord, som användas endast i pluralis och hvilka vanligtvis beteckna gästabud eller annan folksamling, eller ock benämna föremål, som bestå af två (eller flera) likadana delar. Ex. *Onko sinua kutsuttu häihin? Olin estettynä menemästä ystäväni hautajaisiin. Kävitkö Hämeenlinnan markkinoilla? Keräjät alkoivat eilen. Keritsimet (sakset) ovat tylsät. Näitä housuja en voi käyttää. Pidä ohjaket kireällä.* — Märk äfven några ord, som beteckna tillstånd och hvilka användas endast i inre eller yttre lokalkasus, t. ex. *Poika on nukuksissa, väsyksissä. Äiti on valveilla, hereillä.*

Anm. 1. Märk! Komitativens singular- och pluralformer äro lika (komitativ-ändelsen alltid *-ine*), t. ex. *Mies läksi vaimoineen pois.* Se § 66.

2. Instruktiv användes oftast i pluralis, äfven då det är fråga om ett föremål, t. ex. *Poika oli koulusta poissa omin lupinsa. Tyttö seisoj hymysvin.* Märk: *Hän veti kaksin käsin* (äfven: *kahden käden*). Se § 67, I, anm.

Kasus.

Nominativ.

Nominativen användes såsom

I. Det totala subjektets kasus, t. ex. *Maa vihe* § 49. *riöipi. Pojat ovat iloiset.* Se § 7.

II. Den totala predikatsfyllnadens kasus, t. ex. *Varpunen on lintu.* Se § 18.

III. Kasus för oböjdt substantiv-attribut, t. ex. *Suomen historia puhuu Tuomas piispasta l. piispa Tuomaasta.* Se § 34, B), 2).

IV. Vokativ vid tilltal och vid utrop utan interjektion, t. ex. *Oi Ukko ylijumala! Mies hoi! Niinkö arvelette, herra tohtori? Voi veliveikkoset, mikäs nyt auttaa? — Mies parka!*

V. Absolut, i förening med lokalkasus (nominativus absolutus), t. ex. *Mies tuli hattu päässä huoneesen.* Se § 36.

Genetiv.

Genetiven i finskan användes såsom attribut (eller § 50. predikatsfyllnad) i 1) possessiv, 2) subjektiv, 3) objektiv och 4) definitiv betydelse, samt såsom adverbial i 5) dativ betydelse.

I. Possessiv genetiv uttrycker den person eller sak, hvilken något tillhör (possessiv genetiv). Ex. *Tämä on pojan kirja. Tämä kirja on pojan.*

II. Subjektiv genetiv (äfven kallad genetivus auctoris) uttrycker den person eller sak, ifrån hvilken en verksamhet utgår. Ex. *Leivon laulu on kauris* (jfr *leivo laulaa*). *Jüiden lähtö* (jfr *jüüt lähtevät*) *oli tänä vuonna myöhäinen.*

Anm. Subjektiv genetiv kallar man ofta med ett gemensamt namn den possessiva genetiven och genetivus auctoris.

III. Objektiv genitiv uttrycker föremålet för en verksamhet eller känsla. Ex. *Kaupungin valloittaminen ei onnistunut sotamiehille* (jfr *sotamiehet valloittivat kaupungin*). *Isänmaan rakkaus* (fosterlandskärlek) *on ihmisen pyhimpiä tunteita*. *Jumalan pelko* (fruktan för Gud, gudsfruktan) *on viisauden alku*. *Rahan himo* (begär efter penningar) *on ihmisissä hyvin yleinen*.

A n m. 1. Dessa genetiver förekomma ofta i sammansättningar, t. ex. *päivännousu, rahanpuute, pilanteko* o. s. v. Om ett substantiv bestämmes af två genetiver, bildar den objektiva genetiven med hufvudordet ett sammansatt ord, t. ex. *kansalaisen isänmaan-rakkaus, ahneen rahanhimo*.

2. I stället för den objektiva genetiven kan äfven användas någon annan kasus eller en postposition med sin kasus. Ex. *Kansalaisen rakkaus isänmaata kohtaan on kunnioitettava*. *Viha naapurikansoja vastaan yltyi*. *Isän toiveet pojasta (poikansa suhteen) olivat liikanaiset*.

IV. Definitiv genitiv användes

a) Vid appellativa, som beteckna ort, för att angifva ortens namn. Ex. *Helsingin kaupunki on Suomen suuriruhtinaanmaan pääkaupunki*. *Mies on kotosin Kokemäen pitäjässä, Turun ja Porin läänistä*. *Imatran koski on maailmankuulu*. Likaså: *Sotilaan nimi oli hänelle rakas*. Se § 34, 2) .

 I finskan användes ofta genitiv af ortsnamn, där svenskan vanligare använder adjektiv, för att beteckna något, som hör till orten. Ex. *Rooman kansa oli mahtava* det romerska folket var mäktigt. *Tanskan kuningas* (den danska konungen = Danmarks konung, konungen af Danmark) *täytti pari vuotta sitten 70 vuotta*. Men: *Kreikassa hallitsee tanskalainen kuningas* (en konung af dansk härkomst). *Suomen kansa* (det finska folket, Finlands folk) *asuu Suomen maassa, mutta suomalaista* (finsktalande) *kansaa tavataan Ruotsissa, Norjassa ja Venä-*

jälläkin. Viime kesänä kävin Venäjän rajalla. Venäjän sanomalehdistöön kuuluu venäläisiä, saksalaisia y. m. lehtiä. Suomen ja Ruotsin kieli ovat Suomenmaan viralliset kielet. Likaså: Ikosen murha Ikonenska mordet, Petterssonin juttu. — Nuoruuden into ungdomlig ifver (ungdomsifver), miehen itse-tunto manlig (mannens) själfkänsla.

b) Som bestämning till adjektiv på *-inen*, hvilka äro afledda af substantiv med betydelsen mått, ålder eller egenskap. Ex. *Huone on kuuden kyynärän korkuinen, yhdentoista kyynärän pituinen ja yhdeksän kyynärän levyinen. Lapsi on kuukauden ikäinen. Poika on äivan isänsä muotoinen, mutta äitinsä luontoinen. Ei luulo ole tiedon vertainen.* — *Kahdentoista vuotisena poika kuoli.*

Om genetiven är ett adjektiv, pronomen eller ett enkelt räkneord, förenas den med hufvudordet till ett sammansatt ord, t. ex. *Poika on hyvänluontoinen, pahanluontoinen; mimmainen (min-moinen), sellainen (senlainen); kahdenvuotinen, kolmenlainen.*

An m. 1. Denna genetiv är egentligen bestämning till ett substantiv, hvaraf adjektivet på *-inen* är afledt, ss. *kuukauden ikä, kuuden kyynärän korkeus, hyvän* (sc. *ihmisen*) *luonto.*

2. I stället för genetiv användes ofta nominativen eller stammen af räkneord och adjektiv i förening med ifrågavarande adjektiv, t. ex. *kaksivuotinen* (kaksi vuotta), *kolmi-, neli-, seitsen-, kymmen-, tuhat-, kolmikymmen-vuotinen; hyväluontoinen* (hyvä luonto), *pahatapainen.*

Märk! *Kolmen vuoden vanha.*

☞ Man säger icke: *Asia on suuresta arvosta*, utan: *suurenarvoinen* (eller genom omskrifning: *asialla on suuri arvo, asia on arvoltansa suuri* o. s. v.)

V. Dativ genetiv användes:

a) Såsom objektiv- eller dativ-adverbial. Ex. *Mitä hän sinun teki? Jumalan kiitos! Anna kättä käyvän*

miehen, suuta ulkovan urohon! Här användes i det nuvarande språket vanligen allativ.

b) Vid impersonella verb *pitää, täytyy, tarvitsee, tulee, sopii kelpaa, kyskee* samt vid verbet *olla*, då det användes impersonellt med ett adjektiv eller en infinit verbform. Ex. *Pojan täytyy mennä kouluun. Kyllä hyväntöimän elää kelpaa. Sopiiko sinun niin tehdä? Minun on mahdoton kaikkea tietää. Hyvä on taitavan laulaa. Pojan on kouluun meneminen l. mentäviä.*

c) För att beteckna den person, hos hvilken en känsla eller möjlighet, skyldighet att göra något förefinnes (således egaren, jfr lat. *mihī est*). Ex. *Minun on nälkä (jano, vilu, kiire, kylmä, ikävä). Mikä sinun on? Minun on paha olla. Minun on lupa, velvollisuus tätä tehdä. — Minun tulee nälkä. Pojan tuli heti hyvä olla, kun hän tämän kuuli.* I dessa fall användas dialektvis adessiv och allativ.

d) Vid I infinitiven för att uttrycka den person, hvilken det ålägges eller tillåtes att utföra en handling. Ex. *Minä käskin hänen mennä. Minä en anna, en salli sinun lähteä.* Se § 111, V, a).

Ackusativ.

§ 51. De tvenne formerna af ackusativen användas såsom I. Det totala objektets kasus, t. ex. *Annan kirjan sinulle. Anna kirja tänne!* Se § 26.

II. Adverbial (med objektet beslägtad bestämning), för att svara på frågorna huru lång väg, huru länge, huru många gånger, hvilken gång i ordningen. Se § 31.

III. Total objektiv predikatsfyllnad, t. ex. *Räätäli teki takin liian lyhyen.* Se § 21, 2).

Lokalkasus.

Lokalkasus äro af tre slag: allmänna, inre och § 52. yttre. Subjektets verksamhet i förhållande till rummet är äfven af tre slag: ett varande på något ställe (kasus, som svara på frågan hvar), ett aflägsnande från något ställe (kasus, som svara på frågan hvarifrån) och en rörelse till något ställe (kasus, som svara på frågan hvart). Antalet lokalkasus är sålunda nio: tre allmänna, tre inre, tre yttre.

Allmänna lokalkasus:

Essiv, partitiv, translativ.

Af allmänna lokalkasus, **essiv, partitiv, translativ** § 53. svarar essiv på frågan hvar, partitiv på frågan hvarifrån, translativ på frågan hvart. Deras ursprungliga användning såsom lokalkasus är numera skönjbar endast i en del partiklar. Ex. *Olin ulkona. Kävin hänen luonansa. Kaukana, takana, kotona, läsnä, sisempänä, rannempana. Tulen ulkoa. Kaukaa, luota, takaa, kotoa, löstü, sisempää, rannempaa. Menkää sisemmäksi, rannemmäksi.*

A n m. 1. Af komparativformerna af substantiv, hvilka beteckna rum, användas ofta allmänna lokalkasus, ehuru motsvarande positivformer stå i inre eller yttre lokalkasus. Ex. *Rannempana, rannempaa, rannemmäksi (rannalla, -lta, -lle); perempänä, perempää, peremmäksi (perällä o. s. v.); edempänä (edessä l. edellä o. s. v.); sisempänä (sisässä l. sisällä o. s. v.).*

2. Translativ betecknar jämförelsevis sällan stället, till hvilket en rörelse sker; essiv och partitiv motsvaras, då de angifva stället, af lativformer, hvilka ändas på -s eller aspiration, och hvilka förekomma endast såsom partiklar, t. ex. *ulos, kauas, lähes, edes, ylös; — luó', taa', lähemmä', ulomma', rannemmä'.*

Essiv användes:

§ 54.

I. Såsom tidsbestämning för att beteckna den närmare angifna tiden

a) När något sker. Ex. *Eräänä päivänä kävin setäni tervehtimässä. Tänä päivänä (l. tänäpäivänä) olen huonovointinen. Huomenna tulen luoksesi. Mennytvuonna kävin ulkomailla. Keskiviikkona saamme vieraita. Nuoruutensa aikoina ihminen on toisenlainen kuin vanhuutensa päivinä. Jaakkona siitä tulee vuosi. Olitko jouluna kirkossa?*

b) Under hvars förlopp en handling slutföres. Ex. *Kahtena päivinä ajoin kaupunginasiani. Kolmena vuotena kirkko rakennettiin. Jfr § 57, II.*

Anm. 1. Essiv såsom tidsbestämning har vanligen attribut eller utgöres af ett sammansatt ord, ss. *tuorstai-iltana, pyhäaamuna, nimipäivänä* o. s. v. Endast ord, som beteckna vecko- eller högtids- och namnsdagar, stå äfven, då de äro utan bestämningar, i essiv, t. ex. *maanantaina, loppiaisena, Mattina.*

2. En tidsbestämning, hvars attribut är det oböjliga *joka*, står alltid i nominativ, t. ex. *Hän käy tällä joka aamu, joka ilta, joka vuosi.*

II. Såsom predikativ-adverbial för att beteckna det tillstånd, hvori någon (subjektet eller objektet) befinner sig. Ex. *Isä on pappina. Äiti on jo kaksi viikkoa ollut sairaana. Onhan talonkin tyttäriä piikoina. Hän oli minulla apuna. Kirja oli minulla lainana. Me elämme onnellisina. Hän pysyi vanhana poikana. Hän lähti iloisena matkalle. Poika palasi alakuloisena koulusta. Ukko kävelee suorana. — Mitä olet käyttänyt lähteinä? Jumala pitää toiset rikkaampina ja toiset köyhempinä. Se § 33, b).*

Märk! Det objektiva predikativ-adverbial, som betecknar ett tänkt tillstånd hos objektet, står vid ordet *pidän* i essiv, t. ex. *Olen sinua pitänyt kunnan miehenä.* Se § 33, b) anm. 4.

III. Såsom apposition, t. ex. *Poikana hän oli kokonaan toisenlainen. Kansalaisena minun on sotaan lähteminen.* Se ofvan § 35.

Partitiv.

§ 55.

I. Partitiv betecknar för närvarande i allmänhet det obestämda hela, hvaraf en del är i fråga.

Anm. Partitiv uttrycker stundom äfven det bestämda hela, isynnerhet då ordet står i singularis och betecknar rum eller tid, t. ex. *kappale Suomea, tämä puoli pitäjätä, aamupuoli yötä; — neljäs painos kirjaa.* Stundom: *yksi noita miehiä oli eilen meillä.* I folkpoesin: *Aura arpoja parahin, kirnummäntä tarpoimia.* Se äfven Kal. III 207—210. Se § 58, III, anm. 1.

A) Delen kan särskildt uttryckas med ett s. k. partial-ord, till hvilket det i partitiv stående ordet (total-ordet) är attribut, t. ex. *Joukko (partialord) ihmisiä (totalord) on pihalla.*

Partialord äro de nomen, hvilka beteckna mängd, mått, vigt, antal (nomina quantitatis), nämligen:

1) Substantiv, såsom *joukko, parvi, kasa, osa, peninkulma, virsta, syli, kyynärä, leiviskä, tynnyri, kapp* o. a. samt de med ändelsen *-linen* bildade, hvilka beteckna ett fullt mått. Ex. *Torilla oli iso joukko väkeä. Ostin parin saappaita. Niin vähästä en myö leiviskäkään heiniä. Viillä voita vakkasehen, liikkiö sianlihoa, karpio kananmunia! Ostin kannullisen maitoa. Tänään on viimeinen päivä elokuuta. — Minä sain märkan naulasta voita, naapurini vain puolentoista markkaa kahdesta. Tynnyristä hyvää viljaa sain viisikolmatta markkaa. Minä olen tyytyväinen kahteenkin kappaan rukiita, mutta jos ohria annatte, niin vaadin kolme. Janoni ei poistu tuopillisesta vettä.*

Anm. 1. Ofta och nästan alltid, då det partitiva ordet icke står i subjekts- eller objektskasus, användes någon annan konstruktion, nämligen:

a) Totalordet och partialordet bilda ett sammanfatt ord, ifall totalordet icke har attribut. Ex. *Voinaula maksaa markan. Ruistynnyristä saatiin viisikolmatta markkaa.* Likväl alltid t. ex. *virsta, penikulma tietä, osa taloa.*

b) Totalordet och partialordet äro oberoende af hvarandra och stå hvardera i den form, som satsställningen fordrar. Ex. *Voi maksaa 20 markkaa leiviskä. Rukiit maksavat markan kappa. Voista maksettiin 20 markkaa leiviskästä l. leiviskältä. Hyvään sahtiin menee kolme kappa maltaita tynnyriin. Hyvästä voista leiviskästä sain 20 markkaa. Juustomaidolle luetaan luoti suoloja kahdelle kannulle. — Märk! Suuren osan taivaan yli vetäytyi mustia pilviä.*

2. I stället för partitiv användes stundom äfven genetiv, t. ex. *Hän palvelee Suomen kaartin toisessa komppaniassa = toisessa komppaniassa Suomen kaarttia. Tänään on elokuun viimeinen päivä = viimeinen päivä elokuuta.*

2) Adjektiv (adjektivpronomen) hvilka användas substantivt. Ex. *Tämän talon isännällä on paljon rahaa. Äiä on huolta orjuudessa, isännyydessä enempi. Sinä sait paljon maitoa, mutta minulle annettiin enempi voita. Minä tahdon saada enemmän rahaa. Aion viipyä kylässä kaiken päivää. Naapuri oli ison aikaa luonani. Hevonen juoksi pitkän matkaa. Kun menet pienen matkaa eteenpäin, niin näet hänen talonsa. Hän oli täällä sen aikaa, kuin minä kävin kylässä. Tällä kertaa en ehdi. Sil' aikaa kuin olin kotoa poissa, oli onnettomuus tapahtunut. Millä tapaa olet aikonut menetellä? Jääköön asia toiseksi kertaa. Minne menet siksi aikaa, kuin olen poissa? Tule tänne vähäksi aikaa.*

Anm. De flesta af dessa ord kunna användas substantivt jämte kasus partitivus endast i subjekts- eller objektskasus i singularis (såsom *paljo, vähä, enempi* o. s. v.),

några endast i akkusativ sing. (såsom *iso, pitkä, pieni, kaikki*); i andra fall stå de såsom adjektiv-attribut till totalordet, t. ex. *Mitä minä teen niin paljolla rahalla? En huoli enemmästä maidosta.* — Stundom konstrueras med partitiv en del pronomen (såsom *mikä, se, tämä, tuo, sama, toinen*), som stå substantivt i någon lokalkasus, vanligen adessiv eller translativ, någongång äfven i akkusativ, men i andra fall äro de adjektiv-attribut (t. ex. *sillä aikaa, siksi aikaa, sen aikaa*, men: *siihen aikaan, siitä ajasta* m. m.).

3) Kardinala räkneord och med ändelsen *-mes*, bildade bråktal, hvilka stå i subjekts- eller objektskasus. Ex. *Tuolla tulee seitsemän poikaa ja kolme tytöä. Kuljimme neljänneksen peninkulmaa.* Se § 73.

Anm. Då det kardinala räkneordet eller bråktalet står i någon annan kasus, betraktas det såsom adjektiv-attribut till totalordet och böjes i enlighet med detsamma. Ex. *Ostin rohtoja viidelläkymmenellä pennillä. En tyydy neljännekseen leipään.* — Bråktalen kunna dock stundom äfven i andra kasus användas substantivt jämte ett attribut i partitiv (eller genitiv). Ex. *En ollut ravittu yhdestä neljänneksestä leipää* (l. *leivän neljänneksestä*). Se § 73.

B) Utan partialord står partitiven för att uttrycka det obestämda hela:

1) Såsom partiellt subjekt, t. ex. *Lihaa on pöydällä.* Se § 8.

2) Såsom partiellt objekt, t. ex. *Emäntä leikkasi lapsille lihaa. En anna sinulle kirjaa.* Se § 27.

3) Såsom adverbial (med objektet beslägtad bestämning) t. ex. *Hän ei viipynyt päiväkään matkalla.* Se § 31.

4) Såsom partiell predikatsfyllnad, t. ex. *Hän on maamme oppineimpia miehiä. Pojat ovat iloisia.* Se § 19.

5) Såsom partitivus absolutus, t. ex. *Hän tuli sisäin verta kasvoissa.* Se § 36.

An m. Partitiv singularis af ordningstalen (vanligen 2—10) står såsom attribut till kvantitets-substantiv för att angifva ett något större mått än det, som betecknas med närmast lägre kardinaltal, t. ex. *Riihestä tuli kawroja kolmatta tynnyriä* (mer än 2 tunnor, öfver 2 tunnor, egentligen = på 3:dje tunnan). *Saatiinhan niitä toista kappa*. Äfven räkneorden *kymmenen, sata, tuhat* o. s. v. kunna vid dessa ordningstal utgöra det substantiv, som betecknar mängd, t. ex. *Siellä oli toista sataa henkeä. Maassa on asukkaita kolmatta miljoonaa*. Partialordet kan också vara utsatt, t. ex. *Hänellä oli kymmenen penniä toista markkaa* (= 1 mk. 10 p.). *Riihestä saatiin kappa neljättä tynnyriä* (= 3 tr och 1 kp.) Hit höra äfven sådana räkneord som: *yksitoista* (sc. *kymmentä*), *kolmekolmatta* (sc. *kymmentä*), *puolitoista, puolikolmatta* o. s. v.

☞ Om en sådan konstruktion utgöres af en annan satsdel än subjekt, objekt eller predikatsfyllnad, böjes både totalordet och partialordet, ifall ett sådant finnes, men ordningstalet står alltid i kasus partitivus, t. ex. *Minä ostin viljaa kolmatta sadalla markalla*. På samma sätt: *Kahdelletoista-kymmenelle, puoleltoista kapalla*.

II. Jämförelsens partitiv (partitivus comparationis). Partitiv användes ofta vid en komparativ i stället för ordet *kuin* och en jämte detsamma stående nominativ för att uttrycka det, hvarmed något jämföres. Partitiven står då vanligen framför komparativen. Ex. *Minä olen häntä vanhempi* (= *vanhempi kuin hän*). *Ei Paavo Pekkaa pahempi. Minä kasvan sinua pitemmäksi. Pian pääsi terveheksi, ehommaksi entistänsä* (= än han förut var), *paremmaksi tuonnoistansa*.

An m. Partitiv användes icke, om tvetydighet skulle uppstå eller om konstruktionen blefve för tung. Ex. *En ole nähnyt pitempää miestä kuin tämä on* (jfr *tätä pitempää miestä*). *Tämä kirja on kuutta sivua pitempi kuin tuo toinen* (ej: *tuota toista kuutta sivua pitempi*).

III. Måttets partitiv (partitivus mensuræ) svarar i finskan på frågorna:

a) Huru lång, bred, hög, djup, tjock. Ex. *Tie on virstaa pitkä. Huone on kuutta kyynärää korkea, kahtatoista kyynärää pitkä ja yhdeksää kyynärää*

leveä. Kolmea sataa syltä syvä. Viittä korttelia paksu. Syltä oli housut lahkehesta, puoltatoista polven päästä, kahta kaation rajasta (Kalev.).

An m. 1. I dessa fall användas äfven adjektiven *pituinen, levyinen, korkuinen, syvyinen, paksuinen* jämte genetiv, t. ex. *virstan pituinen, sylene levyinen, kolmen sormen paksuinen* (se § 50, IV, b). — Äfven säges: *kaksi kyynärää pitkä, kolme syltä syvä, kuusi tuumaa paksu.*

2. Af detta slag äro några adverbliella bestämningar, hvilka svara på frågan i hvilken mån, ss. *enintänsä, vähintänsä, viimeistänsä*, t. ex. *Enintänsä saat kolme markkaa.*

b) I huru mycket högre grad. Ex. *Minä olen päätäni sinua pitempi, vaikka sinä olet paljoa vanhempi kuin minä. Mitä enemmän luet, sitä paremmin opit. Jota koulu kovempi, sitä pappi parempi.* Likaså användes partitiv vid prepositionerna *ennen* och *jälkeen*, t. ex. *Se tapahtui sataa vuotta ennen Kristuksen syntymää. Kirkko rakennettiin vuotta jälkeen suuren tulvan.*

An m. Märk äfven sådana talesätt som: *Vähän parempi, sen pahempi. Jonka useampi kokki, sen vetelämpi velli.* Se § 67, III, c).

IV. Partitiv användes i utrop efter interjektion. Ex. *Ah kullaista kotia, armasta asuinsijoa! Voi voitettuita! Ai sydäntäni!* Stundom äfven utan interjektion, t. ex. *Sitä komeutta.*

Särskilda anmärkningar om användningen af partitiv.

Stundom begagnas partitiv för att uttrycka:

1. Orsaken, isynnerhet orsaken till eller föremålet för en känsla, sinnesstämning eller en yttring däraf (partitivus causæ et objectivus). Ex. *Ilkeyttänsä poika itkee. Köyhyyttänsä hän käy repaleissa. Mitä minä sinne menen? Terve tultuasi. Minun tulee ikävä, sääli häntä. Jänis juoksi koiria pakoon, püloon.* Hit hör ursprungligen och åtminstone till en del den partitiv, som står vid verb

betecknande en känsla o. s. v. Ex. *Minä murehdin hänen kuolemaansa. Veljeni ikävöitsee isäänsä* (jfr *Veljeni on, tulee ikävä isäänsä*). *Äitini sääli poika rukkaa* (jfr *Äitini tuli sääli poika rukkaa*). *Minä en pakene sinua* (jfr *Minä en mene sinua pakoon*). Se § 28, c), anm. 4.

2. Vägen, längs hvilken man färdas. Ex. *He kulkivat tätä tietä. Minä kuljin kirkon takaa. Hän tuli vuorta ylös. Minä menen siltaa, pientä polkua, maantietä. Laskevi sinistä mertä.*

Partitiv svarar äfven på frågorna:

3. I hvilket afseende (partitivus respectus). Ex. *Takki on takaa leveämpi kuin edestä. Hän on syntyänsä, sukuansa Suomalainen. Raha sanalla on alkuansa ollut toinen merkitys kuin nykyään.* — Hit hör användningen af partitiven för att uttrycka öfverflöd eller örist (partitivus copiae et inopiae). Adjektivet *täysi* samt dialektvis verben *puuttua, uupua* konstrueras med en sådan partitiv. Ex. *Astia on vettä täysi l. täynnä. Sampo ei puuttunut sanoja, eikä Louhi luottehia. Uupui kolmea sanaa.* Likaså: *rahoja vailla*. Jfr § 58, V.

4. a) Efter hvilken tid, t. ex. *Kevään tultua muuttolinnut palaavat.* — b) När, t. ex. *Tätä nykyä, tuota pikaa, nykyään, yhtä aikaa, yhtä haavaa.*

5. På hvilket sätt, t. ex. *Laiva meni täyttä vauhtia, hyvää vauhtia; poika juoksi aika kyytiä. Suoraa päätä. Puhu kovaa.*

§ 56. **Translativ** användes:

I. Såsom predikativ-adverbial för att beteckna det tillstånd hvori någon (subjektet eller objektet) försattes eller tänkes bli försatt. Ex. *Isä on jo tullut vanhaksi. Hän pääsi papiksi. Niilo rupesi sotamieheksi. Hänen täytyi ruveta lukkariksi. Hän jäi, meni tunnottomaksi. Tulin, sain sanoneeksi. Hieno sumu tekeypi ylempänä ilmassa pilveksi. Hän tuli minulle avuksi.* — *He valitsivat hänet puhujaksi. Hän antoi minulle kirjan lainaksi, lahjaksi. Hän veisti kirvesvarren kauniiksi. Kylät tehtiin kauppalloiksi.* — *Mahtiksiko poikanne nimititte? Hän sanoi sinua varkaaksi.*

He luulivat häntä hyväksikin mieheksi. Tämän katson hyväksi. Hän osotti itsensä kunnolliseksi.

Anm. Med objekt och ett i translativ stående predikativ-adverbial konstrueras sådana verb som *sanon, luulen, katson, osotan* o. s. v., t. ex. *Minä katson tätä sopivaksi.* Se § 33, b), anm. 4.

II. Såsom ändamålets translativ för att beteckna:

a) Hvertill någon duger, är lämplig. Ex. *Hän kelpaa papiksi. Hän on sopiva puhujaksi. Härkä hyvä teurahaksi, riihen nurkka karpiksi, kannun uurre siemyeksi.*

b) Hvertill något länder. Ex. *Se on hänelle häpeäksi. Olkoon tämä teille opiksi. Kuumeheksi kuun kehikkö, poutimoiksi päivän sappi.*

c) För hvilket ändamål verbets handling utföres. Ex. *Juon maljan onneksesi. Emäntä teki valmistuksia jouluksi. Miksi tämän teit? — Likaså: Sen tein häntä auttaakseni* (se § 112, I).

III. Såsom tidsbestämning

a) För att uttrycka den tid, till hvilken en handling uppskjutes. Ex. *Poika heitti lukunsa toistaiseksi. Kokous lykättiin huomiseksi. Jätettäköön tämä toiseksi aikaa* (äfven: *toiseen aikaan, huomiseen*).

b) För att beteckna den tid, före hvilken en handling slutföres. Ex. *Tämän kirjan toivomme ensi syksyksi valmistuvan. Teos ilmestyi jouluksi.*

c) För att svara på frågan: för hvilken tid. Ex. *Minä lainaan tämän kirjan sinulle lupa-ajaksi. Hän lähti kesäksi ulkomaille. Hän jäi viikoksi kotiin.*

Anm. Den translativ, som omnämnes i mom. c), står i förning med verb, hvilka konstrueras med kasus svarande på frågan hvart. Motsvarande verb, hvilka stå tillsammans med en kasus, som svarar på frågan hvar, konstrueras med objektskasus (se § 31), t. ex. *Hän meni, tuli, jäi kotiin viikoksi, men: Hän oli siellä viikon.*

Särskilda anmärkningar om användningen af
translativ.

Translativ användes dessutom i några vissa uttryck för att beteckna:

1. Sättet. En sådan translativ användes för att beteckna språket, på hvilket något uttryckes. Ex. *Lausu nämät sanat saksaksi* (men: *saksan kielellä*). *Kirjoita kirjeesi suomeksi äläkä ruotsiksi*. På samma sätt: *Hän elää herroiksi* (= *herrojen tavalla*). *Ole ihmisiksi!*

2. Omständigheten, med afseende hvarpå något framställes såsom oväntadt (translativus respectus). Ex. *Hän on hyvin voimakas iäksensä l. ikäiseksensä*. *Näin varhaiseksi* (med afseende därå, att det är så tidigt) *on paljo väkeä torilla*. *Hän on hyvin lukenut mies talonpoikaisiksi miehiksi* (jfr § 33, anm. 4). — Likaså: *luullakseni, tietääkseni*, se § 112, II.

3. De punkter eller moment, i hvilka ett ämnes behandling sönderfaller. Ex. *ensiksi* (*ensimmäiseksi*), *toiseksi*, *lopuksi*, *viimeksi*.

Inre lokalkasus:

Inessiv, elativ, illativ.

§ 57. Inre lokalkasus äro **inessiv** (svarar på frågan hvar) **elativ** (svarar på frågan hvarifrån), **illativ** (svarar på frågan hvart).

Dessa beteckna:

I. Det inre af ett begränsadt rum äfvensom det sammans gränser. Ex. *Poika istuu huoneessa*. *Parempi kala suussa kuin haava päässä*. *Lampaat ovat pellossa* (hafva kommit inom åkerns gränser). — *Poika lähti huoneesta*. *Ota kala suustasi!* *Miehet palasivat metsästä*. — *Poika meni pirttiin*. *Eilen tulín kaupunkiin*. *Isäntä lähti riikkeen*. — — *Vene on rannassa*. *Hämeenlinnan kaupungista on Idänpään kylään kaksi Venäjän virstaa*. *Sinä olet minusta viidentoista askeleen päässä*.

Anm. 1. Af ortsnamn stå en del i inre, en del i yttre lokalkasus, och någon allmän lag för deras bruk kan ej uppställas. — Några regler må dock nämnas:

a) Alla namn, som ändas på *-la*, stå i inre lokalkasus, t. ex. *Janakkalassa, Urjalassa, Pietilässä*.

b) Namn på länder och för finskan främmande ortsnamn stå i inre lokalkasus, t. ex. *Suomessa, Saksassa, Ranskassa, Lapp-träsk'issa, Bayonne'ssa, New-York'issa*. Däremot står ordet *Venäjä* (Ryssland) i yttre lokalkasus: *Venäjällä, -ttä, -lle*.

c) Om ortsnamnet är sammansatt med *-maa*, står det i yttre lokalkasus, utom då frågan gäller något, som tillhör det ifrågasvarande landet, i hvilket fall ortsnamnet står i inre lokalkasus, t. ex. *Saksanmaalla kävi paljon ihmisiä*. Men: *Saksanmaassa on komeita kaupunkeja, vuoria, virtoja, paljo väkeä*. Ordet *Suomenmaa* står alltid i inre lokalkasus.

d) Namn, som ändas på *-taka*, stå i allmänna lokalkasus, t. ex. *Joentakana, Lahdentakaa, Suontaa*'.

2. Direkt härledd ur grundbetydelsen är användningen af lokalkasus, då de uttrycka:

a) Kollektiva begrepp, t. ex. *Nisussa on ohdaketta*. — *Kootkaa ohdakkeet nisusta*. — *Rukiisen on ilmaantunut rikkaruohoa*. — *Lapsi ei ole ollut ihmisissä*. *Tyttö läksi talonpojista herrasväkeen palvelemaan*.

b) Tillfälle, t. ex. *Kävin pidoissa, hüissä, vieraisa*. — *Mies palasi sodasta, vieraista*. — *Mies meni peijaisiin*.

c) Väderlek, för hvars inverkan någon är utsatt, t. ex. *Olin ulkona tuulessa ja sateessa*. *Riensin kotiin pyrystä ja tuis-kusta*. *Älä lähde myrskyyn ja sateesen*.

☞ Genom utvidgning af lokalbegreppet beteckna inre lokalkasus äfven

a) Tillstånd, isynnerhet en lefvande varelses andliga eller kroppsliga tillstånd. Ex. *Hän on eksyksissä, tainnoksissa, väsysissä, suutuksissa, vihoissaan, iloissaan, murheissaan, päissänsä, raivoissansa*. *Poika on nälissänsä ja janoissansa*. *Mies on taudissa, yskässä, kuumeessa*. *Sotamiehet ovat näkyvissä, näkymättömissä, pääsemättömissä*. *Talo on hyvässä kunnossa, ruokossa, korjuussa*. *Istu suorassa! Ruista*

on tässä hyvin taajassa. Kivi on niin lujassa, ett'ei sitä pois saa. — Poika on paimenessa. — — Tyttö tointui tainnoksista. Kansa alkoi toipua kurjuudestaan. Hän pääsi pulasta. Veljeni parani kuumeestansa. Hän meni pois näkyvistä. — Poika palasi paimenesta. — — Hän joutui eksiiksiin, meni tainnoksiin, sairastui kuumeesen. Tule näkyviin! Sinä olet kylvänyt rukiin liian tiheään. Pane se lujaan! Poika lupasi Vetehiselle kelata järven kuiviin.

b) Personer eller saker, hvilkas inre egenskap eller tillstånd angifves. Ex. Hänessä on jaloutta, veitikkaa, laulajaa, lurjusta. Sinussapa jo onkin ⁺koko mies. Sinussa ei ole tämän tekijää. Hänessä on mieltä. Onpa siinä kirjassa kokoa. Hänessä on nuha, vilutauti, kuume. — Joko on miehestä laiskuus lähtenyt? Työnteko karkoittaa pahat himot ihmisestä. Rohdot poistivat hänestä vilutuksen. — Laiskuus tuopi ihmiseen pahoja taipumuksia. Koskahan sinuun mieltä karttuu? Häneen tuli hammastauti.

c) Utförande af ett arbete. Det ord, som betecknar handlingen är därvid ofta ett från verb härledd substantiv. Ex. Hän on työssä, toimessa. Olin marjan poiminnassa. Hän on työtä tekemässä (se § 114, I, II, III). Hän on laulamassa. — Hän tuli pois työn teosta. Hän palasi kirjan viennistä, herkesi lukemasta. Hän läksi vitsan taitantaan, meni laulamaan.

Stundom uttryckes själfva föremålet, som anskaffas, hemtas, medels inre lokalkasus, t. ex. Hän on kalassa, marjassa, jyvässä, lehdessä, heinässä, elossa, karjassa, luudaksessa. — Hän tuli kalasta m. m. — Hän meni marjaan, vastakseen.

II. Den begränsade tiden, inom hvilken något sker, äfvensom själfva gränserna för densamma. Ex. Ei

päivässä paljoa tehdä. Tämän valmistan viidessä viikossa. Joka on nopsa nuoruudessaan, se on virkku vanhuudessaan. Kerran päivässä käyn naapurini luona. Hän kuoli seitsemänkymmenen vuoden iässä. På samma sätt II infinitivens inessiv, t. ex. *Hänet näin tullessani* (se § 113, I). Elativ och illativ såsom tidsbestämning angifva alltid gränserna för en tid. Ex. *Pääsiäisestä on seitsemän viikkoa heluntaihin. Kuu kiurusta kesään, puoli kuuta peipposesta, vähä västäräkkisestä, päivääkään ei pääskyselästä. Ihmiset elivät huolettomina päivästä päivään.*

III. Omedelbar anslutning till det föremål eller (figurligt) till den person eller det abstrakta begrepp, som uttryckes genom lokalkasus. Ex. 1. (Inessiv: vara fäst vid): *Huivi on kaulassa, saappaat jalassa* (jfr § 47, b), *lakki päässä. Veitsi on seinässä. Poika on hevosen selässä.* — *Pysykää kiinni toisissanne. Hän on kiinni riettauden loassa.* — 2. (Elativ: lösgöras från): *Ota sormikkaat kädestäsi. Lakki putosi pojan päästä.* — *Hän luopui, erosi meikäläisistä! Kylään hän minusta jäi. Itku ei estä kuolemasta, parku päivistä pahoista. Varjele, vakainen luoja, akasta äkisevästä! Tuomari varoitti todistajia valapatosta. Talo on veroista vapaa. Hän on erillensä vaimostansa.* — 3. (Illativ: blifva fäst vid): *Pane lakki päähäsi! Poika hyppäsi hevosen selkään. Kiinnitin veitsen seinään. Mies on oleva vaimoonsa sidottu. Kehota lapsiasi ahkeruuteen, mutta älä yllytä heitä vihaan. Hän tarttui sinun käteesi.*

Sålunda användes illativ äfven för att beteckna den del af objektet, som omedelbart träffas af en handling, t. ex. *Pekka löi hevosta selkään. Poika pisti häntä silmään.*

Likaså uttrycker illativ föremålet för en känsla, i hvilket fall denna kasus står tillsammans med verb, som ändas på *-un, -yn,* eller med från dem afleda ord,

t. ex. *Minä miellyin häneen. Taipumus pahaan on synnynnäinen.*

 Hit hör äfven användningen af inre lokalkasus för att beteckna ämnet, hvarmed något är besudladt, betäckt, uppfyllt. Ex. *Nuttu on savessa, tervassa. Nenä on veressä, otsa hiessä. Järvi on jäässä, taivas pilvessä. Leipä on homeessa. — Pese nenäsi savesta. Järvet lähtivät jäästä. Puhdistu liha madoista. — Nuttu tuli tervaan. Järvet ovat menneet jäähän.*

§ 58. **Elativ** användes för öfrigt för att beteckna

I. Ämnet, hvaraf något göres, eller ursprunget, hvarur något utvecklas, hvarifrån något härstammar o. s. v. (elativus materiæ et originis). Ex. *Tyhjästä loi Jumala taivaan ja maan. Saappaat tehtiin nahasta ja vaatteet verasta. Lapsesta mies tulevi, penikasta kunnan koira. Hän on syntynyt (l. syntyisin, kotoisin, peräisin) suuresta suvusta. Tuosta työstä sukeupi kelpo työntekijä. Hän teki pojastaan papin.*

A n m. Elativ jämte verbet *olla* i nekande satser eller i satser, som uttrycka tvifvel, betecknar den person eller sak, som anses oduglig till något (se § 56, II och § 59, I), t. ex. *Mitä sinusta olisi papiksi. Hänestä ei ole mihinkään.*

II. Orsaken, hvarför något sker, eller föremålet för en känsla, tanke (elativus causæ et objectivus). Ex. *Minä en suutu vähistä. Älä kerskaa taidostasi. Herra tunnetaan hatusta, kypäristähän kuningas. Hän teki sen pelosta, pakosta, omasta halustansa. Mies kuoli myrkystä, ruoan puutteesta. — Sinusta meillä ei ole suurta iloa. Se on minun ajatukseni asiasta. Siitä ei ole lukua. Sinusta en ajattele (tiedä, usko, luule) muuta kuin hyvää. Hän kertoi minulle paljo sinusta. Hän puhuu viime sodasta. En huoli hänestä. Mitä miehen mustuudesta, makkaran kiperyydestä? Mitä siitä suret, tahdot? Jfr § 55, särsk. anm. 1.*

III. Det bestämnda hela, hvaraf en del är i fråga (elat. partitivus). Partialordet utgöres därvid af en komparativ, en superlativ eller ett nomen quantitatis (jfr § 55, I, A). Ex. *Vanhempi veljistä on laiskempi. Nuorin pojista on sairaana. Joulu juhlista jaloin, pappi paras vierahista. Puolet jyvistä annan sinulle. Kolme veljeksistä hukkui mereen. Kuka teistä joutaa? Kaksi kauppiaista on täällä* (tvenne af köpmännen, jfr *Kaksi kauppiasta = två köpmän*). *Saat palasen juustosta* (jfr *palasen juustoa*). *Hän antoi rahaa kolmelle veljistäni*. Jfr ofvan § 55, I.

An m. 1. I stället för elativ användes stundom partitiv för att beteckna det bestämnda hela, isynnerhet om ordet står i singularis och uttrycker rum eller tid. Se § 55, I, anm.

2. Elativus partitivus kan icke stå såsom bestämning till en genitiv. T. ex. *Kolmen veljeni* (icke: *veljistäni*) *lapset. Katselkaamme kummankin noiden talojen sekä sisällisiä että ulkonaisia asioita erikseen* (Päivärinta).

IV. Vägen, och isynnerhet öppningen, genom hvilken en rörelse i någon riktning sker, ifall utgångspunkten icke är angifven. Ex. *Juoksin ovesta ulos, mutta ikkunasta tulin jälleen sisään. Kapeimmasta kohdasta uin virran poikki. Kuljin sillasta joen yli. Tästä on kulta kulkenunna, tästä on mennyt mielitetty*.

V. Den del af ett föremål, i afseende å hvilken något utsäges om föremålet, eller det föremål, i hvilket man håller (elativus respectus). Ex. *Takki on kauluksesta rikki. Poika on kipeä silmistään. — Älä, velikulta, nipistä nenästäni. Vedä häntä tukasta. Minä pidän kiinni käsipuista, ett'en kaatuisi. Sanasta miestä, sarvesta härkää*.

An m. Med elativ uttryckes äfven den person, enligt hvilken åsigt en sak förhåller sig på ett eller annat sätt, t. ex. *Minusta tämä paikka on hyvin kaunis. Hänestä tämä juttu tuntuu vähän ikävältä*. Märk! *Minun mielestäni et ole oikeassa*.

☞ Hit hör äfven elativus copiae et inopiae, som betecknar ämnet, hvarpå öfverflöd eller brist förefinnes. Ex. *Mies on rikas rahasta, mutta köyhä ystävästä. Astia täytyy vedestä. Maa on köyhtynyt väestä, tyhjä viljasta. Oli puute tavarasta.*

Angående ordet *täysi* se § 55, särsk. anm. 3.

VI. Föremålet, för hvilket, i hvars ställe något erhålles eller betalas, det för hvilket något gäller o. s. v. Ex. *Sain markan voinaulasta. Talosta hän maksoi tuhannen markkaa. Lehmästä pyydettiin 50 markkaa. Kiitos lainasta! Tuossa on markka vaivasta. Annatko minulle kiven leivästä* (i stället för bröd)? *Hän käy herrasta maalla. Sigli käy seitsemästä ja puolesta obolista. Kuningas työnsi hänelle tyttärensä palkoista.*

☞ Likaså betecknar elativ en varas försäljningspris. Ex. *Möin kirjani kahdesta markasta. En myö viljaa kalliimmasta kuin muutenkaan.*

VII. Tiden, då någonting inträffar. Ex. *Alkuviikosta hän kävi usein täällä. Loppu- l. syyssevesta oli paljo likaa. Hän heräsi aamuyöstä. Tidsordet är i detta fall nästan alltid ett sammansatt ord, hvars första led utgöres af alku- loppu-, aamu-, ehtoo-, syys-, kevät, o. a.*

§ 59. **Illativ** betecknar för öfrigt

I. Ändamålet, för hvilket något användes, eller det hvartill något duger, är lämpligt. Ex. *Minä en kuluta rahojani turhuuteen, vaan käytän niitä hyvin tarkoituksiin. Hän kelpaa, kykenee siihen virkaan. Hän on tähän ammattiin kykenemätön, sopimaton. Hän ei siihen kelpaa. Jfr § 56, II.*

II. Det för hvars inverkan någon är utsatt. Ex. *Mies kuoli nälkään, veteen, tautiin. Poika uupui vaivoihinsa. Sotilas sortui sotaan. Ei taudin kovuuteen kuolla* (ordspr.). *Lapsi nukkui äitinsä lauluun. Heräsin soittoon* (jfr soitosta).

III. Det belopp, hvartill ett antal eller pris stiger eller sjunker. Ex. *Miesten luku nousi kahteensataan. Siellä oli lapsia viiteenkymmeneen. Voileiviskän hinta kohosi kaiteenkymmeneen markkaan. Ruistynnyrin hinta on alentunut yhdeksääntoista markkaan.*

IV. Den person eller det föremål, som säges likna, kunna motsvara eller jämföras med något, (vid verb sådana som *olla, tulla, verrata, vaihtaa* m. m.). Ex. *Lapsi on isäänsä barnet liknar sin far. Sukuhunsa suopetäjä, vesahansa vehmaskoivu. Hän tulee, vivahtaa sinuun. Juhlapuhuja vertasi valtiota perheeseen. Sinä olet verrattava tuhlaajapoikaan. Dörfling vaihetti neulan miekkaan.*

☞ På samma sätt i fråga om pris: *Talo myötiin halpaan hintaan. Siihen hintaan sen annoin. Sain, huusin talon tuhanteen markkaan.*

V. Tiden, under hvilken förgång handlingen icke en enda gång har inträffat. Ex. *En ole nähnyt sinua moneen, muutamaan vuoteen. En ole käynyt kotonani isoon, pitkään, hyvään aikaan, koko viikkokauteen. Vuoden aikaan en ole käynyt hänen luonansa. Miesmuistiin ei ole niin paljoa lunta satanut. En ole vuosikauteen kirjoittanut kotiini.* Märk: Oletko kolmeen viikkoon ollut kaupungissa? Denna illativ användes vanligen endast i det fall, att tidsbestämningen har såsom attribut *moni, muutama, iso, pitkä, koko, hyvä*, ett kardinaltal eller en genetiv eller ock utgöres af ett sammansatt ord (*-puoli, -kausi* m. m.).

☞ För att beteckna den närmelsevis angifna tiden, då något sker eller har skett, användas illativerna *aikaan, aikoihin* samt *-puoleen*. Ex. *Siihen aikaan sanoi Jesus opetuslapsillensa. Näihin aikoihin alkaa turmelus levitä moneen maahan. Jouluun aikaan, kevätpuoleen.*

VI. Sättet, på hvilket en handling utföres. Ex. Talesätt: *Kerro omaan tapaasi. Siihen tapaan, lajiin, suuntaan.* — Adverb: *varmaan, tarkkaan, kovaan, turhaan.*

Yttre lokalkasus:

Adessiv, ablativ, allativ.

§ 60. Yttre lokalkasus äro **adessiv** (svarar på frågan hvar), **ablativ** (svarar på frågan hvarifrån) och **allativ** (svarar på frågan hvart).

Dessa beteckna:

I. Ytan, närheten af ett ställe eller föremål, då man icke fäster afseende vid ställets gränser. Ex. *Poika seisoo pöydällä. Kyyhkynen istuu katolla. Hevonen on kirkolla, koululla, kunnanhuoneella, uudella rakennuksella. Tikapuut ovat tuvan seinällä. Huivi on kaulalla* (näml. löst). *Lapsi lepää äitinsä povella. Mies oli ojalla* (gräfde dike). *Tyttö kävi lähteellä, kaivolla, haudalla. Jo eilen hän tuli kaupunkiin, mutta ei ole vielä ensinkään käynyt kaupungilla* (endast för att komma in i staden måste han träda inom dess gränser). — *Lapsi putosi ikkunalta. Mies palasi mereltä. Hän meni maalta kaupunkiin. Tyttö tuli kaivolta. Ukko uunilta urahti.* — *Lapsi putosi lattialle. Tyttö lähti lähteelle. Työväki meni pellolle, riihelle* (vid gränserna fästes ej afseende, jfr *Siat pääsivät peltoon*, d. ä. in i ett kringgårdadt område jfr § 57, I). *Mies meni merille.*

Anm. Närhet angifva de yttre lokalkasus vanligen endast, då de användas af ord, som beteckna en byggnad eller grop (ss. *kirkolla, koululla, kaivolla, lähteellä, haudalla* o. a.). Eljes användas vanligen postpositioner, t. ex. *Istun veljeni rinnalla, vieressä. Miehet seisovat koivun tykönä. Istun isäni viereen.*

☞ Genom utvidgning af lokalbegreppet beteckna de yttre lokalkasus:

a) Yttre tillstånd. Ex. *Kivi on korkealla ilmassa. Lehti on hiirenkorvalla* (nyss utsprucket). *Teos on alkeilla, tekeillä* (alkeella, tekeellä). *Oletko hereillä, valveilla? Ukko on hyvällä, pahalla tuulella* l. mielellä, hyvillänsä, pahoillansa, nyreillänsä. *Olen seisolla, istualla, saapuvilla. Silloin lintu laihimmillaan, milloin pojat pienimmillään. Hän on kyljelläin, selälläin, mähallaan. Pikku poika oli paitasillaan, sukkasillaan.* — Ablativen användes mindre ofta: *Kivi putosi korkealta maahan. Lintu nousi matalalta ylemmäksi. Sotilaat kääntyivät pakosalta taisteluun. Istualta on hyvä lähteä.* — *Lintu lensi korkealle. Ruis tulee oraalle. Koska saatte työnne alkeille? Kangas pantiin kuteille. Hän tuli hyvälle tuulelle, hyvillensä. Suomen kielen ystävät pääsivät voitolle. Häti tuli suurimmilleen. Asia tuli selvälle.*

b) Utförande af en lek. Ex. *Lapset ovat sokkosilla, koppisilla, kuninkaisilla. Me lakkasimme pallosilta.* — *Ruvetaanko keilasille? Ritari vaati häntä miekkasille.*

c) Användande af ett fångstredskap. Ex. *Olen ongella, nuotalla, velalla.* — *Lapset tulivat ongelta.* — *Mennäänkö verkoille?*

d) Intagande af en måltid. Ex. *Isäntä on ruoalla, suuruksella, illallisella, eineellä. Talon väki on päivällisellä.* — *Väki pääsi illalliselta.* — *Käydäänkö kahville?*

II. Någons familj, någons vård eller delaktighet i något. Ex. *Kävitkö eilen Kalisella? Tyttö palvelee meillä.* — *Pojalla on kirja. Kyllä on työtä tekijällä, vettä viljoin soutajalla. Tytöllä on* (ej: ovat, se § 13, anm. 2) *mustat silmät, kauniit kädet* (ej: mustia silmiä, kau-

niita käsiä, se § 9, a) anm. 2). *Ukolla on harmaat hiukset* (*ukolla on harmaita hiuksia* = gubben har några grå hårstrån). — — *Vieraat lähtivät Lehtoselta, teiltä.* — *Veitkö minulta lakin?* *Minulta hukkuu, katosi kirja.* *Kukolta katkesi kaula.* *Pojalta kuoli isä.* *Koira puri pojalta sormen poikki.* *Minulta unhottui, jui kirja kouluun.* *Minulta puuttuu varoja.* På samma sätt betecknar ablativen ett lefvande väsen, för hvilket något skyddas, bevaras (jfr § 57, III, 2), hvilket man nekar något, för hvilket något undanhålles: *Minä varjelen taloni varkailta.*¹ *Lihaa pitää säilyttää madoilta.* — *En kiellä sinulta mitään.* *Sinä salaat minulta jotakin* (se § 62, I). — Beslägtad härmed är ablativens användning för att beteckna personen, af hvilken någonting erhålles: *Veljeni sai rahaa isännältä* (se § 62, II). — — *Menemmekö tänä iltana Kopposelle?* *Meille, teille tuli vieraita.* — *Hän toi makeisia lapsille.* *Isä antoi kirjan pojallensa.* *Rahansa poika vei äidillensä.* *Päällikkyyks uskottiin Lejonhufvud'ille.* En utvidgning af detta bruk är allativens användning som objektiv- eller dativ-adverbial, se härom § 63, I.

III. Ålder. Det ord, som betecknar ålder, har, då det står i yttre lokalkasus, till attribut ett ordningstal, hvarmed afses, att åldern öfverstiger den ålder, som betecknas med närmast föregående kardinaltal (jfr § 55, I, B), anm.). Ex. *Lapsi on toisella viikolla, toisella vuodella, kolmannella vuodella* l. *kolmannella, neljännellä (vuodella).* *Mies on neljännelläkymmenellä (vuodella)* mannen är öfver 39 år gammal (på 40:nde året). *Mies on neljännellä kymmenellä* (emellan 30 och 40 år gammal, går på 40-talet). *Tämä rakennus on jo toisella sadalla.* *Hän on jo kolme vuotta kolmannella kymmenellä.* — *Jo viidenneltä ikävuo deltansa ruveten hän on taitanut lukea.* — *Ukko on jo kääntynyt kahdeksannelle kymmenelle.*

Adessiv betecknar för öfrigt:

§ 61.

I. Den obegränsade tiden, då något sker. Ex. *Päivällä työskentelen, yöllä etsin lepoa. Illalla isä palasi kaupungista. Älä lähde sateella kävelemään. Tuulella ei ole hyvä lähteä kalastamaan. Milloin laiska työn tekee: talvella ei tarkene, kesällä ei kerkiä, syksyllä on suuret tuulet, keväällä vettä paljon?* — Märk: *Ajallansa, sill' aikaa; tällä, samalla aikaa, samalla.*

Anm. 1. Den tidsbestämning, som står i adessiv, kan hafva attribut endast, då tidsbestämningen utgöres af orden *kuu, viikko, hetki (tunti), -kausi, -luku, -sata, -kymmen*. Ex. *tällä kuulla; nousevalla, menneellä viikolla; sillä hetkellä; kuudennellatoista vuosisadalla eli viidennellättoista sataluvulla, viimeisellä vuosikymmenellä, Ludvig XIV:nnen aikakaudella.* — Märkas bör, att äfven i detta fall tiden uttryckes obestämdt. Om tiden noggrannt bestämmes genom ett attribut (t. ex. ett kardinaltal), användes essiv. Således icke t. ex. *kahdella viikolla, kolmella ensimmäisellä vuosisadalla*, utan: *kahtena viikkona, kolmena ensimmäisenä vuosisatana.* Jfr § 54, I.

2. I pluralis användes: a) I stället för själfva tidsordet vanligen adessiv af ett ifrån detsamma afledt ord på *-nen*, t. ex. *Iltaisilla loistelee tuhansia tähtiä. Aamuisilla käyn kävelemässä.*

b) Instruktiv både af grundordet och det med ändelsen *-nen* härledda ordet, t. ex. *Öin, päivin, illoin, aamuin; öisin, päivisin, iltaisin, aamuisin, suvisin, kesäisin.*

II. Medlet, hvarmed något utföres (adessivus instrumenti). Ex. *Kielellänsä lintukin laulaa. Iski virkkaa vitsalla, helähytti helmisvyöllä. Näinhän sen omilla silmilläni. Osallansa mies elävi, koira toisen kohtalolla. Öillä päivät jatketaan, petäjällä pellon siemen. Teetin pöydän puusepällä, saappaat suutarilla.* — Likaså: *Lukemalla oppii* (se § 114, IV, a).

☞ Samma adessiv betecknar inköpspris. Ex. *Sen ostin viidellä markalla. Talon hän sai tuhannella markalla.*

III. Sättet, på hvilket en handling utföres (adessivus modi). Ex. *Armeliias auttaa ilolla. Hän katsoi minuun erinomaisella tavalla. Puhu kovalla äänellä. Kirjansa hän kirjoitti saksan kielellä. — Sen tein mielelläni, ehdollani, tahdollani.*

§ 62. **Ablativ** betecknar för öfrigt:

I. Det lefvande väsen, från hvilket något aflägnas, för hvilket något undanhålles, hvilket man nekar något o. s. v. Ex. *Minulta huikeni (bländades) merellä silmät. Häneltä kuoli äiti. Sen minä kiellän sinulta. Älä salaa minulta mitään. Äiti kätki avaimet lapsilta.* Jfr § 60, II.

II. Personen, från hvilken något kommer, utgår, af hvilken någonting erhålles. Ex. *Käskey tuli keisarilta. Minä sain ystäväiltäni kirjeen. Tämän taidon olen sinulta oppinut. Sen kuulin isältäni. — Työ menestyi, sujui minulta. Lukeminen ei käy pojalta. Työ ei valmistu minulta.* Jfr § 60, II.

☞ Ablativen bör icke användas som agent. Således icke t. ex. *Pöytä on tehty puusepältä, utan: Pöytä on puusepän tekemä (eller: Pöydän on puuseppi tehnyt).*

III. Omständigheten, i afseende å hvilken en egenskap utsäges (ablativus respectus). Ex. *Hän on hyvä tavoiltansa. Moni on kaunis katsannolta, äsken tuly työn teolta. Joka on viekas varpahalta, se on kannalta kavala. — Märk! Poika oli Jussi nimeltä. Arviolta oli siellä viisikymmentä henkeä. Heitä oli luvultansa viisikymmentä.*

IV. Enheten, hvarefter hela priset, lönen m. m. beräknas. Ex. *Ostin viisi kyynärää verkaa ja maksoin*

kolme markkaa kyynärältä. Velasta maksetaan korkoa viisi sadalta. Renki saa kaksisataa markkaa vuodelta.

V. Vägen, som man färdas. Ex. *Kuljin kirkon puolelta. Nyt lasketaan tältä puolen saaren.* Detta bruk är sällsynt. Jfr § 58, IV (*ovesta ulos*) och 55, särsk. anm. 2 (*saaren takaa*).

VI. Tid:

a) Tiden, från hvilken något härstammar. Ex. *Tämä kapine on rautakaudelta* (från järnåldern). *Kirkko on viime vuosisadalta. 1863 vuoden kieliasetus on elokuvan ensimmäiseltä päivältä.*

b) Klockslaget eller timmen, då något sker. Ex. *Kello viideltä nousin ja kello kymmeneltä panin illalla maata. Kello kuudelta lähdemme.*

c) Tidsmoment, hvilka omedelbart följa på hvarandra, hvarvid tidsbestämningen uttryckes först med nominativ och sedan med ablativ af samma tidsord. Ex. *Vuosi vuodelta* (äfven *vuodesta vuoteen*) *suomen kieli pääsee yhä laajemmissa piireissä valtaan. Päivä päivältä* (äfven: *päivästä päivään*) *sairas huononee.*

VII. Ett hinder. Ex. *Lieneekö hän päässyt tulemaan jäältä? Minäkin itkisin, mutt' en saata nauruttani. Laulultasi en saa nukutuksi.*

VIII. Det intryck ett föremål gör på våra sinnen eller vår känsla. Ex. *Talo näyttää kauniilta. Laulu kuului rumalta. Kala maistuu pahalta. Vesi haisi tervalta, maistuu sokurilta. Huone tuntui kylmältä. Jo tuntuu tilani paremmalta. Olo alkoi tuntua kovin tukaalta.* Jfr § 63, II.

IX. Tillstånd, i vissa uttryckssätt. Ex. *Kissa nieli hiiren elävältä. Söin silakan tuoreeltaan* (d. ä. alldeles osaltad). *Hän pureskeli leipää kuivaltaan* (d. ä. utan soffel).

X. Mått, mängd; i denna betydelse användes ablativ af adjektiv nästan adverblikt och svarar på frågan: i huru stor mängd, i hvilken mån (såsom *paljolta, kosolta* mycket, *laajalta avaralta* vidt och bredt, *niukalta* litet). Ex. *Siellä oli kosolta, pal-*

jotta väkeä. Karjanruokaa on ollut niukalta. Hän puhui laajalta kohtaloistaan.

§ 63. **Allativ** betecknar för öfrigt:

I. Objektiv- eller dativ-adverbial. Ex. *Poika toi kirjan minulle* (till mig, åt mig). *Puhu minulle surusi. Sinä teit minulle hyvän työn.* — *Tämä olkoon sinulle varoitukseksi. Tämä ei kelpaa minulle. Semmoiset työt eivät sovi kunnan miehelle. Tämä on minulle vahingollinen. Työ on ukolle liian raskasta. Ole armelias köyhille, hellä sorretuille.* Se § 33, a); § 60, II.

II. Det intryck ett föremål gör på våra sinnen (jfr § 62, VIII). Ex. *Vesi tulee tervalle. Metsä haiskahti me'elle, sinalle salo sininen, ahovieret viertehelle, suovieret sulalle voille* (Kalev.). *Ruoka maistuu, haisee pahalle.*

III. Omständigheten, i afseende å hvilken en egenskap utsäges på samma sätt som ablativen (se § 62, III), men mindre ofta. Ex. *Tyttö on hyvä taidollensa, paha tavoillensa. Kun lie jyykkä juoksullehen eli laiska laukallehen, ota vitsa viiakosta!*

IV. Sättet, i vissa adverbiala uttryck. Ex. *He kulkivat verkalleen, hiljalleen. Tee kaikki sääntillensä. Sen on tieän selvällehen, tajuelen tarkallehen.*

§ 64. Allmänna anmärkningar om lokalkasus:

1. Verbet *käyn* och likaså *käväisen, poikkean, pistäyn, pyörähdän* m. fl. stå i förening med kasus, hvilka svara på frågan hvart, då de beteckna, att man beger sig någonstades, men med kasus, hvilka svara på frågan hvar, då de uttrycka, att man besöker ett ställe, men beger sig vidare därifrån. Ex. *Käytkö kotiin? Käyn (käväisen, pistäyn, pyörähdän) kotona* (= jag går hem för att vara där en tid och beger mig efter besöket vidare därifrån). *Laiva poikkeaa (lägger till) meidän rannassa. Hän ajoi Tampereella.* — *Käykää katsomassa!* — Likaså: *Hän on jo monta kertaa käyttänyt lääkäriä luonansa.*

2. Verb, som beteckna ett sökande, finnande, stå med de kasus hvilka svara på frågan hvarifrån, då man

vill angifva stället, hvarest det sökta eller funna föremålet antages befinna sig, när det sökes o. s. v., men med kasus, hvilka svara på frågan hvar, då man vill angifva stället, hvarest den, som söker eller finner, själf befinner sig. Ex. *Minä hain, etsin sitä joka paikasta* (jfr *joka paikassa*). *Mistä hänet löysit?* (jfr *missä hänet löysit?* = hvar var du, när du fann honom). *Tyttö poimii marjoja metsästä. Ostin lakin Helsingistä. — Minä tapasin hänet luke-
masta.*

3. Vid många verb, isynnerhet vid dem, som betyda se eller synas, höra eller höras, tala, användas de kasus, hvilka svara på frågan hvarifrån, för att angifva stället hvarest subjektet till dessa verb befinner sig, då verbets handling utföres och träffar något utom stället befintligt föremål, men de kasus, hvilka svara på frågan hvar, om handlingen träffar ett föremål, som befinner sig på samma ställe. Ex. *Minä katselin häntä huoneestani* (jfr *huoneessani*). *Minä kuuntelin salista laulajia, jotka pihalla lauloivat. Hän huusi rengille porstuasta. Pappi puhui alttarilta. Sairas puhui sängystä lapsensa kanssa* (jfr *s. p. sängyssä l. k.*). *Hän huusi jo kaukaa. Sotmiehiä näkyy kaukaa. Tykkien jyske kuului taistelutanterelta. Hän löi, potkaisi minua sängystä.*

4. Vid många verb användas de kasus, hvilka svara på frågan hvar, om man endast vill beteckna stället, där handlingen sker, men de kasus, hvilka svara på frågan hvart, ifall man vill beteckna stället, till hvilket genom handlingen något nytt kommer. Ex. *Isä tekee ovea tuvassa. Isä teki oven tupaan. — Hän sylki huoneessa. Hän sylki lattialle. Väki kokoontui salissa. Väki kokoontui saliin.*

5. Verben *jään* och *jätän* stå i förening med de kasus, hvilka svara på frågan hvart, då man vill uttrycka stället, hvarest någon stannar, hvarest man lemnar något; någongång stå de likväl i förening med de kasus, hvilka

svara på frågan hvar, då man vill beteckna stället, hvarest någon blir efter, lemnas efter, likväl utan att stanna där. Ex. *Hän jäi kotiin. Tyttö jäi liikkumattomaksi. Hän jäi kävelemään. Minä jätin hänet kotiin. — Jo kirkolla hän meistä jäi* (jfr *kirkolle*). *Siellä hän meidät jätti.* På samma sätt konstrueras *pysähdyn, seisahdun, uppoan, hukun, vaivun, päätyn, lopun*, m. fl. och ofta *kuolen, näännyn*. Ex. *Hevonen pysähtyi pihaan* (jfr *pihassa*). *Hän kuoli maantielle.*

§ 65.

Öfversigt af lokalkasus.

I. **De kasus**, hvilka svara på frågan **hvar**, beteckna:

1. **Stället, hvarest:** ess. (*kaukana*) § iness. (*kirkossa*) § 57, I. § 53 } adess. (*kirkolla*) § 60, I.

2. **Tiden:** { **under** hvars förlopp: ess. (*kahtena päivänä*) § 54, I, b) — iness. (*päivässä*) § 57, II. **när:** ess. (*eräänä päivänä*) § 54, I, a) — adess. (*päivällä*) § 61, I.

1. **Tillstånd:** ess. (*pappina*) § iness. (*eksyksissä*) § 57, I a). § 54, II } adess. (*valveilla*) § 60, I a).

II. **De kasus**, hvilka svara på frågan **hvarifrån**, beteckna:

1. **Stället, hvarifrån:** part. (*kaukaa*) § elat. (*kirkosta*) § 57, I. § 53 } ablat. (*kirkolta*) § 60, I.

2. **Väg:** part. (*tätä tietä*) § 55, § elat. (*ovesta*) § 58, IV. sarsk. anm. 2 } ablat. (*tältä puolen*) § 62, V.

3. **Tiden:** { **ifrån** hvilken: part. (*tehtyä*) § 55, sarsk. anm. 4 a) } elat. (*tästä päivästä*) § 57, II. } abl. (*rautakaudelta*) § 62, VI, a). **när:** part. (*nykyään*) § 55, sarsk. anm. 4 b) } elat. (*alkuviikosta*) § 58, VII. } abl. (*kello viideltä*) § 62, VI b).

4. **Tillstånd:** { elat. (*tainnoksista*) § 57, I a). } abl. (*korkealta*) § 60, I a).

5. **Orsak:** part. (*ilkeyttänsä*) § 55, § elat. (*pakosta*) § 58, II. sarsk. anm. 1 } abl. (*jüiltä*) § 62, VII.

6. **Afseende:** part. (*alkuansa*) § elat. (*kipeä silmistään*) § 58, V.
§ 55, särsk. anm. 3 (abl. (*hyvä tavoiltansa*) § 62, III.
7. **Öfverflöd** eller **brist:** part. (*vettä täysi*) § 55, särsk. anm.
3 — elat. (*rikas rahasta*) § 58, V.
8. **Mått:** part. (*virstaa pitkä, vuotta vanhempi*) § 55, III
— abl. (*kosolta*) § 62, X.

III. **De kasus,** hvilka svara på frågan **hvart**, beteckna:

1. **Stället, hvarthän:** transl. § illat. (*kirkkoon*) § 57, I.
(*kauemmaksi*) § 53 (allat. (*kirkolle*) § 60, I.
2. **Tiden, till** hvilken: transl. (*jouluksi*) § 56, III — illat.
(*jouluun*) § 57, II.
3. **Tillstånd:** transl. (*papiksi*) § illat. (*eksykseen*) § 57, I a).
§ 56, I (allat. (*valveille*) § 60, I a).
4. **Sätt:** transl. (*suomeksi*) § illat. (*siihen tapaan*) § 59, VI.
§ 56, särsk. anm. 1 (allat. (*hijalleen*) § 63, IV.

IV. Bestämmande af **tid**.

1. Tiden, **när:** **Adessiv** (den obestämda tiden: *päivällä*) se
§ 61, I.
Essiv (den närmare angifna tiden: *eräänä
päivänä*) se § 54, I, a).
Partitiv (*tätä nykyä*) se § 55, särsk. anm. 4 b).
Elativ (*alkuviikosta*) se § 58, VII.
Ablativ (*kello viideltä*) se § 62, VI, b).
Illativ (den närmelsevis angifna tiden: *siihen
aikaan*) se § 59, V.
2. Tiden, **inom** hvilken: **Inessiv** (*kahdessa päivässä*) se §
57, II.
Essiv (*kahtena päivänä*) se § 54,
I, b).
Illativ (tiden, under hvars förlopp
handlingen icke en enda gång
egt rum: *ei kolmeen viikkoon*)
se § 59, V.

Translativ (svarar på frågan: för hvilken tid: *läksi kolmeksi viikoksi*) se § 56, III, c).

3. Tidsgräns: **Elativ** (hvarifrån: *joulusta*) se § 57, II. **Illativ** (hvert: *joulun*) se § 57, II. **Translativ** (före hvilken tid: *jouluksi*) se § 56, III, b).
4. Tiden, **ifrån** hvilken: **Partitiv** (tiden, efter hvilken: *tehtyä*) se § 55, särsk. anm. 4, a). **Ablativ** (*rautakaudesta*) se § 62, VI, a).
5. Tidsmoment: **nominativ** och **ablativ** eller **elativ** och **illativ** af samma ord (*päivä päivältä, päivästi päivään*) se § 62, VI, c).
6. Ålder: **Yttre lokalkasus** (*toisella vuodella* o. s. v.) se § 60, III. Märk: *vuoden vanha* (§ 50, IV).

V. Afseende.

1. **Ablativ** eller **allativ** (*hyvä tavoiltansa*) se § 62, III; § 63, III.
2. **Elativ** (*kipeä silmistänsä, vedin häntä tukasta* o. s. v.) se § 58, V.
3. **Partitiv** (*takaa leveämpi, alkuansa*) se § 55, särsk. anm. 3.
4. **Translativ** (*voimakas iäksensä*) se § 56, särsk. anm. 2.

VI. Bestämmande af pris.

a) Priset betecknas med:

1. **Elativ** (försäljningspris: *kahdesta markasta*) se § 58, VI.
2. **Illativ** (priset, till hvilket något säljes: *kahteen markkaan*) se § 59, IV.
3. **Adessiv** (inköpspris: *kahdella markalla*) se § 61, II.
4. **Illativ** (det belopp, hvartill varans pris stiger eller sjunker: *hinta nousi kahteen markkaan*) se § 59, III.

b) Varan, för hvilken ett pris erlägges, betecknas med:

1. **Elativ** (*voinaulasta*) se § 58, VI.
2. **Ablativ** (prisenheten: *maksoi markan naulalta*) se § 62, IV.

Komitativ.

Komitativen betecknar det, som åtföljer något. § 66.
Singularformen af denna kasus är alltid lik pluralformen. Komitativen står alltid med possessivsuffix, men utan suffix är däremot det adjektiv eller pronomen, hvilket står såsom attribut till substantivet i komitativ. Ex. *Lähde emäntinesi ja lapsinesi* (med din hustru och ditt l. dina barn)! *Ukko meni akkoinensa kaupunkiin. Nieli miehen miekkoinensa. Talo myötiin kaluineen, päivineen. Mies lähti kaikkinen kaluineen matkalle. Näin isännän tulevan poikinensa. Miehen täytyi vaimoineen lähteä talosta.*

Anm. Komitativen och dess possessivsuffix hänföra sig till satsens subjekt eller objekt, till subjektspersonen vid en nominalform eller till personen, som vid ett opersonligt verb är uttryckt med dativ genetiv.

Instruktiv.

Instruktiven betecknar:

§ 67.

I. Medlet, hvarmed något utföres. Ex. *Lapset juoksevat pihalla paljain jaloin. Mies veti kaksin käsin. Juopunut ryömi nelin jaloin. Näinhän sen omin silmin. Akka puhui lipein kielin.*

Anm. 1. I prosa användes nästan alltid instruktivens pluralform, också då det är fråga om endast ett föremål; likaså användes instr. plural. af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv, t. ex. *paljain päin, hymysuin; kaksin käsin, nelin jaloin* o. s. v.

Singularis användes tämligen sällan, vanligen endast af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv. Ex. *Metsäi kasvoi kahden puolen tietä. Karhu kävelee neljän jalan. Hän veti kahden käden. Ei ollut sitä metsässä jalan neljän juoksevata* (Kalev.). *Ei ollut veessäkinä evän kuuen kulkevata* (Kalev.). *Me astuimme jalan* (= *jalkaisin*). Jfr § 48, anm. 2.

2. Instruktiven står vanligen utan suffix. Suffix förekommer dock stundom, isynnerhet då *oma* är attribut till instruktiven. Ex. *Hän teki sen omin lupinsa, omin päinsä. Hän teki työtä kaikin voiminsa.*

II. Sättet, på hvilket en handling sker (oftast adverbliellt). Ex. *Hän vei kirjani varkain pois. Hän kääntyi minuun selin. Kun on nuttu nurin puolin, niin on onni oikein puolin. Rinnan rikkahat ajavat, käsityksin köyhät käyvät.*

Af adjektiv användes:

a) Instruktiv singularis adverbliellt såsom bestämning till positivformen af adjektiv eller adverb, t. ex. *tavattoman huono, kauhean iso, suuren suuri, vaalean vihreä, tuhman ylpeä, liian rohkeasti.*

b) Instruktiv pluralis af komparativ och superlativ såsom adverb, utgörande bestämning till verb, t. ex. *Puhu kovemmin, nopeammin. Hän juoksi viikälämmän kuin sinä, mutta minä juoksin kaikkein nopeimmin.* — Instruktiv pluralis af positiv användes blott sällan, såsom adverb, ss. *hyvin, pahoin, väärin, nurin, oikein.*

Anm. 1. Hit hör instruktiv af II inf. (hvarom se § 113, II) t. ex. *tehdän, nähden, tullen, mennän.*

2. Stundom står instruktiv pluralis i förening med ett adjektiv i någon lokalkasus, isynnerhet adessiv, t. ex. *näillä tienoin, omilla silmin, pystyssä korvin.*

III. Mängd. Instruktionen svarar då på frågorna:

a) Huru mycket i sänder (distributiv instr.). Ex. *Viinaa ei saatu myydy puolin tuopin, vaan ainoasti viisin kannuin. Minä en ole kulkenut tietäni pitkin matkoin, vaan vähin erin. Minä müürin mätkäelin, puolikkaisin putkaelin omiani ohriani* (Kalev.). De vanligare använda distributiva ändelserna äro *-ttain* och *-tellen*, t. ex. *kannuttain* (stundom *kannuttaisin*) l. *kannutellen*, *kapottain*, *tuopittain*, *kaksittain*, *kaksitellen*, *yksitellen*.

b) Huru många tillsammans, t. ex. *Minne te nyt kahden miehen menette? He kuolivat molemmin*.

c) I huru mycket högre grad, t. ex. *Jonka useampi kokki, sen vetelämpä velli*. Se § 55, III, b), anm.

Anm. Samma instruktiv användes af ord, som beteckna mängd, ss. *paljon*, *vähän*, *verran* m. fl. (se § 121).

IV. Den obegränsade och obestämda tiden; användes vanligen i stället för adessiv pluralis (se § 61, I, anm. 2). Ex. *illoin*, *aamuin*, *öin*, *päivin*, *harvoin*; — *öisin*, *päivisin*, *aamuisin*.

Abessiv.

Abessiven angifver brist på något (uttrycker sättet, § 68. medlet, orsaken negativt). Ex. *Ei maa miehittä, eikä kylä koiritta. Joka syytti suuttuu, se lahjatta leppyy. Rahatta ei tule toimeen. Joka kuritta kasvaa, se kunnialta kuolee. — Työtä tekemättä et saavuta ravintoasi* (se § 114, V). *Etkö saata olla nauramatta?*

Anm. Såsom förstärkning till abessiv användes *ilman*, t. ex. *Silloin ilman syyttä itkin, ilman vaivoitta valitin, kun itkin isän sylissä, paruin äitini parmoilla. Tee työsi ilman pitkittä puheitta!* — Vanligare följer likväl partitiv efter *ilman*, isynnerhet om ordet har attribut, t. ex. *Ilman rahoja et tule aikaan. Ilman suuria kustannuksia emme saa juhlaa toimeen*.

Om substantiv och adjektiv.

- § 69. **Substantivet** står i satsen såsom:
- a) Subjekt, t. ex. *Poika lukee.* Se §§ 4—11.
 - b) Predikatsfyllnad, t. ex. *Varpunen on lintu.* Se §§ 15—20, 23.
 - c) Objekt, t. ex. *Poika tappoi koiran.* Se §§ 24—29.
 - d) Adverbial, t. ex. *Toissa päivänä kävelin rannalla.* Se §§ 32, 33.
 - e) Attribut, t. ex. *Keisari Aleksanteri on Suomen suuriruhtinas. Pojan kirja on rikki.* Se § 34.
 - f) Apposition, t. ex. *Tuomarina hänellä on paljo työtä.* Se § 35.
- § 70. **Adjektivet** står i satsen såsom:
- a) Predikatsfyllnad, t. ex. *Isäni on vanha.* Se §§ 15—19, 22.
 - b) Attribut, t. ex. *Tuossa pienessä mökissä asuu vanha akka.* Se § 34, A).
 - c) Apposition, t. ex. *Jo nuorena hänessä oli taipumusta soitantoon.* Se § 35.
 - d) Predikativ-adverbial, t. ex. *Isä on jo tullut vanhaksi. Ruoka maistui hyvältä.* Se §§ 32, 33.
- Adjektivet användes ofta substantivt. Ex. *Niin vanha elää, kuin märkä palaa. Hän on kovia kokenut. Vesi juoksi kuiviin. Pilvet ovat matalalla.*
- § 71. **Komparativen** i finskan angifver, att en egenskap förekommer hos ett föremål i högre grad än hos ett annat. Ex. *Veljeni on minua ahkerampi* l. *ahkerampi kuin minä.*
- ☞ Komparativ kan icke användas för att uttrycka, att en egenskap hos någon förefinnes i tämligen hög grad. Ex. *Vähäinen* (icke: *vähempi*) *rahasumma* (= en mindre penningesumma) *on kadonnut.* *Hän kirjoitti minulle pitkänlaisen* l. *pitkänpuolisen* (icke: *pidemmän*) *kirjeen* (= ett längre bref).

Superlativ angifver, att en egenskap hos något af de § 72. ifrågavarande föremålen förekommer i högsta grad. Ex. *Nuorin veljistä on ahkerin.*

☛ Superlativ kan icke ensam användas för att uttrycka, att en egenskap hos något föremål förefinnes i mycket hög grad, utan i detta fall användes antingen *mitä* jämte superlativ eller positiv jämte något förstärkningsord. Ex. *Kansanrunous on mitä tärkein I. erittäin tärkeä* (= af största vigt) *kansan luonnetta arvosteltaessa. Hänen tyytyi matkoillaan tyytyä mitä kurjimpaan* (= den uslaste) *ruokaan. Isänmaankavaltaja ansaitsee mitä suurimman rankaistuksen.*

Om räkneord

samt om angifvande af årtal, datum och timme.

Efter ett kardinalt räkneord (eller ett bråktal på § 73. -nes), som står i subjekts- eller objektskasus i singularis, står substantivet i partitiv singularis. Ex. *Miehellä on kaksi poikaa. Kymmenen miestä lähti karhunjahtiin. Hän toi viisikymmentä markkaa kotiin. Anna minulle neljännes leipää. Tepä olette kolme iloista veitikkaa.* I andra fall böjas räkneordet och substantivet i samma kasus, och stå äfven härvid alltid i singularis. Ex. *Kahdessakymmenessä markassa on hintaa liiaksi. Hän möi talonsa sadasta markasta. Minä tytydyn kolmannekseen taloon.* Jfr ofvan § 47, a); § 55, I, A), 3).

Anm. 1. Det indefinita räkneordet *pari* konstrueras enligt ofvanstående regel. *Yksi* däremot konstrueras såsom ett vanligt adjektiv-attribut, samt utsättes endast då det har tonvigt.

2. Af kardinala räkneord begagnas pluralis, då de stå såsom attribut till substantiv, hvilka förekomma endast i pluralis (se ofvan § 48, b), eller då de utgöra bestäm-

ning till namn på parvis förekommande föremål. Ex. *Tänä vuonna olen ollut ainoastaan yksissä hiiissä. Hii-meenninnassa pidetään vuosittain kahdet markkinat. Seurakunnassa on kahdettoista lukusijat. Minulle tehtiin kolmet saappaat ja yhdet kintaat. Minulla on kahdet sormikkaat.* Komitativ singularis af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv är alltid lik pluralformen, t. ex. *Ukko läksi pois viisine lapsineen.* Se § 66. — Instruktionen af kardinala räkneord och jämte dem stående substantiv står oftast i pluralis, t. ex. *Minä vedin kaksin käsin* (äfven: *kahden käden*). Se § 67, I, anm. 1.

3. Af orden *kymmenen, sata, tuhat, miljoona* o. s. v. användes partitiv pluralis för att uttrycka en större mängd i allmänhet, t. ex. *Tuhansia ihmisiä, satoja kynttilöitä.*

4. Om ett pronomen, ett ordningstal, ett adjektiv i komparativ eller superlativ hänför sig till ett räkneord och ett jämte detsamma stående substantiv gemensamt, står det i pluralis. Ex. *Nämät viisi miestä jaksavat tuon kiven nostaa. Noista kolmesta lurjuksesta ei ole mihinkään. Talon nuoremmat l. nuorimmat kolme poikaa* (de tre yngre l. yngsta sönerna) *läksivät kaupunkiin.* Jfr *Talon kolme nuorempaa l. nuorimpaa poikaa* (de tre yngre l. yngsta af sönerna). *Ensimmäiset kolme arkkia* (de första tre arken) *on painettu.* Jfr *Kolme ensimmäistä arkkia* (= tre af de första arken). — Ett relativt pronomen, som hänför sig till ett vid ett räkneord stående substantiv, står likaledes i pluralis, t. ex. *Kolme poikaa, jotka tuolla tulevat, ovat talon isännän.*

5. Om substantivet står före räkneordet, står det vanligen i pluralis, t. ex. *Lapsia on talossa viisi.*

6. Bråktal bildade med ordet *osa* följa regeln § 55, I, A), 1). Ex. *Kahteen viideteentoista osaan l. viidestoista-osaan taloa saat olla tyytyväinen.* I stället för partitiv förekommer ofta genetiv, t. ex. *Talon viidestoista osa.* På

samma sätt konstrueras stundom bråktal på *-nes*, t. ex. *Saat tyytyä kahteen kolmannekseen taloa* (1. talon kahteen kolmannekseen). Se § 55, I, A), 3), anm.

Årtal betecknas i finskan med ordet *vuosi* och ett § 74. påföljande kardinaltal. Årtalet böjes, då det står efter genetiven af *vuosi*, men förblir oböjdt, då det står före genetiven och i allmänhet, då det står med andra kasus (jfr ofvan § 34, B), 2). Ex. *Vuoden kuudentoistasadan viidenkymmenenkahden vaiheilla* 1. *kuusitoistasataa viisikymmentäkaksi vuoden vaiheilla*. *Kahdeksantoistasataa kahdeksan vuoden sota on historiassamme merkillinen*. *Isoisäni on syntynyt vuonna tuhat seitsemäsataa yhdeksänkymmentäviisi* (v. 1795). *Sotaa käytiin vuosina tuhat kahdeksansataa kahdeksan ja yhdeksän* (vv. 1808—09). *Kaarlo suuri hallitsi vuodesta seitsemäsataa kuusikymmentäkahdeksan vuoteen kahdeksansataa neljätoista* (v. 768—814).

Datum betecknas i finskan på tvenne sätt: § 75.

a) Det ordningstal, som betecknar dagen i månaden, går förut och därpå följer månadens namn i partitiv eller inessiv (jfr § 55, I, A), 1). Ex. *Hämeenlinnassa, kolmantena päivänä helmikuuta 1880* (3 p. helmik. 1880). *Kirje on kolmannelta päiväلتä toukokuuta*. *Viidentenätoista päivänä elokuussa aion matkustaa pois*.

b) Månadens namn i genetiv går förut, och därpå följer det ordningstal, som betecknar dagen i månaden, t. ex. *Helsingissä, v. 1883 heinäkuun toisena päivänä* (1883 heinäk. 2 p.).

Timmen angifves genom ett kardinalt räkneord, § 76. hvarvid ordet *kello* förblir oböjdt, äfven om kardinaltalet böjes. Ex. *Kello on yksi, viisi, kuusi*. *Kello tulee kohta kolme*. *Kello on puoli* 1. *puolivälissä kaksitoista*. *Kello on viittä minuuttia vailia kolme*. *Kello on neljän-*

neksen yli viiden. *Kello kuudelta l. kello kuusi nousin. Laiva ei lähde ennen kello yhtä, luullakseni vasta jälkeen (kello) viiden.* — Vid ordet *käydä* användas kardinaltalen 1, 2, 11, 12 och ordningstalen 3—10, t. ex. *Kello käy yhtä, kahta, kahtatoista, kolmatta, viidettä, seitsemättä.*

Om pronomina.

§ 77. Pronomina äro antingen substantiva eller adjektiva, och hafva samma ställning i satsen som substantiv och adjektiv.

§ 78. **Personliga pronomina** äro *minä, sinä, hän*, plur. *me, te, he*. De angifva antingen den talande (1:sta personen), den tilltalade (2:dra personen) eller den omtalade (3:dje personen). De personliga pronomina äro alla substantiva.

§ 79. Plur. *Te* användes icke blott då man talar till flere personer, utan äfven när man tilltalar en mindre bekant eller äldre person. Ex. *Minä odotan Teitä. Te olette liian hyviä. Tekö olette olleet luonani?*

§ 80. 1:sta eller 2:dra personens pronomen såsom subjekt behöfver icke utsättas, om det icke har tonvigt. Ex. *Jos tulet minua tervehtimään, niin olen kiitollinen. Minä en sitä tehnyt, vaan sinä.*

3:dje personens pronomen utsättes nästan alltid. Ex. *Kun hän näki veljensä, niin hän tuli iloiseksi.* Jfr ofvan §§ 10, 11.

A n m. Om samma 1:sta eller 2:dra personens pronomen utgör subjekt både i hufvudsatsen och bisatsen, utsättes icke pronomen i den sats, som följer efter. Ex. *Jos minä sen saan, olen iloinen. Sinä saat sen, jos tahdot.*

§ 81 I stället för *hän* användes såsom 3:dje personens pronomen *se*, då det icke är fråga om människor. Ex. „*Tiedättekö, missä koirani on?*“ „*En tiedä, missä se lie-*

nee“. — *Moni ihminen ei käytä aikaansa hyvin, vaan hukkaa sen joutaviin.*

Då samma person, som är satsens subjekt, står § 82. såsom bestämmingsord i satsen, användes såsom reflexivt pronomen i stället för de personliga pronomina ordet *itse* med possessivsuffix i alla kasus utom i nominativen. Ex. *Hän ilmoitti itsensä oppilaaksi. Sain rauhan itselleni. Tämä mies puhuu aina itsestänsä. Me emme kehu itseämme. Tahdotteko olla itseksenne? He tekivät sen itsestänsä.*

Anm. 1. Det reflexiva pronomet som objekt till ett transitivt verb kan användas endast då man vill särskildt framhålla, att handlingen är afsigtlig eller planlagd. I andra fall användas intransitiva verb. Ex. *Naapuri oli viime kesänä laihduttanut itseänsä kylvyillä. Sairautensa aikana hän oli suuresti laihtunut. — Poika pudotti itsensä tikapuilta maahan. Poika putosi tikapuilta. — Mies syöksi itsensä epätoivoissaan mereen. Mies kuuli hättähuutoja kadulta ja syöksyi kiireesti huoneesta ulos. — Hän oli niin sairas, ett'ei hän jaksanut kääntää itseänsä. Tuuli kääntyi, veneen kokka kääntyi.*

2. I stället för transitiva verb med reflexivt pronomen som objekt användas ofta i finskan reflexiva verb. Ex. *Hän ilmoitautui (= ilmoitti itsensä) oppilaaksi. Mies sulkeutui (= sulki itsensä) huoneensa.*

Dels i stället för genetiven af personliga pronomina, § 83. dels jämte en sådan genetiv begagnas possessivsuffix, hvilka angifva egaren. Då suffixet afser en annan person eller ett annat föremål än satsens subjekt, utsettes genetiven af tredje personens pronomen alltid, men genetiven af 1:sta eller 2:dra personens pronomen kan utebli, om den icke har tonvigt. Ex. *Isäntä ratsasti edellä yhdellä hevosella, ja rengit toivat hänen muut hevosensa perästä päin. „Seurakunta on valkeus maailmassa“, niin*

Origenes sanoo, ja hänen sanansa ovat todet. Hänen mielessänsä vielä kiehuivat eilispäivän taistelut. — Ajuri tuo tavaramme kotiin. Tuossa on kirjasi. — Sinä et saa minun osaani, enkä minä sinun osaasi. En minä hänen tavaroistaan huoli. Hän ei ottanut hänen osaansa, vaan minun osani.

Anm. 1. Om ett nomen bestämnes af flera genetiver, hvilka äro af olika person, beror användningen af suffix på den sista genetiven. Ex. *Minun ja sinun veneesi. Meidän, teidän ja heidän kirjansa. Matin ja minun veneeni. Minun ja Matin vene.*

2. Suffix fogas icke till substantiv, hvilka föregås af *meidän, teidän, heidän*, då dessa icke beteckna personligt egande, utan personens familj eller boningsort. Ex. *Meidän isäntä ei ole kotona. Meidän vainiossa kasvaa ohraa. Meidän pitäjä, kylä, kirkko, pappi. Ovatko teidän pojat kotona? Miehät sanoivat, ett ei heidän isäntä ole kotona.*

8 4 §. Då suffixet afser satsens subjekt, utsättes aldrig genetiven af det personliga eller reflexiva pronominet. Ex. *Jo sain rahani. Ottiko osasi? Me veimme tavaramme laivalle. Tässä saatte kirjanne. — Mies ei lyö hevostansa (sin häst, men hänen hevostansa = hans d. v. s. någon annans häst). Poika on jo saanut osansa.*

Anm. 1. Tredje personens suffix utan genetiv af pronominet kan afse, utom satsens subjekt, äfven den med adessiv (vid verbet *olla*) angifna egaren, äfvensom den vid opersonliga talesätt förekommande genetiven. Ex. *Hänellä on oma mielipiteensä asiasta. Ansiolla on palkkansa. Hänen täytyi lausua ajatuksensa.*

Stundom kan tredje personens suffix afse ännu någon annan satsdel, isynnerhet objektet till ett passivt verb, ifall oklarhet icke uppstår. Ex. *Karhu ammuttiin pesänsä. Hän antoi hänelle markan palkkansa. Akka lähti pois, kun miehensä tuli kotiin.* En sådan konstruktion bör dock så vidt möjligt undvikas.

2. Komitativens suffix afser komitativens hufvudord, oberoende af dess satsställning. Ex. *Nieli miehen miekkoinensa. Ostin talon kaluineen, päivineen.* Se § 66, anm.

3. Då suffix är fogadt till ett ord, hvilket står såsom bestämning till en nominalform, afser suffixet alltid nominalformens person eller subjekt. Ex. *Mies sanoi isän myöneen talonsa* [fadrens gård, men: *Mies sanoi isän myöneen hänen* (mannens l. någon annans) *talonsa*]. *Käske häntä korjaamaan luunsa! Pojat pelkäsivät ankaruudestaan tunnettua opettajaa.*

4. Såsom förstärkning till suffixet användes ofta det possessiva adjektivet *oma*, t. ex. *Tämä on oma kirjani. Hän otti oman osansa.*

5. Genetiven af *itse* användes endast i förening med postpositioner. Ex. *Tämän teen itseni tähden. Olette tuottaneet itsellenne turmion itsenne kautta.* — Stundom fogas suffix till postpositionen, i hvilket fall pronominet förblir oböjdt, t. ex. *itse tähteni, itse kauttanne.*

Såsom reciprokt pronomina användes ordet *toinen* § 85. med pluralt possessivsuffix, antingen ensamt i pluralis eller ock upprepadt i singularis, hvarvid det först står oböjdt i nominativ utan suffix och därefter böjdt med suffix. Ex. *Rakastakaa toisianne l. toinen toistanne. He saattoivat toisillensa l. toinen toisellensa mielipahaa. Nämät kaksi puhuvat aina pahaa toisistansa l. toinen toisestansa.*

De demonstrativa pronomina äro både adjektiva och § 86. substantiva.

1) *Tämä* (denne o. s. v.) angifver den närmaste eller nyssnämnda personen eller saken. Ex. *Kuka tämä poika on? Mitä arvelet tästä? Tässä on hyvä olla. — Aikomukseni on puhua teille vähän Henrik Gabriel Porthan'ista. Tämä suuri opettaja ja isänmaanystävä syntyi 9 p. Marraskuuta v. 1739 o. s. v.*

2) *Tuo* (den, den där) angifver en aflägsnare, förutnämnd eller känd person eller sak. Ex. *Kuka*

tuo poika on? Anna rahat tuolle miehelle. Mikä tuo on? Tuossa on rahasi! — Siitä veitikkä verevä, tuo on lieto Lemminkäinen lykkäsi lyllyn lumelle (Kalev.). Kolmenkymmenen vuotisen sodan, tuon protestanttien suuren taistelun ihmishengen vapauden puolesta, alottivat Böhmiäiset.

3) *Se* (den) har en svagare demonstrativ betydelse än *tämä* och *tuo*; detta pronomen hänvisar vanligen till något, som förut varit i fråga. Ex. *Sinä se! Se ilo tuli odottamatta. — „Tiedätkö mitään Kohosen oikeusjutusta?“ „Siitä asiasta en tiedä mitään.“*

Anm. Om *se* som personligt pronomen se § 81, som determinativt se § 87.

§ 87. De demonstrativa pronomina, isynnerhet *se*, användas äfven determinativt, d. v. s. hänvisande till en följande bestämning (vanligen en relativsats). Ex. *Se mies, joka ei pidä sanaansa, ei ansaitse miehen nimeä. Sepä oli kumma, että pääsit papiksi. Tämä aika, josta olen teille kertonut, oli vaikea aika.*

Anm. Då korrelatet icke har tonvigt, använder man vanligen icke determinativpronomen. Ex. *Käsitätkö asian, josta sinulle kerroin? Likaså: Joka pelkää, menköön pois. Teitkö mitä käskin? — Kumma oli, että pääsit papiksi (se ofvan § 12, a), anm. 3).*

§ 88. **Interrogativa pronomina.**

1) *Kuka* (hvem) är ett substantiv. Dess nominativ afser alltid personer, öfriga kasus användas vanligen såsom partiklar. Ex. *Kuka siellä on? Kutka tänne tulevat? Kuka hän on? — Kussa asut? Kusta tulet? Kuhun l. kunne kuljet?*

2) *Ken* (hvem) är äfven ett substantiv. Dess nominativ förekommer sällan i prosa, men dess öfriga kasus användas i stället för motsvarande kasus af ordet *kuka*. Det begagnas endast om personer. Ex. *Ken (l. kuka)*

siellä puhuu? Kenen kirja tämä on? Keneltä sait tämän kirjan? Kenelle sen annat? Kenestä puhutte?

3) *Mikä* (hvilken, hvad) användes adjektivt om personer, men både substantivt och adjektivt om saker. Ex. *Mistä herrasta on puhe? Mitkä oppilaat siellä ovat? Mikä mies hän on? Minkä koulun oppilaita nuo ovat? Mikä kirja tämä on? — Mitä siellä on? Mitä tahdot? Missä asutte? Mistä tulette? Mihin l. minne menette?*

4) *Kumpi* l. *kumpainen* (hvilkendera) användes både substantivt och adjektivt i fråga om den ena (det ena) af två. Ex. *Kumpi siellä oli, Mikkoko vai Matti? Kummasta pojasta puhe on? Kumpaisella tavalla aiot tehdä?*

De relativa pronomina syfta tillbaka på ett i en annan sats stående ord (korrelat), hvars person och numerus de följa, och inleda tillika en relativ bisats. § 89.

Relativpronomina, hvilka äro både substantiva och adjektiva, äro:

1) *Joka* (hvilken), t. ex. *Me, jotka olemme kokeneemat, osaamme neuvoa teitä, jotka olette aivan vähän mailmaa nähneet. Te, joka olette oppinut mies, osaatte varmaan ratkaista riitakysymyksemme. Pojat, jotka tuolla tulevat, ovat tämän talon isännän. Hän kävi matkoillaan Saksassa ja Ranskassa, jossa jälkimäisessä maassa hän viipyi kokonaisen vuoden.*

2) *Jompi* (hvilkendera, relat.), sällsynt, användes i fråga om den ena af två, t. ex. *Ota astioista se, jomman tahdot.*

3) *Mikä, kuka, kumpi*, interrogativpronomina, hvilka användas som relativa, isynnerhet då korrelatet icke är utsatt, eller då den relativa bisatsen går före hufvudsatsen. Ex. *Sijan tiedät, kussa synnyit, paikan tiedät, kussa kasvoit: se on paikka tietämätön, kussa kuolo kohtoavi,*

hengen loppu loukahtavi. Teitkö, mitä käskein? Ota astioista kumman tahdot. Missä minä olen, siellä pitää teidänkin oleman.

§ 90. **Indefinita pronomina.**

I. Egentliga indefinita pronomina äro:

1) De af relativa och interrogativa pronomina sammansatta *joku* (någon) och *jompikumpi* (någondera), hvilka användas om personer och saker både substantivt och adjektivt, *joku* i fråga om en af flera och *jompikumpi* i fråga om den ena af två. Ex. *Joku ainakin on, joka puhuu totta. Anna tämä jollekulle köyhälle. Jonakuna päivänä aion tulla luoksesi. — Jommankumman teen: joko lähdän tahi jään. Jompikumpi veljeni tulee mukaani. Jommallakummalla tavalla sinun on tekeminen: joko myöntäminen tai kieltäminen.*

2) De af relativa eller interrogativa pronomina med anhangspartiklarna *-kin* och *-kaan* bildade *jokin* (någon, åtminstone någon), *kukin* (hvar och en), *mikin* (hvar och en), *kumpikin* l. *kumpainenkin* (hvardera), hvilka stå i satser med jakande innehåll, och *kukaan*, *kenkään*, *mikään* (någon alls, någon enda, latinets *quisquam*, *ullus*), *kumpikaan*, *kumpainenkaan* (någondera alls), hvilka stå i satser med nekande innehåll (jfr § 124, V). De äro både substantiva och adjektiva; särskildt märkes, att *kukaan* användes blott i nominativ (någon gång dock som partikel äfven i andra kasus), hvaremot *kenkään* användes i öfriga kasus. Ex. *Anna nyt jokin neuvo. Tottahan kirjani jossakin on. — Kukin menköön kotiansa. Kullekin tulee antaa omansa. Kullakin päivällä on suru itsestään. Eiköhän kukin aviomies ole samaa mieltä? — Hän koetteli, mihin milläkin avaimella pääsisi. Asiasta voipi ajatella miten mikin tahtoo. — Te kumpikin (kumpainenkin) olette minulle rakkaat. Minä annoin ruokaa kummallekin pojalle. — Ei kukaan tiedä kuolinhetkeään. Suo siellä, veteli tüällä, ei*

kuivaa kussaan (ordspr.). *Sitä ei kukaan ihminen usko* — *Sanoitko tätä kenellekään? Kenenkään näkemättä pääsin pakenemaan. Varoitamme ketään ryhtymästä semmoisiin puuhin. Minä en huoli kenestäkään ihmisestä.* — *Ennenkuin mitään tähän asiaan teen, kysyn newoa isältäni. Sitä ei ole missään. Eikö sitä mistään löytynyt? En tahdo enää puuttua mihinkään uuteen asiaan.*

3) *Joka*, oböjligt adjektiv, *jokainen*, adjektiv och substantiv (hvar, hvarje, hvar och en). Ex. *Joka miehelle annettiin viisi markkaa. Jokaisessa talossa pitäisi olla raamattu. Minä annan jokaiselle teistä viisi markkaa.*

Anm. *Joka* står icke som attribut till ett substantiv, om substantivet har något annat adjektiv-attribut, och vanligen icke heller, om substantivet utgöres af ett sammansatt ord; i dessa fall användes i stället *jokainen*. Ex. *Jokaisella* (icke: *joka*) *suurellakin miehellä on omat vikansa. Ulkomaanmatkallani kävin jokaisessa merkittävässä paikassa. Eilen kävin jokaisessa* (icke: *joka*) *rautakaupassa, mutta löytämättä mitä etsin.*

II. Interrogativa och relativa pronomina såsom indefinita.

1) Interrogativa pronomina eller partiklar stå såsom indefinita, då de upprepas i adversativa dubbelsatser, d. v. s. för att återgifva svenskans den ena — den andra, än — än. Ex. *Kuka* (den ena) *antaa paremman, kuka* (den andra) *huonomman. Ken tuopi korren, ken kaksi. Hän elää milloin* (än) *yllellisyydessä, milloin* (än) *köyhyydessä. Se kons' on aaltojen harjalla, kons' yltäkin käyppi hirsy* (Oksanen).

2) Interrogativa (och relativa) pronomina och partiklar användas som indefinita, om de motsvaras af *kukin, mikin, jokin*. Ex. *Vieraita tuli mikä mistäkin* (från alla möjliga håll). *He hankkivat rahoja ken milläkin keinolla. Hän puhui konsa mitäkin*. Likaså: *Hän sanoi jos jotakin*.

3) Interrogativa och relativa pronomina och partiklar begagnas som indefinita, då de stå i förening med *hyvänsä, tahtonsa, tahansa, ikänä(nsä), ikinä(nsä)* (— som helst, lat. -vis, -libet, -cumqve). Ex. *Tulkoon kuka tahansa! mä hvem som helst komma! Tapahtukoon mitä tahtonsa! Ota noista kumpi hyvänsä! En hänestä huoli, oli hän kuinka suuri herra hyvänsä! Joka ikänänsä* (hvem helst, som) *tahtoo oppia* — —. *Milloin ikinä katshdan tähtitaivaasen, silloin ajattelen Jumalan kaikki-valtaa.*

4) Ett interrogativt pronomen står ofta indefinit i en koncessiv sats, som börjar med *vaikka*. Ex. *Sano minulle, vaikka sinulla olisi mitä asiaa. Et saa vilkaista taaksesi, vaikka kuka perässäsi tulisi.* Likaså i andra slags koncessiva satser: *Maksoi mitä maksoi, kyllä minä sen ostan. Kävi kuinka kävi, menen minä.* Ofta är den af *vaikka* inledda satsen utan predikat. Ex. *Tulkoon vaikka kuka, ei tämä poika pelkää! Maksoi vaikka mitä, en minä siitä huoli!*

III. Indefinita adjektiv, hvilka äfven kunna användas substantivt.

1) *Eräs* (en viss, en = någon som man icke vill eller icke kan nämna; latinets *quidam*). Ex. *Eräällä miehellä oli kolme poikaa.* I samma betydelse begagnas *muutama* och *muudan* (det senare i nominativ sing.). Ex. *Muutamalla kuninkaalla oli tyttär. Muudan mies varoitti minua. Muutama* i pluralis betecknar detsamma som *jotkut, harvat* (några, få), t. ex. *Muutamia vuosia olen matkustanut ulkomailla.* Nångång har ordet *muutama* äfven i singularis samma betydelse, t. ex. *Annan sinulle muutaman markan* (= *muutamia markkoja*, se ofvan § 47, a), anm. 1). I denna bemärkelse användas äfven nångång orden *monias* och *moniahta*.

2) *Itse* (själf, själfva) ställes framför sitt hufvudord, om hufvudordet har tonvigt, i hvilket fall *itse* förblir oböjdt; men om *itse* har tonvigt, står det efter sitt hufvudord, böjes och har suffix. Ex. *Minä näin itse kuninkaan* l. *kuninkaan itsensä*. *Ei itse* (= *edes*) *kuninkaallakaan ole rahaa, saatikka muilla*. *Ei kuninkaalla itselläänkään ole rahaa, saatikka muille antaa*. *Hän sanoi, että hänen täytyy sinne mennä itsensä*. *Hyvä on olla itsenikin sammon suuren haltiana*.

A n m. 1. Stundom är *itse*, då det hänför sig till en akkusativ eller genetiv, oböjligt och utan suffix, äfven om det står efter hufvudordet, t. ex. *Näin kuninkaan itse* (pro: *itsensä*). *Minun täytyy sinne itse mennä* (pro: *itseni*). — Stundom påträffas böjda former utan suffix, t. ex. *Ei hänellä ole rahaa itselläkään*.

2. Genetiv af *itse* står icke såsom bestämning till ett nomen, utan i dess ställe användes adjektivet *oma* (jfr ofvan § 84, anm. 4). Ex. *Tämä on minun oma kirjani* (icke: *minun itseni kirja*). *Ottiko hän sinun oman hevosesi?*

3) *Kaikki* (alla, hel, latinets *omnis*) betyder i singularis oftast hel. Ex. *Kaikki maa iloitskohon*. *Hän vei kaiken hopean ja kullann pois*. Nominativ och akkusativ pluralis heter *kaiket* endast i denna betydelse, eljes alltid *kaikki* (= *alla*). Ex. *Hän oleskeli kaiket* (hela) *päivät kaduilla*. *Kaikki* (alla) *päivät kuluvat täällä samalla tavalla*.

4) *Moni* (mången, flere) står vanligen i singularis (se § 47, a), anm. 1). Ex. *Moni mies on jo tätä yritännyt*. *Monelta puuttuu rohkeutta lausumaan ajatuksiinsa*. Som subjekt eller som bestämning till subjektet användes vanligen partitiven *monta*, så framt predikatets beskaffenhet (se § 9, b) det tillåter. Ex. *Monta on sinne mennyt*. *Monta on mutkaa matkassa*. *Monta syytä on minua estämässä*. Såsom objekt eller bestämning till objektet står nästan alltid *monta*, t. ex. *Hän on jo monta vaihetta kokenut*. Pluralis användes vanligen endast i

betydelsen „mångahanda“, t. ex. *Minulla on monet työt tehtävänä. Monet syyt estivät minua. Hän on kokenut monet vaiheet l. monia vaiheita. Monilla hyvillä töillä hän on muistonsa ikuistanut.*

5) *Toinen* (en annan) begagnas vid motsatser, *muu* (öfrig) vid tillägg till och komplettering af det förutnämnda. Ex. *Amerikassa siirtolaiset saivat toisen (ett nytt) isänmaan. Athena ja muu (det öfriga) Kreikka. Armeijaa vastaan tuli toinen (en annan) sotajoukko. Armeijan keskustaa vastaan hyökkäsi petollisena muu (den öfriga) sotajoukko. Kirkossa oli kolme pappia, yksi omasta seurakunnasta, toiset kaksi kaupungista. Kirkossa oli kirkkoherra ja muut papit. Isällä oli seitsemän poikaa: Matista tuli pappi, toisista (de andra däremot) maanmiehiä. Isällä oli seitsemän poikaa, Matista tuli pappi, kaikista muista maanmiehiä. Toisella tapaa. Muulla tavalla. — Oli kaksi veljestä, toinen rikas, toinen köyhä. Toiset menevät kirkkoon, toiset karjaan.*

§ 91. **Pronominas kongruens.**

Då pronomina användas substantivt och adjektivt, gälla för deras kongruens samma regler som för substantiv och adjektiv.

a) Ett substantivt pronomen böjes i samma numerus som det substantiv, i hvars ställe det står, men kasus beror af pronominets ställning i satsen. Ex. *Nuo miehet, joista oli puhe, eivät ole ystäviäni.*

b) Ett adjektivt pronomen, som står såsom attribut till ett substantiv, böjes i samma kasus och numerus som substantivet, enligt regeln för adjektivattribut. Ex. *Anna kirjasi tälle pojalle! Mihin paikkaan panit rahasi?* Se exx. i föreg. §§.

Anm. 1. Oböjliga framför sitt huvudord stå de indefinita *joka* och *koko* (t. ex. *joka paikassa, koko päivänä*, se ofvan § 34,

A), anm. 2), äfvensom *itse*, då det står framför sitt hufvudord (t. ex. *itse kuninkaalla*, se § 90, III, 2).

2. Om substantiv användning af vissa former af adjektiva pronomina (t. ex. *tällä kertaa*, *täksi kertaa*, *toisella tapaa*) se § 55, I, A), 2).

3:dje kapitlet.

Verbets användning i satsen.

Verbets hufvudformer. Nekkingsordet.

Verbets **hufvudformer** äro **aktiv** eller **personlig form** § 92. och **passiv** eller **opersonlig form**.

1) Verbets aktiva eller personliga form framställer den handlande personen såsom bestämd. Ex. *Minä luen. Isä tulee.*

Anm. Vissa aktiva former användas likväl opersonligt, nämligen:

a) 3:dje person singularis, t. ex. *Kyllä sen heti huomasi, että he olivat veljeksiä. Niinpä sitä puusta katsoen luulisi. Ei häntä olisi luullut niin viisaaksi, kuin hän on.* I 3:dje pers. sing. stå likaså alltid de egentliga opersonliga verben (ss. *pitää*, *täytyy* o. s. v.). Jfr ofvan § 12.

b) 2:dra person singularis, t. ex. *Kun astut porstuaan, niin on kyökki oikealla ja kamari vasemmalla puolellasi. Kun toiselta puolen olit lämmennyt, käänsit valkeata kohti toisen kylkesi, joka jo oli ehtinyt kylmetä.* Hit hör ordet *näet*, som öfvergått till partikel, t. ex. *Ninhän se näet on asia.*

2) Verbets passiva eller opersonliga form i finskan framställer den handlande personen såsom obestämd. Passiv har i hvarje tidsform blott en form, en obestämd person. Ex. *Käyden kylään päästään, juosten tielle jäädään. Kun ennen muinen saatiin karhu tape-*

tuksi, niin pidettiin aina iloiset peijaiset. Kunhan saataisiin työ tehdyksi, niin kyllä kelpaisi. Olisihan se saatu valmiiksi, joll'en olisi tullut sairaaksi.

Anm. 1. Finskans passiva form har således icke samma betydelse som denna form i de flesta andra språk. Den motsvarar likväl ofta andra språks personliga passiv, som icke förekommer i finskan; i detta fall motsvarar objektet i finskan subjektet i andra språk (se ofvan § 12, c), t. ex. *Minut l. minü pelastettiin* jag räddades. Det personliga passivet i andra språk motsvaras i finskan ofta af ett verb, som ändas på *-un, -yn*, dock med någon skiftning i betydelsen, t. ex. *Minü pelastuin* jag blef räddad (jfr *minut pelastettiin* = man räddade mig, en obestämd person räddade mig). Jfr äfven: *Veneen kokka kääntyi* och *Veneen kokka käännettiin*. Se § 82, anm. 1.

2. En verklig passiv betydelse, i samma bemärkelse som i andra språk, kan i finskan förefinnas endast hos transitiva verbs passiva particip. Ex. *Kirjat ovat luetut. Kirja on luettavana* se §§ 117, 118.

3. Passiv form användes af alla verb, utom af sådana, hvilka redan i sig själfva äro opersonliga, ss. *täytyy, pitää, sataa* (icke: *täydytään mennä*, utan: *täytyy mennä*).

4. I talspråk användes passiv i vissa uttryckssätt personligt i aktiv betydelse. Indikativ presens passiv användes nämligen ofta i stället för 1:sta pers. pluralis imperativ aktiv. Ex. *Lähdetäänpä jo! Ei huolita siitä!* Äfven i några andra fall betecknar passiv 1:sta och t. o. m. 3:dje pers. pluralis, t. ex. *Joko nyt lähdetään?* — *Poika otti äijän matkaansa, — no, kuljetaan vähän aikaa yhtenä ja istutaan siitä lepäämään kivelle.*

§ 93. Finska språkets nekningsord har verbal böjning, hvilken således uttrycker person och numerus, delvis äfven modus (i imperativ). Ex. *Minü en ollut kotona eilen. Pojat eivät olleet viitsineet tehdä työtä.*

„Etkö mennytkään kaupunkiin?“ „En“. — „Ettekö tulekkaan kotoa?“ „Emme“. — „Etkö luekkaan Kalevalaa?“ „En Kalevalaa, vaan Kanteletarta“. — Älä muuhduta isääsi äläkä äitiäsi.

Verbets former äro af tvenne hufvudslag: § 94.

1) **Finita former**, hvilka utsäga en handling om något föremål, t. ex. *sanon, sanoin, sanoisin*.

2) **Infinita former**, hvilka nämna en handling utan att utsäga den om något föremål, t. ex. *sanoa, sanova, sanottu*.

Verbets finita former.

Verbets finita former stå som predikat i satsen. § 95.
Se ofvan § 5.

I de finita formerna äro följande omständigheter bestämda:

1) Person och numerus, hvilka äro desamma som hos satsens subjekt, se ofvan § 13.

2) Sättet för handlingen (verklig, tänkt, befalld handling); i detta afseende sönderfalla de finita formerna i **modus (indikativ, konjunktiv, imperativ)**.

3) Handlingens beskaffenhet (ofullbordad och fullbordad handling) äfvensom tiden för densamma (icke förfluten och förfluten tid); i detta afseende sönderfalla de finita formerna i **tempora eller tidsformer (presens, perfekt, imperfekt, pluskvamperfekt)**.

Indikativ.

Genom indikativen framställes handlingen § 96.

a) Såsom verklig, t. ex. *Jumala on. Hän kävi täällä. Isänmaa on vaarassa.*

b) Stundom såsom medgifven, koncessiv (oftast i 3:dje personen). Vanligast användes på detta sätt imperfekt, som ofta i detta fall icke betecknar förfluten tid. Ex. *Maksaa mitä maksaa. Ei sillä ole väliä, tekee kuinka hyvänsä. — Oli kuka oli, minä en siitä huolinut. Kyllä minä vielä sinulle kosten, maksoi mitä maksoi. Oli miestä vaikka kymmenen, ei tämä poika pelkää! En huoli hänestä, oli hän lihava tai laiha. Jumala tiesi, Jussi kulta, minne miestä vietänehen! Kukatiesi, kentiesi.*

I det följande framställes betydelsen och användningen af de skilda tidsformerna i indikativ.

§ 97. Den icke förflutna tiden (närvarande eller tillkommande tid).

Presens uttrycker ofullbordad handling i icke förfluten tid. Handlingen kan således ske:

a) I närvarande tid just då den utsäges, t. ex. *Minä syön par'aikaa illallista. Tyttö lakaisee lattiaa. Isä tekee rekeä.*

b) Ofta, vanligen eller alltid, t. ex. *Kaisa kutoo hyvän kankaan. Mies hakkaa sylen halkoja päivässä. Jumala pitää kaikki voimassa.*

c) I tillkommande tid (fukur), t. ex. *Huomenna saan työni valmiiksi.*

A n m. 1. Vid liflig framställning användes stundom presens i fråga om en förfluten tids händelser, då de framställas såsom skeende inför våra ögon, t. ex. *On ukko ja akka, elävät tallossaan, niin heiltä portimo käy eloksia syömässä. Kun portimo ukon näkee kuolijana, niin ottaa hänet pyydyksestä ja lähtee saalistaan kelkalla vetämään.* (Jfr latinet och svenskan).

2. Det sammansatta presens uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Tämä kirje on menevä Helsinkiin. Aluksi olen asiata ajatteleva.*

2) **Perfekt** uttrycker att någonting har skett och nu är slutfördt, d. ä. fullbordad handling i icke förfluten tid. Handlingen kan således hafva försiggått:

a) I närvarande tid just då man utsäger den, t. ex. *Nyt olen saanut rekeni valmiiksi. Tyttö on lattian lakaisut. Jo olen työni tehnyt.*

b) Ofta, vanligen eller alltid, t. ex. *Hänellä on ollut tapana käydä aamuisin kävelemässä. Minulla on ollut paljo tukaloita päiviä maailmassa, vaan ei yhtään sellaista kuin tämä. Hän on tavallisesti hakannut sylen halkoja päivässä. Hän on aina tehnyt työnsä kelvollista. Sitähän aina olen sanonut.*

c) I tillkommande tid, t. ex. *Kun huomenna tulet luokseni, olen jo kirjoittanut kirjeeni valmiiksi.*

Den förflutna tiden.

§ 98.

1) **Imperfekt** betecknar

a) En ofullbordad handling i förfluten tid (egentligt imperfekt), försiggående α) samtidigt med någon annan handling, t. ex. *Tyttö lakaisi juuri lattiata, kun oven avasin. Isä teki rekeä, sillä aikaa kuin äiti kutoi kangasta.* — β) vanligen eller alltid, t. ex. *Nuorempana mies hakkasi sylen halkoja päivässä. Ennen oli meillä tapana nousta aina kello viideltä. Ennen terveenä ollessaan hän teki aina hyvän työn.*

b) En försiggången (vanligen momentan) handling i förfluten tid (historiskt imperfekt, jfr grekiskans aorist, latinets historiska perfekt och franskans passé défini). Ex. *Juopunut löi oven kiinni ja piti kauheata menoa. Talonpoika otti vaimon itselleen. Tänään, eilen, tällä viikolla sain kirjeen. Jo nyt kynnin kyiset pellot. Oli ennen ukko ja akka.*

Anm. Det sammansatta imperfektet uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad i förfluten tid, t. ex. *Olinpa minä tuleva kainalaiseksi kanaksi, polviseksi puoliseksi (Kalev.). Tyttö oli sikopiäksi menevä. Tüällä oli kuolema häntä kohtaava.*

2) **Plusquamperfekt** betecknar, att en handling fullbordats före en annan handling i förfluten tid, t. ex. *Tyttö oli juuri lakaisut lattian, kun astuin huoneeseen.*

§ 99. Indikativformer i direkt anföring (oratio directa) motsvaras äfven i indirekt anföring (oratio obliqua) af indikativformer. Därvid märkes dock, att då det styrande verbet står i förfluten tid, den närvarande tidens tempora i direkt anföring motsvaras af den förflutna tidens tempora i indirekt anföring, alltså presens af imperfekt (sammansatt presens af sammansatt imperfekt) och perfekt af plusqvamperfekt.

Ex. ur Ahlqvists tal till Lönnrots minne:

Direkt anföring (oratio directa).	Indirekt anföring (oratio obliqua). (Puhuja sanoi että:)
<p><i>Luonnotar ei valitse lemmikkejänsä säätyyn katsoen, vaan on monesti pistänyt aatelikirjansa, oikean jalouden lahjakirjan, senkin lapsen kapaloihin, joka ensi uniansa makailee matalassa mökissä, karstaisen kurkihirren alla. Tämän aateliston etevin tunnusmerkki on rakkaus.</i></p>	<p><i>Luonnotar ei valinnut lemmikkejänsä säätyyn katsoen, vaan oli monesti pistänyt aatelikirjansa, oikean jalouden lahjakirjan, senkin lapsen kapaloihin, joka makaili ensi uniansa matalassa mökissä karstaisen kurkihirren alla. Tämän aateliston etevin tunnusmerkki oli rakkaus.</i></p>

Ytterligare exx. *Hän sanoi jo edeltäpäin, että häntä tällä matkalla onnettomuus oli kohtaava (or. dir. minua — — — on kohtaava). — Poika sanoo, ettei hän aio mennä kouluun, kun muka on kipeä.*

Perfekt och isynnerhet plusqvamperfekt indikativ angifva ofta ensamma för sig, att den ifrågavarande saken blifvit omtalad af en annan person (d old oratio obliqua), t. ex. *On elänyt ukko ja akka (= det berättas att o. s. v.). Juopunut oli lyönyt oven kiinni ja pitänyt hirveitä melua (= det berättades att o. s. v.). Rukiit olivat maksaneet (= skola hafva kostat) kaksikymmentäviisi markkaa.*

Konjunktiv.

§ 100. Konjunktiven utsäger en handling såsom tänkt. Den indelas i:

a) **Potential**, som utsäger en tänkt handling såsom möjlig, t. ex. *sanonen, lienen sanonut.*

b) **Konditional**, som utsäger en tänkt handling såsom villkorlig, t. ex. *sanoisin, olisin sanonut.*

Potential har följande tempora:

§ 101.

1) **Presens** angifver en ofullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Etköhän jo itsekkin huomanne, että olet väärässä? Tietäenethän sen sanomattakin. Isä tehnee ehkä rekeä tuolla. Kaiketi hän satuja osanee. Kylläpä hän hakanee sylen halkoja päivässä. — Mihin ikänä; sinut vienevätkin, minä seuraan sinua. Eiköhän se huomenna valmistune?*

Anm. Sammansatt presens, som är sällsynt, uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad, t. ex. *Hänköhän tänne lienee tuleva, vai kuka?*

2. **Perfekt** uttrycker en fullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid; perfekt användes likväl äfven i fråga om en förfluten tids händelser (såsom allmänt preteritum i potential). Ex. *Mikä häntä lienee vaivannut, kun en ole häntä nähnyt moneen aikaan? Lieneekö karhua näillä seuduin nähty? Toinen vei vuohen, mihin lienee vieny. Kyllähän tällä ennen lienee usein ollut karhuja.*

Potential användes hufvudsakligen i dubitativ be- § 102.
märkelse:

a) I frågesatser, i hvilka frågan framställes tvekan- de, försigtigt, t. ex. *Mikä sen tehnee? Miten lienen sanonut? Vieläköhän pojan isä elänee? Toisena päivänä hän meni askareillensa, minne lienee mennyt. En tiedä, mitä he tehnevät?*

b) I satser, genom hvilka talaren framställer en för- modan (vanligen jämte *ehkä, kaiketi kyllä, totta, -pa, -han*), t. ex. *Niinpä ehkä asia lienee. Kaiketi hän sen tehnee. Kylläpä hän sen toimittanee. Ethän vaan pappi lienek- kään.*

§ 103. Konditional har följande tempora:

1) **Presens** uttrycker en ofullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid. Ex. *Kyllä hän nytkin tekisi työtä, jos sinä häntä käskisit. Kyllä hakkaisin sylen halkoja päivässä, ell'ei käteni olisi kipeä. — Poika lukee, että häntä kiitettäisiin. Huomenna tulisin, jos ehtisin.*

An m. Sammansatt presens uttrycker en ofullbordad handling såsom tillämnad. Ex. *En tiedä, mitä hän olisi tekevä, jos tämän sanoisin.*

2) **Perfekt** uttrycker en fullbordad handling i närvarande eller tillkommande tid; det användes äfven i fråga om en förfluten tids händelser (såsom allmänt preteritum i konditional). Ex. *Nyt olisit jo työsi saanut valmiiksi, jos olisit enemmän työskennellyt. Huomenna olisi työni jo valmistunut, kun sinä tulet luokseni, joll'ei viivytyksiä tulisi. Jos olisit täällä ollut, niin ei veljemme olisi kuollut. Vaikka olisitkin sen tehnyt, niin et kuitenkaan olisi siitä hyötynyt. Jos olisit tullut eilen, niin olisit minut tavannut kotona.*

An m. I finala bisatser, hvilkas predikat står i förfluten tid, användes presens och stundom äfven perfekt af konditionalen. Ex. *Poika luki, että häntä kiitettäisiin l. olisi kiitetty.*

104 §. Konditional användes:

1) I hufvudsatser för att uttrycka

a) Följden af ett antagande, som icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Jos hän niin sanoisi, niin hän valhettelisi. Jos olisit täällä ollut, niin ei veljemme olisi kuollut. Vaikka hän suutelisi jalkojani, en sitä sittenkään hänelle antaisi. Vaikka olisit mitä puhunut, ei se sinua olisi auttanut.*

b) Önskan i utrop. Ex. *Jospa hän tulisi! Kunpahan kerrankin saisimme olla rauhassa! Kunhan ei vain tuo eläin raukka kuolisi! Püüsisinpä kerrankin vapaaksi!*

Jospa olisin l. olisinpa saanut työni loppuun ennen hänen tuloansa!

c) En underrättelse, begäran eller fråga i tvekande, försigtig eller höflig form. Ex. *Minä luulisin, ett'ei ajatuksenne ole aivan oikea. Nyt ruoka olisi valmis. Olisi jo aika nousta. Pyytäisin sinulta selitystä. Toivoisin saavani teitä nähdä. Tänään haluaisin tulla luoksesi. Tekisittekö hyvin ja poikkeaisitte luokseni? Saisiko sanoakseni, oisiko lupa kysyä —? (Kalev.) Emmekö söisi päivällistä? Olisin pyytänyt teitä tulemaan meille päivällisille?*

2) I bisatser:

a) I konditionala satser, då villkoret icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Jos minulla olisi varoja, niin lähtisin ulkomaille. Sinä olisit pysynyt terveenä, jos olisit elänyt kohtuullisemmin.*

b) I koncessiva satser, då medgifvandet icke är säkert eller sannolikt. Ex. *Vaikka hänellä olisi enkelin kieli, ei hän sittenkään saisi minua houkutelluksi. Vaikka ihmiset jättäisivätkin, niin ei Jumala kuitenkaan hylkää (märk: följdens framställes såsom säker).*

c) I komparativa satser, då de innehålla en jämförelse, som icke är säker eller sannolik. Ex. *Hän puhuu, ikäänkuin hän olisi suurikin herra. Hän näytti laihtuneelta, ikäänkuin hän olisi kauvan sairastanut. Minusta oli ikäänkuin kuu olisi nykykäyttänyt päätä minulle.*

d) I finala satser. Ex. *Äiti laulaa l. lauloi, että lapsi nukkuisi. Valvokaa ja rukoilkaa, ett'ette kiusaukseen lankeisi.*

e) I relativsatser, då man om ett föremål utsäger en egenskap, som man önskar, att det skulle hafva (jfr ofvan d). Ex. *Hän lupasi tehdä sukset, jotka luistaisivat sulallakin maalla. Minulla ei ole ketään, johon luottai-*

sin. Tuo mulle tulinen turkki, päälleni panuinen paita, jonka suojasta sotisin ja takoa tappeleisin (Kalev.).

f) I temporala satser, hvilka inledas med *kunnes, jahka, ennenkuin*, om handlingen skall betecknas såsom väntad och om hufvudsatsens predikat står i förfluten tid. Ex. *Me koimme häntä viivyttää, kunnes* (i. jahka) *isä tulisi* (men: *me koemme . . . kunnes isä tulee*). *Emme tahtoneet lasta nukuttaa, ennenkuin isä tulisi kotiin.*

g) I objektssatser efter verb, hvilka beteckna vilja, i synnerhet då de stå i förfluten tid. Ex. *Morsian tahtoi, että pidettäisiin hiljaisia häitä. Isä käski, että antaisiin teille tämän kirjeen. Ystäväni pyysi erotessamme, että muistaisiin häntä.*

h) I indirekt anföring i stället för en i direkt anföring förekommande imperativ, hvilken form icke kan användas i indirekt anföring. Ex. *Isä sanoi Matille, että hän lähtisi kylään* (I. s. M.: „lähde kylään“). *Ukko sanoi, että menisivät vaikka minne, kun hän vaan saisi olla rauhassa.*

☛ De fall, som anförts under e), f), g), h), äro en utvidgning af konditionalens användning i finala bisatser (d).

Imperativ.

§ 105. Imperativen utsäger en handling

a) Såsom befalld eller önskad. Ex. *Anna kirja minulle! Eläköön Suomi!*

b) Såsom medgifven (koncessiv), vanligen endast i tredje personen. Ex. *Olkoon kuinka onkin! Maksakoon vaikka mitä, kyllä sen ostan. Ajatelkoon maailma mitä hyvänsä, minä en siitä välitä. Ole mies mikä hyvänsä, kyllä ruokaa saat.*

§ 106. Den närvarande och den tillkommande tidens tempora äro:

1) **Presens.** Ex. *Mene tiehesi, äläkä enää tule silmiäni eteen! Suokaa anteeksi! Käykäämme ulos! — Tulokoon valkeus! Menestykööt kaikki jalot pyrinnot! Ollosinü kuollut kuva, muistona siitä miehestä, joka runoelmillaan on luonut joka miehen rintaan isänmaanrakkautta! Saaospa sovun panohon, käyös lehmät lypsämähän!* (folkp.) *Olkoon menneksi! Lähteköön vaan minun puolestani! Kannelkoon jos hän tahtoo! Olkoon miestä vaikka kymmenen, kyllä tämä poika voittaa! Asia riidelkoon, älkööt michet riidelkö* (ordspr.).

A n m. Det sammansatta presens, som är mycket sällsynt, användes blott koncessivt, t. ex. „*Hän on saapa viisi markkaa.*“ — „*Olkoon saapa vaikka kuusi.*“

2) **Perfekt**, som är mycket sällsynt. Det användes endast koncessivt, t. ex. „*Hän on kannellut.*“ — „*Olkoon kannellut, vähät minä siitä huolin.*“

Den förflutna tidens tempora saknas alldeles i § 107. imperativ.

A n m. Preteritum af imperativen uttryckes stundom a) i poetiskt och talspråk med imperfekt indikativ af verbet *mahdan* (handlingen önskad). Ex. *Mahdoit (mahdoitte) antaa hevoseni heiniä. Mahoit ennen maammo rukka, mahoit kaunis kantajani kapaloia kantosia, pestä pieniä kiviä. Mahoit olla oikeassa, eellä emon tuvilla. Mahtoi hän (mahtoivat he) pitää suunsa kiinni.* — b) med imperfekt indikativ (handlingen medgifven). Ex. *Maksoi mitä maksoi, menin minä.* (Se § 96, b).

Verbets infinita former.

De infinita verbalformerna äro **nominalformer**, hvilka § 108. äro afleda af verb; de äro antingen substantiva: **infinitiver**, eller adjektiva: **particip**. Dessa formers verbala karaktär framträder blott däri, att de kunna hafva verbala bestämningar (objekt och adverbial).

Infinitiverna.

Infinitiverna innehafva samma ställning i satsen som § 109. substantiven: de kunna utgöra adverbial, attribut, subjekt och objekt.

I:sta infinitiven.

§ 110. Af I:sta infinitiven förekomma tvenne former:

a) Den kortare (s. k. allmänna infinitiven), som användes utan suffix.

An m. 1. I:sta infinitivens kortare form är en med aspiration slutande lativ, liksom *taa'*, *lähemmä'*, se ofvan § 53, anm. 2.

2. I folkpoesin återfinnes den kortare formen i förening med suffix, t. ex. *saa'ani*, *lähteäni*, *itkeäni*, *valittoani*.

b) Den längre, translativ, som alltid står med suffix.

§ 111. Den kortare formen af I:sta infinitiven användes:

I. Såsom bestämning till verb för att uttrycka ändamålet med verbets handling. Den handlande personen nämnes vanligen icke; någon gång angifves den dock med en subjektiv genitiv. Ex. *Onko teillä hevosta myödiä? Minulla ei ole mitään sinulle antaa. Isä toi omenoita lasten syödiä. Rievut viskoi virran viei (folkp.).* I stället för denna infinitiv, som i satsammanshanget får passiv betydelse, användes vanligare I:sta particip passiv i translativ eller essiv. Ex. *Isä toi omenoita lasten syötäväksi, viskoi rievut virran vietäväksi. Onko teillä hevosta myötävänä?*

II. Såsom bestämning till ett adjektiv, hvilket står som predikatsfyllnad eller predikativ-adverbial, för att svara på frågan: i hvilket afseende. Den handlande personen kan angifvas med genitiv. Ex. *Asia on vaikea toimittaa ärendet är svårt att uträtta. Laki on mahdoton ihmisen täyttää. Kirja on hyvä lukea. Sepä oli hauskaa kuulla. Nämät maat ovat vaikeita tehdä pelloksi. Seikkaa pidin vaikeana ymmärtää. Asiata katon helpoksi toimittaa. Se oli kauhea nähdä.* — Infinitiven har äfven härvid passiv betydelse.

III. Såsom attribut till ett substantiv. Ex. *Minun on aika lähteä pois. Minun on valta tehdä tämä*

työ. Minulla on oikeus, lupa ajaa tuo hävytön mies ulos. Minun on velvollisuus, täytymys tehdä tämä valmiiksi. Lupa leikkiä puhua, vaan ei pakko viisastella. Isällä ei ole ollut tilaisuutta myöden taloansa. Minulla on aikomus viedä mies muassani. — Kyllä minulla on keinoja karkoittaa tuo mies täältä. Jolla on korvat kuulla, se kuulloon. Niillä ei ollut kynsiä pysyä pystyssä. Matalat jalat madolla yli aidasta hypätä, lyhyt kieli käärmehellä vettä lakkia merestä. — — Sain luvan ajaa miehen ulos. Minä annoin heille käskyn ottaa varkaan kiinni. Anna minulle lupa kirjoittaa hänelle kirje sinun puolestasi. Nimismiehelle annettiin käsky ottaa varas kiinni. — — Hän on jo aikeissa myöden ostamansa talon.

 I:sta infinitiven bestämmer vanligen sådana substantiv, som betyda tillfälle, lof, rätt, skyldighet, befallning, afsigt, medel att göra något, och hvilka stå som subjekt eller objekt (mindre ofta som adverbial, t. ex. *hän on aikeissa tulla*).

IV. Såsom subjekt i satsen, hvarvid predikatet, som nästan alltid går före subjektet, utgöres af

a) Ett impersonellt verb, såsom *pitää, täytyy, tarvitsee, tulee, sopii, kelpaa, käskee*. Ex. *Minun täytyy opastaa tämä mies perille. Sinun tulee olla ahkera. Rukkiin ei tarvitse olla peräti tiheä. Paha koira tarvitsee tappaa. Isännän piti viedä lehmä kaupunkiin. Sinun pitää tästälähin parantaa elämätsi. Meidän ei sovi olla vieraan kielen orjina. Meidän sopii syödä oma eväämme ensin ja sitten vasta pyytää lisää. Niin ei sovi sanoa. Kyllä hävyttömän elää kelpaa. Kyllä köyhän käskee elää.*

Anm. 1. Då de opersonliga verben *pitää, täytyy, tarvitsee, tulee, sopii* åtföljas af ett verb, som betecknar finnas, komma att finnas, konstrueras de med subjektets kasus (icke med dativ genetiv) jämte I:sta infinitiven.

Ex. *Talossa pitää olla isäntä* (= det är nödvändigt, att en husbonde finns i gården, jfr *isännän pitää olla talossansa* husbonden måste vistas inom sin gård). *Joka mökissä pitäisi olla hengellistä ja isänmaallista kirjallisuutta. Huoneesen pitäisi tulla raittiimpaa ilmaa.*

b) Det opersonligt använda verbet *olla*, med predikatsfyllnad (eller predikativ-adverbial). Ex. *Somap' on sotahan kuolla, kaunis miekan kalskehesen* (folkp.). *Hyvä on taitavan laulaa. Minun on mahdoton tää toimeen saada. Parempi kuolla kuin kerjätä. Paha syödä siemenensä, maansa petteä pahempi* (folkp.). *Hyvä on lapsen lasna olla. Parempi on lypsää lehmää kuin tappaa se. Hupaista oli kuulla, että olet täydelleen parantunut. — Minulla on tapana nousta varhain.*

c) Ett impersonellt kausativt verb. Ex. *Minua iljettää, inhottaa nähdä häntä. Minua huvittaa käydy kävelemässä. Häntä arvelutti lähettää ainoa poikansa vieraille maille.*

Infinitiv som subjekt förekommer ibland äfven vid andra verb, hvilka uttrycka en känsla eller sinnesstämmning, t. ex. *Minulle johtui mieleen käydy teitä katsomassa. Minusta tuntui kolkolta jättää armas kotini.*

Anm. Om subjektet föregår predikatet, användes vanligen ett deverbalt substantiv i stället för infinitiven, t. ex. *Käveleminen on hauskaa* (men: *Hauska on kävellä*).

V. Såsom objekt till

a) Verb, hvilka betyda kunna, vilja, våga, försöka, börja, tillåta, ss. *voin, jaksan, saatan, osaan, taidan* kan; *saan* får (= mihi licet); *hüpeen* skäms, *kehtaan* blyges icke, *tohdin* vågar, *pelkään* (= en tohdi) fruktar; *aion* ämnar, *koen, koetan* försöker, *tahdon* vill, *huolin* bryr mig om, *viitsin* ids; *lupaan* lofvar, *uhkaan* hotar; *alan* börjar, *ehdin, ennätän* hinner; *annan* låter, *sallin* tillåter, *käsken* befaller. Ex. *Minä en jaksa tehdä työtä*

ja häpeen kerjättä. Saatatko selittää minulle tätä asiaa? Hän ei osaa mitään tehdä. Hän sai olla joutilaana. Kehtaatko valhetella? Kun poika ei ollut viitsinyt lukea läksyänsä, niin ei hän uskaltanut mennä kouluun, sillä hän pelkäsi olla osaamatta luettaviansa. Tahdotko saada oppaan mukaasi? Hän päätti jättää työn siksensä. Nyt aiotaan pitää kokous. Minä aion, koetan tehdä työtä voimieni mukaan. Älä huoli lähteä vielä! Hän lupasi sen tehdä. Lupaappas tehdä tämä työ, niin olet mies! Viholliset uhkasivat hävittää koko kaupungin. Nyt alan kirjoittaa kirjettä. Emo ennitti sanoa. Joko nyt olet ehtinyt saada työsi valmiiksi?

☞ Vid verben *annan* (låter), *sallin* (tillåter), *käskén* (befaller) uttryckes personen, som erhåller tillåtel-sen eller befallningen, med dativ genitiv. Ex. *Emäntä ei antanut palvelijainsa laiskoitella. Anna heidän mennä. Sallikaa minun päättää alottamani työ. Pojan käskettiin viedä hevonen kotiin.*

Predikatsfyllnaden till verbet *olla* är i detta fall objektiv och uttryckes med objektskasus. Ex. *Isä käski poikansa olla kuuliaisen. Pojan käskettiin olla ahkera.*

b) Transitiva verb, hvilka stå med predikativ-adverbial; i detta fall står objektet efter predikativ-adverbiallet. Ex. *Minä pidän viisaimpana lähteä kotini. Hän katsoo paremmaksi kuolla kuin kerjättä. Hän luuli tarpeelliseksi nukkua päivällä. — Hän otti tavaksi käydä iltaisin kävelemässä. Jfr IV, b).*

Anmärkningar om användningen af I:sta infinitivens kortare form.

I. Vid ett deskriptivt verb, d. ä. ett verb, hvars ljud skildrar arten af ett annat verbs handling, står hufvud-verbet ofta oböjdt i I:sta infinitiven och går före det deskriptiva

verbet. Ex. *Akka puhua lavertelee. Tuli sotka suora lintu, lenteä lekuttelevi* (Kalev.). *Hukka juosta hulkutteli. Hän nauraa hohotti. Mies seisoa toljotti häpeissään.* —

Lika ofta böjes emellertid hvardtera, hufvudverbet och det deskriptiva verbet, i samma form. Ex. *Hevonen on juossut hölkköötynyt peninkulman matkan. Astui kerran keikahutti, astui toisen torkahutti* (Kalev.). *Kannoin maion kapsuttelin* (folkp.). *Iske tuli tuikahuta* (folkp.). *Hän puhui laverteli koko yön.*

2. Jämte verbet *olla* (dock icke i presens) uttrycker I:sta infinitiven en handling, som varit nära att förverkligas. Ex. *Olin pakahtua harmista. Olen ollut monta kertaa jättää koko puuhan sikseen.*

3. Stundom uttrycker I:sta infinitiven en handling, hvarmed man begynner, t. ex. *Menen, panen maata. Paneudun, laskeudun maata. Panen uunin lämmitä.*

4. I:sta infinitiven användes i skriftspråket icke i passiv form. Den passiva infinitiven ersättes, om infinitiven står såsom objekt, med aktiv infinitiv; det finita verbet står antingen i passiv eller i 3:dje pers. sing. aktiv (opersonligt), t. ex. *Tämä työ voidaan, saadaan tehdä l. tämän työn voipi, saapi tehdä.* På samma sätt: *Paha koira tarvitsee tappaa.*

Eljes måste den passiva infinitiven uttryckas genom omskrifning. Ex. *Rankaistukseen joutuminen voi olla riikolliselle hyödyllisempi kuin rankaisematta jääminen.*

5. Den nekande I:sta infinitiven uttryckes genom omskrifning. Ex. *Viisainta on olla (pysyä, jäädä) sinne menemättä. Paras on olla (jättää) se tekemättä. Työttä (työtönnä) oleminen on häpeällistä.*

§ 112. I:sta infinitivens längre form användes:

I. För att uttrycka ändamålet med verbets handling. Ex. *Minun on aikomukseni oleskella täällä paikkakunnan murretta oppiakseni. Hän kävi joella uidaksensa. Minun täytyy lähteä kaupunkiin saadakseni asian*

toimeen. Emme elä syödäksemme, vaan syömme eläüksemme.

Anm. 1. En sålunda använd translativ af I:sta infinitiven motsvarar en finalsats, t. ex. *oppiakseni* (= *jotta oppisin*). Den uttrycker ett aktivt förhållande, hvaremot I:sta infinitivens kortare form, då den uttrycker ändamålet, har passiv betydelse (t. ex. *Onko teillä hevosta myödü?* se ofvan § 111, I). Likväl begagnas den längre formen för att uttrycka äfven ett passivt förhållande, då infinitiven står med suffix, t. ex. *Hän toi omenoita syödäksemme* (men: *lasten syödü*). *Anna tytölle vettä hänen juodaksensa*. Vanligare likväl: *syötävüksemme, juotavaksensa*. Se II, anm. 3.

2. Märk användningen af I:sta infinitivens längre form vid verbet *ottaa*, t. ex. *Seppä otti työn tehdäksensä. Kissa otti uskoaksensa ketun sanoja*.

II. För att svara på frågan: i enlighet hvarmed, i afseende hvarå. Ex. *Luullakseni tuo mies ei ole luotettava. Kirja on jo tietäükseni ilmestynyt. Mistäkseni ei asia ole niinkuin sinä sanot*. — *Hän oli liian huono kelvataksensa niin ylhäiseen seuraan*. — *Hän on kyllä voimakas ollaksensa niin nuori*. Jfr § 56, särsk. anm. 2.

Anm. 1. Märk sådana talesätt som: *Nainen on niin sanoakseni perheen sydän. Uskovaiset ovat, käyttäükseni Vapahtajan sanoja, maailman suola*.

2. Jämför härmed användningen af I:sta infinitivens kortare form svarande på frågan i hvilket afseende (se ofvan § 111, II), t. ex. *Asia on vaikea toimittaa*. Den kortare formen uttrycker äfven i detta fall ett passivt och den längre ett aktivt förhållande.

3. I:sta infinitivens kortare och längre form hafva delvis sammanblandats, så att den längre formen står såsom komplement till den kortare, då infinitiven står med suffix. Ex. *Minä annan sinulle omenan syödäksesi* (jfr *syödü*, se I, anm. 1). *Kirja on hyvä lukeakseni* (jfr *lukea*).

II:dra infinitiven.

§ 113. II:dra infinitivens former användas på följande sätt:

I. Inessiven af II inf. betecknar en handling, samtidigt med hvilken hufvudverbets handling inträffar. Den aktiva infinitivformens subjekt angifves härvid med en subjektiv genetiv eller med suffix (i enlighet med reglerna om suffix, §§ 83, 84). Om däremot den handlande personen icke är utsatt, användes den passiva formen. Ex. *Kevään tullessa muuttolinnut palaavat Suomeen. Poikkeatko mennessäsi kauppiaille? Kylään lähetessäni kuului sieltä suuri tora. Usein olen itkenyt Sokrateen kuolemaa lukeissani. Tätä työtä tehdessänsä hän alkoi siihen mieltä. Juomari lauloi kotiin tullessansa. Hiki laiskan syödessänsä, vilu työtä tehdessänsä. Susi seisahdettiin nähdessänsä miehen, mutta pakeni hänen lähetessänsä. — Toukoja tehtäessä oli suuria sateita. Tästä setelistä maksaa Suomen pankki vaadittaissa viisi markkaa. Mentäessä viivytettiin päivä.* Äfven den aktiva formen användes opersonligt (d. ä. utan genetiv eller suffix), i synnerhet då infinitiven icke har subjekt. Ex. *Mennessä viivytettiin viikko. Aika menee arvellessa, päivä päättyä käännessä.* — Jfr § 57, II.

Anm. 1. Inessiven af II:dra infinitiven är sålunda en temporal konstruktion, som motsvarar en temporalbisats, i hvilken predikatets handling är samtidig med handlingen i den styrande satsen. Ex. *Kevään tullessa muuttolinnut palaavat = kun kevät tulee, niin muuttolinnut palaavat; kevään tullessa muuttolinnut palasivat — kun kevät tuli, niin muuttolinnut palasivat.*

2. Märk uttrycksättet: *Mikä on voidessani?* hvarför skulle jag ej må bra? *Mikä on mennessäni?*

II. Instruktiven af II inf. angifver vanligen, på hvilket sätt hufvudverbets handling sker. Stundom förekommer äfven vid denna form en subjektiv genetiv

eller suffix, som betecknar den handlande personen. Ex. *Kuuset paukkuen palavat, hullut kulkevat kehuen. Poika tuli itkien kotiin. Terveyttäni hoitaen olen kesäni kuluttanut. Mies vastasi sanoen tärkeät syynsä. — Äiti luki kirjeen kaikkien kuullen. Sen teen maailman nähden. Niin se on luulteni, tieteni. — Ei maaten markat juokse, istuen isot hyvyudet. Kova on surma silmin nähden, kuolema käsin pidellen. Siihen nähden, että — —. Kävin veljeni luona mennin palaten.*

III:dje infinitiven.

III:dje infinitivens former användas substantivt på följande sätt: § 114.

I. Inessiven af III inf. uttrycker den handling, i hvars utförande någon är stadd. Ex. *Olin laulamassa, uimassa, kävelemässä. Kävin poikaa opettamassa* (se § 64, 1). *Hän istui kaksi tuntia sinua odottamassa. Hän on lehtikerpoa tekemässä. Hän on hevosta noutamassa, pöytää nostamassa. Hän käy tuomassa postin joka päivä. Minä kävin hakemassa veljeni tuvasta. Minä kävin ottamassa kirveen mukaani.*

A n m. Jfr *Olin puutarhassa poimimassa marjoja* och: *Olin puutarhassa siellä marjoja poimiakseni*. Inessiv af III:dje infinitiven framhåller handlingens utförande, translativen af I:sta infinitiven uttrycker afsigten att utföra handlingen.

II. Elativen af III inf. angifver en handling, hvarmed någon upphör eller vägrar att sysselsätta sig, hvarifrån någon afhålles eller hindras (se § 57, III, 2). Ex. *Tulen uimasta. Poika palasi hevostia viemästä. Isäntä lakkasi syömästä. Minä estyin lähtemästä veljeni tulon kautta. Sotamiehet kieltäysivät edemmäksi marssimasta. Minä varoitin poikia laiskoittelemasta. Minä estin häntä tulemasta. Kielti vanha Väinämöinen vesillä viheltämästä, lainehilla laulamasta. Isä on kieltänyt tätä sinulle näytämästä. — Löysin pojan kirjaa lukemasta* (§ 64, 2).

Anm. Elativen af III:dje infinitiven användes företrädesvis vid sådana verb som *herkeän, lakkaan, estyn, kieltäydyn, varoitán, estän, kiellän* o. a. dyl.

III. Illativen af III inf. uttrycker:

a) En handling, till hvars utförande någon begifver sig, hvarmed någon begynner eller råkar sysselsätta sig. Ex. *Minä menen hevosta noutamaan. Tule lyömään kättä! Menepäs hakemaan puukkoa! Mene nyt tuomaan hevonen kotiin! Hän tuli siellä tuntemaan minut. Minä rupean (ryhdyn) valmistamaan keskeneräistä työtäni. En ole joutanut teillä käymään. Veljeni sattui olemaan kotoa poissa, kun vieraat tulivat. Satuinpas tekemään pahan kepposen. — Hän jäi seisomaan (se § 64, 5). Tässä tilassa he heittivät hänet pihalla makamaan.*

Anm. 1. Verbet *alan*, som är transitivt, konstrueras med I:sta infinitiven (se § 111, V, a), *rupean* däremot, hvilket är intransitivt, med illativen af III:dje infinitiven (*alan mennä, rupean menemään*).

2. Märk! III:dje infinitiven som det enda verbet i satsen: *Lapset, kun sen näkivät, heti itkemään. Siitä seppo Ilmarinen tyttöö anelemahan (Kalev.). Lapin koirat haukkumahan (Kalev.).* Se ofvan § 45.

b) En handling, hvartill någon uppmanas, tillstyrkes, förmås (se § 57, III, 3). Ex. *Älä yllytä, totuta, opeta lastasi paha tekemään. Hän pakotti, vaati minua tähän ryhtymään. Ystäväni käski minua tulemaan luoksensa. Minä käskin, pyysin häntä lukemaan. He pyysivät minua riitaa ratkaisemaan. Isä käski poikaa heittämään kiven maahan. Hän ei saanut minua valehtelemaan.*

Anm. 1. Verbet *käskén* konstrueras på två sätt: antingen med dativ genitiv och I:sta infinitiven (se § 111 V, a) eller med ett vanligen i partitiv stående objekt och illativen af III:dje infinitiven (*käskén poikain mennä, käskén poikia menemään*).

2. Jfr *Menen puutarhaan marjoja poimimaan* och: *Menen puutarhaan siellä marjoja poimiakseni*. III:dje infinitiven framhåller utförandet af handlingen, translativen af I:sta infinitiven uttrycker afsigten att utföra handlingen.

c) En handling, till hvars utförande någon är duglig, villig, pliktig (eller tvärtom oduglig o. s. v., se 59, I). Ex. *Poika on hyvä lukemaan. Hän ei kelpaa, pysty, kykene tätä toimittamaan. Hän on sopiva lähettämään olemaan. Härkä on sovelias vetämään isoa kuorma. Hän on omansa ottamaan tämän työn tehäksensä. Sinä et ole mies sitä tekemään. Hän on valmis, taipuisa, halukas sotaan lähtemään. Koira on paha puremaan. Lintu on luotu lentämään, huolellinen laulamahan. Poika oli haluton lähtemään. Hän on huono työtä tekemään. Jokainen on velvollinen elättämään perhettänsä.*

A n m. Jfr *Poika on hyvä lukemaan* och *Kirja on hyvä lukea*. III:dje infinitiven uttrycker ett aktivt, I:sta infinitivens kortare form ett passivt förhållande.

IV. Adessiven af III inf. betecknar:

a) Medlet eller sättet för hufvudverbets handling (se § 61, II, III). Ex. *Lukemalla oppii. Kulutin aikaani niitä näitä puhelemalla. Hän on elättänyt itseänsä kauppaa tekemällä. Hän petti minut tekemällä kaupan toisen kanssa. Pyytimällä pyydän, että teette niin hyvin.*

b) Vid verbet *olla* en handling, som är i begrepp att ske. Infinitiven står då med suffix. Ex. *Olin työtäni alottamallani, kun sain kutsun ystäväiltäni. Olen nukku-mallani. Hän oli juuri rahat antamallaan rosvolle, kun apua tuli.*

☞ I denna betydelse användes likväl vanligare en deminutivform på *-maise*, den s. k. V:te infinitiven, i adessiv pluralis med suffix. Ex. *Olin työtä alottamaisillani. Olit putoomaisillasi. Hän oli juuri rahat ottamaisillaan.*

V. Abessiven af III inf. angifver en handling, utan hvars utförande hufvudverbets handling försiggår (se § 68). Personen kan uttryckas med en subjektiv genetiv eller suffix. Ex. *Lukematta* (utan att läsa) *ei opi. Lupaa kysymättä lähdin kylään. Astuin huoneesen kenenkään huomaamatta. Sen tietää sanomattasikin. Hän lähti pois sanaakaan hiiskumatta. Ole valehtelematta!* låt bli att ljuga!

III:dje infinitivens abessiv af ett transitivt verb har ofta passiv eller opersonlig betydelse. Ex. *Kirja jäi lukematta* (oläst). *Työ on vielä tekemättä* (ogjordt). *Epäilemättä asia on niin.*

VI. Instruktiivens af III inf. kan användas vid verbet *pitää* i st. f. den kortare formen af I:sta infinitiven (jfr ofvan § 111, IV, a). Ex. *Sinun pitää jo lähtemään* (= *lähteä*). *Hänen pitää hevonen valjastaman* (= *valjastaa*). *Meidän pitää auttaman lähimmäistämme.* Då personen (som måste göra något) icke är angifven, användes passiv, t. ex. *Jo pitää lähdettämään. Työ pitää tehtämään.*

§ 115. Nominalformen på *-ma* står äfven såsom **passivt particip** för att uttrycka en fullbordad handling (resultatet af en handling), då agenten är uttryckt med subjektiv genetiv eller suffix (det s. k. **agentparticipet**). Ex. *Ystäväni tekemä kirja on saavuttanut suurta suosiota. Kirves on sepän takoma. Hänen kutomansa kangas on kaunista. Anna pakkasen palella kylvämiäsi jyviä. Tämä on oma* (se § 84, anm. 4; § 90, III, 2, anm. 2) *tekemäni. Emäntä pukeutui omiin kutomiinsa vaatteihin.*

IV:de infinitiven.

§ 116. IV:de infinitivens former användas på följande sätt:
I. Nominativen af IV inf. begagnas vid de opersonligt använda verben *olla* och *käydä* för att beteckna

en handling, som man har att göra, som föreligger, åligger, anstår någon, går an, är lämplig för någon; partitiven af IV inf. jämte verbet *olla* användes i satser, hvilka uttrycka ett nekande l. tvifvel. Personen angifves med dativ genetiv (se § 50, V, b). Ex. *Kyllä minun on se tekeminen* jag har att göra, bör göra det. *Hänen oli työskenteleminen koko päivä aamusta iltaan.* Sitä kuusta kuuleminen, jonka juuressa asunto. — *Käykö niin sanominen?* går det an att säga så? *Eikö tätä käy toisin selittäminen?* — *Ei sinne ole menemistä* (= det är icke värdt att gå dit l. det tjenar till intet att gå dit). *Ei koiraa karvoihin katsomista.* *Onkohan sinne menemistä.*

II. Då partitiven af IV inf. jämte suffix står tillsammans med ett verb af samma stam, framställes handlingen såsom oafbrutet fortsatt. Ex. *Aamusta alkain olen kirjoittamistani kirjoittanut.* *Lapsi itki itkemistensä.*

Participen.

Af participen uttrycker det **I:sta** en ofullbordad § 117. (pågående, tillämnad) handling, det **II:dra** en fullbordad handling t. ex. *oppiva poika, luettava kirja; oppinut mies, luettu kirja.*

De passiva participen hafva dels en opersonlig, dels en rent passiv betydelse. I det senare fallet uttryckes den handlande personen, agenten, genom en till participet fogad subjektiv genetiv eller ett suffix. Ex. *Lasten luettava kirja.* *Asia on minun toimitettavani.* *Kylän pantu palkkalainen* (folkp.).

Då II:dra particip passiv skulle stå med agent, användes emellertid regelrätt formen på *-ma* (det s. k. **agentparticipet**), t. ex. *Isän kirjoittama kirja, hänen tekemänsä pöytä.* Se § 115.

§ 118. I. Participen användas adjektivt:

1) Såsom attribut, i hvilket fall de i kasus och numerus öfverensstämma med sitt hufvudord. De passiva participen hafva i detta fall en rent passiv betydelse, och I:sta particip passiv betecknar lämplighet eller nödvändighet (jfr latinets gerundivum på -ndus). Ex. *Laulava lapsi*, gen. *laulavan lapsen*, nom. plur. *laulavat lapset* o. s. v. *Hän on Jumalata pelkäävä mies. Maata viljelevä väestö on täällä verraten varakasta. Taloa rakentavan mestarin työ onnistuu huonosti. — Rikkunut kirja, rikkuneen kirjan kannet. Suomeen muuttaneet ruotsalaiset asuvat meren rantamilla ja saarilla. Painosta tullut kirja. — Kunnioitettava herra. Naitava neito. Puhujaksi valittava mies. Tehtävä työ. — Puhuttu puhe, ammuttu nuoli* (ordspr.). *Tehty työ. Syöpi susi merkitynkin lampaan.*

2) I nominativ tillsammans med hjälpverb för att bilda verbets sammansatta tempora, perfekt, pluskvamperfekt samt sammansatt presens och imperfekt, äfvensom tillsammans med nekningsordet för att bilda nekande imperfekt. I detta fall hafva de passiva participen alltid opersonlig betydelse. Ex. *Olen, lienen, olisin tehnyt. Olin tehnyt. Olen, lienen, olisin, olin tekevä. En tehnyt. Onko täällä pöydät pesty? Jyvät on jo ostettu. Meitä on käsketty. Minut on kutsuttu hiihin. Minua ei kutsuttu.*

I passiv förekommer ett opersonligt sammansatt presens och imperfekt, hvilka framställa handlingen såsom föreliggande, nödvändig. Personen uttryckes genom dativ genetiv (se § 50, V, b), och subjektet i svenskan måste i finskan naturligtvis återges med objektskasus. Ex. *Teidän on veneellä mentävä. Nyt on heinäkasvua odotettava. Minun oli vietävä heiniä ja vettä talliin. Mitä nyt olisi tehtävä?*

3) Såsom predikatsfyllnad, i hvilket fall de passiva participen hafva en rent passiv betydelse. Ex. *Sadut usein ovat opettavia. Hedelmät olivat kypsyneitä. Olenko minä teidän juoksutettavanne? Lapset olisivat luetettavat. Hän hakee semmoisia, jotka eiväät olisi haettava. Minä olen kutsuttu. Te ette olleet kutsutut. Nämät sadut ovat kirjoista opittuja.*

☞ Såsom objektiv predikatsfyllnad förekommer participet i participialkonstruktionen, t. ex. *Näin pojan tulevan.* Se § 119.

4) Såsom predikativ-adverbial, nämligen:

a) Essiven af I:sta particip aktiv med suffix användes jämte verbet *olla* för att beteckna en låtsad eller inbillad handling. Ex. *Hän on olevinansa* (l. *olevanansa*) *viisas. Mies ei ollut tietävinänsä mitään koko asiasta. Onko tämä olevinansa työntekoa? — Yöllä olin näkevinäni isä vainajani.*

b) Essiven och translativen af I:sta particip passiv användas för att uttrycka, att någon är eller blir föremål för en föreliggande handling. Dessa former äro de motsvarande passiva formerna till III:dje infinitivens inessiv och illativ. Ex. *Hän on luetettavana* (jfr *hän on luettamassa*). *Hän on setänsä kasvatettavana. Minäpidän poikaani hänen kasvatettavanansa. Laiva on aaltojen ajeltavana. Hän on veljellänsä opetettavana. — Hän tuli luettavaksi* (jfr *luettamaan*). *Hän toi lapsensa sinun kasvatettavaksesi. Sorruin sormin laineheksen, tuulen tuuteltavaksi, aaltojen ajeltavaksi* (Kalev.). *Hän vei poikansa veljensä luokse opetettavaksi.*

Jfr ofvan § 111, I; § 112, I, anm. 1.

c) Translativen af II:dra particip aktiv uttrycker i förening med verbet *tulla* en tillfälligvis skeende handling och i förening med verbet *saada* en slutförd handling. Ex. *Hän tuli kertoneeksi asioita, joita tahtoi*

pitää salassa. Tuskin hän sai sen sanoneeksi, niin hän läksi.

Märk! Olkoon menneeksi!

d) II:dra particip passiv användes på samma sätt i för-
ening med *tulla* och *saada*. Ex. *Työ tuli tehdyksi. Sain
jo työni lopetetuksi. En saanut nukutuksi.*

Anm. I detta fall användes ofta dialektvis en predikatsfyll-
nad i partitiv singularis i st. f. predikativ-adverbial. Ex. *Se tuli
tehtyä. Kyllä sen (ne) saamme sovitettua. En saanut nukuttua.*

5) Såsom apposition. Ex. *Maailmaa kokeneena
hän katsoi asiata toisin silmin kuin sinä. Voitettuna oli
sotajoukon peräytyminen.*

II. Participen kunna liksom adjektiven användas sub-
stantivt (jfr ofvan § 70). Ex. *Kyllä lyöpä asean löytää.
Kokenut kaikki tietää. Minä tunnen useita oppineita.
Ei ole työtä maansa myönehellä.*

Härvid må särskildt märkas följande adverbiala
uttryck:

1) De passiva, stundom äfven de aktiva participen stå
i inre (sällan i yttre) lokalkasus i pluralis för att uttrycka
tillstånd (se § 57, a) § 60, a). Ex. *Asia
ei ole enää autettavissa. Vettä tuotiin saataviin. Hän on
näkyvissä, kuuluvissa, vetäysi näkyvistä. Hän ei ollut
saapuvilla.*

2) Partitiven af II:dra particip passiv, beteck-
nar en handling, efter hvars utförande någonting sker
(se ofvan § 55, särsk. anm. 4, a). Participets subjekt,
då det är utsatt, uttryckes i denna temporalkonstruk-
tion med genetiv och suffix i enlighet med reglerna för
suffix (se §§ 83, 84). Ex. *Syötyä lähdettiin kävelemään.
Miehen lähdettyä pois panin maata. Isännän myötyä
talonsa minun täytyi muuttaa muualle. Vaimo, kuul-
tuaan miehensä sairastuneen, juoksi lääkäriä hakemaan.
Terve nuori syötyänsä, vanha yön levättyänsä. Isäntä*

tuli iloiseksi heti hänen poistuttuansa. Päivän levättyäni läksin taas matkalle. Päästyämme katon alle tuli aika rankkasade. Tämän työn suoritettua minun oli poistuminen.

Märk! *Ennen kesän tultua.*

Anm. 1. Denna temporalkonstruktion motsvarar sålunda en temporal bisats, hvars handling i förhållande till hufvudverbets handling är slutförd. Ex. *Syötyä lähdetään = kun on syöty, lähdetään; syötyä lähdettiin = kun oli syöty, lähdettiin.*

2. I denna konstruktion användes participet numera endast i aktiv betydelse. Således betyder t. ex. *Kuninkaitten karkoitettua* icke: sedan konungarna blifvit fördrifna, utan: sedan konungarna hade förjagat (någon). Man säger således: *Kun viholliset oli voitettu (olivat voitettut), läksi sotajoukko pois* eller: *viholliset voitettua*, men icke: *vihollisten voitettua*, hvilket betyder: sedan fienden hade vunnit.

Participialkonstruktion.

§ 119.

Sådana verb, som beteckna förnimmelse, mening eller yttrande (ss. *kuulen, tunnen, näen, huomaan, ymmärrän, arvaan, epäilen, toivon, uskon, tiedän, sanon, kerron, lausun, ilmoitan, vakuutan, kehun, valitan, uhkaan, lupaan* m. fl.), hafva i finskan ofta som objekt en participialkonstruktion, som motsvarar en objekts-attsats. — Konstruktionens sammansättning är följande:

1) Participialkonstruktionens predikatsdel utgöres af participets akkusativ singularis med ändelsen *-n*.

2) Det aktiva participets subjektsperson uttryckes: a) med genetiv, om subjektet är totalt (märk regl. för subj. § 9, a) och b); b) med partitiv, om det är partiellt; c) med suffix, om det styrande verbets och participialkonstruktionens subjekt är samma person;

1:sta och 2:dra personens suffix användas ofta, äfven om de icke afse det styrande verbets subjekt (jfr §§ 83, 84). — Det passiva participet är härvid nästan alltid opersonligt och står således utan subjektsperson.

Participet följer i allmänhet efter det substantiv, som betecknar subjektspersonen, men suffixet fogas till participet.

Ex. *Näin pojan tulevan. Luulet lumpehen pitävän, meren kaislan kannattavan. Hänen sanotaan ottavan naapurin pojan mukaansa. En nähnyt hevosten tulevan. Hän luuli sotamiehiä olevan linnassa. — Sano isälle pojan jo löytäneen kirveen. Hänen sanotaan menneen kotiinsa. Hän pelkäsi vihollisten jo saapuneen. Sotapäällikkö toivoi apuväkeä tulleen. Miehiä sanottiin hukkuneen mereen. — Kerroitko hänelle meneväsi kaupunkiin? Hän luuli tekevänsä siinä oikein. Toivoo köyhä hyötyvänsä, poteva paranevansa. Tiesivätkö he tulleeti, tulleeti l. minun, sinun tulleeti? Minä en luullutkaan vielä tänään tulevanne l. teidän tulevan. — Olen kuullut häntä paljon kiitettävän (märk! häntä objekt till kiitettävän). Sanotaan kirkkoa rakennettavan. Tuota miestä olen kuullut sanottavan oppineeksi. Niin kuulee puhuttavan. — Hän kertoi siellä monesti käydyn. Pelkäsin häntä lyödyn.*

På samma sätt användas participformer i ackusativ singularis vid följande intransitiva verb: *näkyä, näyttää* (synas), *kuulua* (sägas), *tuntua* (tyckas, kännas). Ex. *Tuolla hän näkyy tulevan. Poika näyttää olevan ilkeä. Venäläiset kuuluvat paljon rakastavan teetä. Sanoitko, että minä näytin olevan vihoissani? Aamuilma tuntuu minusta olevan oikein raitista. Häntä kuuluu pidettävän erittäin etevänä miehenä.*

Anm. 1. I st. f. den ofvan beskrifna participialkonstruktionen användes ofta, i synnerhet i folkpoesin, vid ifrågavarande

verb objekt och ett particip i translativ (objektivt predikativ-adverbial). I prosa användes translativ i synnerhet af II:dra particip passiv. Ex. *Hän sanoi sinua lyödyksi. Mies näki palatessaan talonsa ryöstetyksi* (sällan: *ryöstetyn*). I folkpoesin: *Luulin tuulen tuulevaksi, pinon pystyn viereväksi. Sanoi päivän saaneheksi, kuun tuonne kaonneheksi. Minä vainainen varoan kuoreni kolottavaksi.*

2. Participialkonstruktionens totalsubjekt utgöres stundom af en ackusativ, som egentligen är det styrande verbets objekt och följer allmänna objektsregler. Denna konstruktion användes i synnerhet, om det styrande verbet är passivt, eller om participialkonstruktionens subjekt utgöres af ett kardinaltal. Ex. *Soisin laiskat Lappihin menevän. Luulin molemmat silmäsi olleen kiinni. Tässä seurakunnassa hän sanoi olevan huonot rukiit. Näin viisi miestä tulevan. Mies sanottiin hukkuneen mereen. Kullakin luonnonesineellä luultiin olevan oma haltiansa.*

3. Participialkonstruktionens predikatsfyllnad uppfattas såsom objektiv och uttryckes med objektskasus, då det styrande verbet och participialkonstruktionen hafva skilda subjekt (märk! ackusativ sing. har ändelsen *-n* oberoende af det styrande verbet, jfr § 26, II, d), tillägg). Ex. *Hän sanoi miehen olevan sairaan. Palvelijat sanoivat olevasi kipeän. Tiedän heidän olevan aika miehet. Kerro isälle pojan olleen kipeän! Hänellä oli aikomus kertoa pojan olleen kipeän. Nykyisten kouluin kerrotaan olevan entisiä paremmat. Michen kerrottiin olleen väkevän* (märk likväl: *Mies kerrottiin olleen väkevä*, då det styrande verbet är passivt och participialkonstruktionens subjekt står i den kortare ackusativformen).

Då det styrande verbet och participialkonstruktionen hafva samma subjekt, uppfattas predikatsfyllnaden såsom subjektiv och uttryckes med subjektskasus. Ex. *Luuletko olevasi terve? Hän sanoi olevansa kipeä.*

4. Participialkonstruktionens subjekt har ursprungligen varit det styrande verbets objekt och det såsom predikat stående participet objektivt predikatsfyllnad. I sådana satser som *näin pojan menevän* uppfattades *pojan* ursprungligen som ackusativ, men småningom begynte man uppfatta det som genetiv, hvilken kasus det till formen liknar. I följd däraf begynte man säga: *näin poikain menevän*, då man däremot tidigare sade och ännu säger: *näin pojat menevän* (jfr i afseende å numerus: *he ovat surullisena*, se § 33, b), anm. 6). — Participialkonstruktionens predikatsdel utgöres nu alltid af den längre formen af ackusativ singularis. Denna form står äfven såsom subjektiv predikatsfyllnad i satser sådana som *poika näkyvä menevän* (tidigare har man sagt: *poika näkyvä menevä*).

4:de kapitlet.

Partiklarnas användning i satsen.

Adverb.

§ 120. Adverbena användas i satsen såsom adverbial för att uttrycka ort, tid, sätt, mått och andra omständigheter. Ex. *Veljeni oli täällä. Hän meni sinne. — Eilen hän tuli. Pian aiomme lähteä. — Pappi saarnasi kauniisti. Ole hiljaa! Mies on hyvin, kovin, sangen vanha. Akka puhui kovin paljon.*

Anm. Adverbet användes sällan som attribut, t. ex. *Ainoastaan Jumala on kaikkietävä. Tuo poika tuolla on laiskuri.*

§ 121. Nomina, som beteckna mått, stå ofta som subjekt eller objekt i nominativ, ackusativ eller partitiv. Ex. *Minulla on vähä palkkaa ja paljo työtä. Tänä vuonna tulee vähempi heiniä kuin viime vuonna. Minä annan sinulle paljon toimia. Anna minulle vähä omenaa! Annettiin hänelle sen verta. På samma sätt: Hän viipyi kauan. Älä kauaa kylässä viivy! — I stället för dessa konstruk-*

tioner användes ofta instruktiven adverbialt (jfr § 67, III). Ex. *Kylässä oli paljon väkeä. Tässä on maata aivan vähäsen. Anna minulle vähän. Annettiin hänelle sen verran. Ei hän kauan viivy.*

Genom partikeln *muka* antydes en nämnd eller underförstådd persons mening eller yttrande (ofta med ironisk bibetydelse). Ex. *Plato sanoi heikumata pahan syötiksi, koska muka ihmiset tarttuvat siihen, niinkuin kalat onkeon. Hän käveli öisin ulkona, koska muka ei saattanut nukkua. Hän sanoi saattavansa tehdä, mitä tahtoi: olihan hänellä muka valta siihen.* § 122.

Till adverb kan man äfven hänföra förstärkningspartiklarna till lokalkasus: *aina* —, *hamasta* —, *hamaan* —; — *asti*, — *saakka*, — *päin*, — *kohden* (de två sistnämnda äfven med partitiv, jfr § 126), — *käsin*, — *puolen*, samt partikeln *ilman* —, som förstärker abessiven (äfven preposition med partitiv, se § 126). Af dessa föregå *aina*, *hamasta*, *hamaan*, *ilman* det ord de förstärka, de öfriga däremot stå efter detsamma. Ex. *Kävin aina kirkolla asti, saakka* (ända till kyrkan). *Hän tuli kirkolta asti, saakka* (ända från kyrkan), *kirkolle saakka, asti* (ända till kyrkan). *Hamasta muinaisuudesta saakka* (allt från forna tider) *aina näihin aikoihin asti on kansanrunoutemme kukoistanut. Aina viime vuodesta asti hamaan tähän aikaan saakka olen ollut sairaana. Hän meni kirkolle päin, kohden, käsin* (i riktning mot). *Hän kävi kirkolla päin, käsin, täällä puolen. Ilman rahatta ei tule toimeen.* § 123.

Anhangspartiklar.

Om anhangspartiklarna märkes:

§ 124.

I. *-ko*, *-kö* är en frågande partikel, som fogas till det ord, som har tonvigten. Detta ord står främst i satsen; dock kan det föregås af en sådan bestämning,

som icke kan stå efter sitt hufvudord (bestämning till nomen) eller af en samordnande konjunktion. Ex. *Lähtekö isäntä huomenna kaupunkiin? Isäntäkö huomenna kaupunkiin lähtee? Huomennako isäntä lähtee kaupunkiin? Kaupunkiinko isäntä huomenna lähtee? Koulun opettajaksiko hän on ruvennut? Kaunis Ainiko teillä kävi? Aivan samaako sinä sanoit vai toista? Vai sinäkö siellä olitkin? Etkö käynytäkään kotona? Menemmekö vai emmekö?*

Äfven till interrogativa ord kan partikeln *-ko*, *-kö* fogas, om den tillfrågade upprepar frågan. Ex. „*Missä olet käynyt?*“ „*Missäkö olen käynyt?*“ — „*Kuinkako sanoit?*“ — Ofta är *-ko*, *-kö* = *kuinka*. Ex. *Paljoko* (= *kuinka* *paljo*) *kello on? Vanhako olet? Montako teitä on?*

II. *-pa*, *-pä*, *-han*, *-hän* samt *-pahan*, *-pähän* äro förstärkningspartiklar. De ha i satsen samma ställning som frågepartikeln. Ex. *Minäpä sen tein. Teitpä sinä sen. Tämäpä on kummallista. Tuo pappipa siellä puhui, eikä tämä. Tämän talon isäntäpä asian on alkuun pannut. Mutta sinäpä vasta veijari olet. — Isähän niin sanoi. Onhan ukko sen sallinut. Aivan samaahan minä väitin. Vaan olenhan minäkin vaivaa nähnyt ja tiedänhän siis nimmoista tämä elämä on. — Onpahan tuo kummallista. Eipähän niin lieenkkään.* Ett till frågeordet eller frågepartikeln fogadt *-han*, *-hän* ger frågan en tvekande, försigtig eller höflig form. Ex. *Onkohan isäntä kotona? Mitähän tuolla tehdään? Saisikohan puhutella isäntää?*

III. *-ka*, *-kä* fogas till vissa former af relativa och interrogativa pronomina samt äfven (i kopulativ betydelse, se § 128, I) till nekningsordet. Ex. *Mies, joka tuolla tulee, on veljeni. Kuinka sanoit? Mihinkä menet? — En ole mokomaa nähnyt enkä kuullut.*

IV. -s fogas till interrogativa pronomina samt anhangspartiklar (-ko-s, -pa-s, -ka-s), ibland äfven till andra ord; detta -s användes vid tilltal och i liflig framställning. Ex. *Mikäs neuvoksi tulevi?* (folkp.) *Mistäs puhe on? Kuinkas kävi? Tuoppas päiväkirjasi tänne! Tämöpäs loistoa on! Tämükös tuota hupsua miellytti! Riennä, riennä, sanoi äitini, ja minäkös juoksemaan! — Annas tänne! Ettäs viitsit!*

V. -kin (äfven, också) användes som förstärkningspartikel i satser med jakande innehåll, -kaan, -kään (ens, heller, alls) däremot i satser med nekande, tviflande innehåll. Dessa kunna fogas till hvilket ord som helst i satsen. Ex. *Isänikin oli siellä. Sama mieli on minullakin. Hän on Turussakin käynyt. Etkö sinäkin arvele samoin?* (jakande svar väntas). *Eikö tämäkin ole niin selitettävä? — Ei hänkään siellä ollut. Ei rosvokaan niin menettelisi. En nähnyt isäntääkään. Ei hänellä itselläänkään ole rahaa. Tuliko veljenikään? Etkö sinäkään (edes) arvele samoin?*

Anm. Samma regel gäller de indefinita pronomina, som äro bildade af relativa och interrogativa pronomina med anhangspartiklarna -kin och -kaan, -kään, se § 90, I, 2).

Postpositioner och prepositioner.

Postpositioner och prepositioner bilda till § 125. sammans med substantiv adverbial (sällan attribut). Ex. *Hevonen ui joen poikki* l. *poikki joen. Rakkaus isänmaata kohtaan on jokaisen oikeus ja velvollisuus.*

Deras former och användning upptagas fullständigare i formlära och lexikon; här följa några allmänna regler.

Postpositionerna i finskan förenas i allmänhet § 126. med genetiv af substantiv eller med suffix (se §§

83, 84). Ex. *Koira makaa pöydän alla. Hiiri juoksi uunin takaa. Talonpoika meni tuomarin luokse l. tykö. Tuo mies on matkustanut maan ympäri. Älä ole edessäni. Syöksikö rosvo päällesi? Naapuri tuli meidän tykömme.*

Med partitiv användas följande postpositioner:
kohti, kohden emot (om riktning), *kohtaan* emot (om förhållande);
myöten (myöden) längs;
paitsi (paitse) utom;
pitkin längs med;
päin mot;
vailla l. vajaalla i brist på, utan;
varten för, för — skull (ändamål);
vastan, vastoin emot.

Ex. *Me kuljemme kaupunkia kohti l. kohden. Hän on ollut hyvin ystävällinen minua kohtaan. Pojat purjehtivat jokea myöten l. pitkin. Sitä paitsi on minulla muitakin syitä. Hän tuli suoraan minua päin. Hän oli rahoja vailla l. vajaalla. Tämän summan säästämme vastaisia tarpeita varten, loput (resten) sitä vastoin käytämme heti.*

Prepositionerna äro i finskan fåtaliga:

a) Prepositioner med partitiv:

ennen före;

ilman utan;

**keskellä (-ltä, -lle)*; midt i *), *kesken* midt i (om afbrott);

*liki, *likellä (-ltä, -lle)* nära;

**lähellä (-ltä, -lle)* nära;

paitsi (paitse) utom;

pitkin längs med;

*) De med * betecknade kunna utan förändring i betydelsen användas äfven som postpositioner med genitiv.

**(sisä-, ulko-, tällä, sillä) puolella (-lta, -lle)* på inre, yttre sidan, på denna, den sida o. s. v.;
vastapäätä midt emot;
vasten, vastoin emot;
ympäri omkring, ikring (inom föremålets omkrets).

Ex. *Minä ennätin ennen sinua. Ilman varoja et tule toimeen. Hän läksi pois kesken kaikkea. Hän asettui asumaan keskelle kylää (äfven: kylän keskelle). Kirkko on liki, likellä, lähellä raatihuonetta (äfven: raatihuoneen lähellä, likellä). Kaikki menivät paitsi minua. Me ajoimme pitkin tietä. Eilen kävimme ulkopuolella kaupunkia (äfven: kaupungin ulkopuolella). Tytär teki vastoin l. vasten isänsä tahtoa. Kirjakauppa on vastapäätä pankkia. Me soutelimme ympäri järveä (= omkring på sjön, jfr kävelimme järven ympäri = omkring sjön).*

b) Prepositioner med genitiv:

edellä före, *jäljestä, jälkeen* efter (om tid);

**halki* genom;

kautta öfver (postpos. med genet.: genom);

kesken midt i (om afbrott);

**läpi* igenom;

**poikki* tvärsöfver;

**yli* öfver;

**ympäri* omkring (rörelse kring föremålets omkrets).

Ex. *Kokous pidettiin edellä, jälkeen, jäljestä puolenpäivän. Me kuljimme halki maan (genom landet). Hän on kuuluisa kautta kaiken maailman (öfver hela världen). Minä pyytäisin kesken puheen saada huomauttaa . . . Luoti meni läpi seinän (äfven: seinän läpi). Me sousimme poikki lahden (äfven: lahden poikki). Lintu lensi yli tuvan (äfven: tuvan yli). Me uimme ympäri saaren (vanligare: saaren ympäri).*

A n m. 1. f Sufix fogas icke till de postpositioner med genitiv, hvilka sluta på *i*, t. ex. *Luoti meni hänen läpi*. Märk äfven: *meidän, teidän kesken* oss, er emellan.

2. Vid bruket af postpositioner förekomma ofta sveticismer, i synnerhet i det äldre språket. Några sådana uttryckssätt må här nämnas: *Kvinka on sinun kanssasi laita* för: *sinun laitasi*. *Armahda sinuas meidän päüllemme* för: *armahda meitä*. *Minä uskon Jumalan päälle* för: *Jumalaan*. *Kiitoksia lainan edestä* för: *lainasta*. *Hän saa nauttia talon tuloja määrättyä hintaa vastaan* för: *määrätystä hinnasta* (1. *määrättyyn hintaan*).

3. Den kasus, som användes i förening med postposition eller preposition, har oftast ursprungligen utgjort attribut till det substantiv, hvaraf post- eller prepositionen bildats (märk t. ex. *talon kohdalla, uunin takana*).

Konjunktioner.

§ 127. Konjunktioner, hvilka förena satser och satsdelar, äro antingen **samordnande** eller **underordnande**.

§ 128. **Samordnande** konjunktioner sammanbinda satser och satsdelar, som äro af samma slag.

I. Kopulativa konjunktioner äro:

ja och;

ynnä (ess. af *yksi*) jämte;

sekä samt, *sekä* — *että* både — och;

-kä och, som fogas till nekningsordet, då det står främst i satsen;

saati, saatikka »för att icke tala om», »så mycket mera», »än mindre»;

jopa, vieläpä till och med.

Ex. *Isä ja poika tulevat. Minä luen ja sinä laulat. Äiti kehää sekä kertoo satuja lapsillensa. Viisi ynnä kolme tekee kahdeksan. Me laulamme ynnä sinä naurat. Sekä isä että poika pahastuivat. Sekä kuulin että näin. En ole mokomaa nähnyt enkä (icke: ja en) kuullut. Et-hän ole lukenut Kalevalaa etkä Kanteletarta. Älköön ku-*

kaan karatko kodistansa älköönkä isänmaastansa (men: Niin olen sanonut ja minä en luovu sanoistani. Hän kuuli, ett'eivät viholliset olleet liikkeelle lähteneet, ja ett'ei saksilainen apujoukkokkaan vielä ollut saapunut). — Hänkään ei tätä osannut selittää, saati sinä. Tanssivat vanhat ukotkin, saatikka sitten nuoremmat ja jaloiltaan nopeimmat. Oli siellä poikia ja tyttöjä, jopa l. vieläpä vanhoja ukkojakin.

Anm. För att gifva större eftertryck åt negationen, kan man använda konstruktionen *ja — en*, om den föregående satsen är jakande och *ja — en* skiljas från hvarandra genom andra ord, t. ex. *Niin olen sanonut ja minä en luovu sanoistani*.

II. Disjunktiva konjunktioner äro:

eli (elikkä) eller, som förenar liktydiga (synonyma) begrepp;

tai (tahi, taikka, tahikka) eller, eller också, som förenar begrepp, som utesluta hvarandra;

joko — tai, taikka — taikka antingen — eller;

vai eller, som användes för att inleda den senare leden (de senare lederna) i disjunktiva frågesatser.

Ex. *Oikean jalan suksen nimi on kalhu eli potasma. Mielikki eli Mimerkki oli muinaissuomalaisen metsän jumalatar. — Isä tai äiti tulee kanssani. Ukko joko myöpi talonsa tai antaa sen arennille. Taikka jousi murtuu, taikka jünne katkeapi. — Tuletko kouluun, vai menetkö kotiin? — Om i de skilda lederna af disjunktiva frågesatser predikatet är gemensamt, kan *-ko* utelemnas antingen i de senare eller i de första lederna, t. ex. *Turustako tulet, vai Porista vai Raumalta? Turusta vai Poristako hän tulee?**

Anm. 1. Om satsen icke innehåller en dubbelfråga, användes äfven i frågesatser *eli, tai*. Ex. *Puhutko kalhusta eli potasmasta? Eikä lausu lapsiraukka, onko vilu taikka nälkä tahi muu tapahtumainen? Oletko käynyt Tampereella tai Hämeenlinnassa vai kotonako olet ollut?* (Jfr latinet).

2. *Vai* användes ibland för att inleda en enkel fråga, som då måste anses bilda en direkt fortsättning till ett föregående yttrande. Ex. *Ell'et sinä ole siivolla, niin minä sinut opetan. Vai huuletko minun leikkiä laskevan? — Vai se on ajatuksesi?* (Jfr latinets *an*).

III. Adversativa konjunktioner äro:

mutta men;

vaan utan, som uttrycker en bestämd motsats till ett föregående nekande uttryck;

paitsi (*paitse*) med undantag af;

en (*et, ei* o. s. v.) *ainoastaan* (*ainoastansa*) —, *vaan myös* icke endast —, utan äfven;

taas åter (efter ett eller flera ord);

kuitenkin l. *kumminkin* likväl.

Ex. *Minä tulisin, mutta en ehdi. Hän ei ole sairas, mutta heikko hän on. Minä en ole sairas enkä heikko, vaan vallan terve ja raitis. Minä en sitä voi tehdä, vaan ehkä veljeni. En minä niin sanonut, vaan sinä. Kaikki muut siellä olivat, paitsi minä en ollut. Kaikkia muita sinä vihaat, paitsi et häntä. Laki ei opeta ainoastansa, mitä meidän pitää tekemän, vaan myös, mitä meidän pitää välttämän. Näin hän sanoo, toiset taas toisin. Hän lupasi tulla mukaan, kuitenkin l. kumminkin sillä ehdolla, että tulet häntä noutamaan.*

IV. Konklusiva konjunktioner (som uttrycka slutsats) äro:

sentähden därför;

siksi, siis, niinmuodoin alltså;

niin så.

Ex. *Maa on saanut kastetta, senpätähden l. siksi* pöytä kasvit niin vihannoivat. *Kello on jo 10, on siis jo aika* panna levolle. *Ajattelen, siis olen olemassa. Tee se, niin* saat elää. *Portimo veti ukkoa aikansa, niin tuli orava* vastaan. *Ei aikaakaan, niin isä tuli kotiin. Tuskin*

hän oli sen sanonut, niin hän kuoli. Minä tulen viikon päästä, niin sinä olet terve.

Af samma slag är det *niin* (= svenskans »så»), som inleder en eftersats, då en komparativ, temporal, kausal, konditional eller koncessiv sats föregår. Ex. *Niinkuin olen sanonut, niin se on. Kun hän sen oli sanonut, niin hän kuoli. Kosk'et näytty uskovan, niin saat kysyä muilta. Jos sen teet, niin saat eläi. Vaikka mitä tekisit, niin ei tyttö sinusta huoli.*

Anm. De konklusiva konjunktionerna äro egentligen demonstrativa adverb.

V. Explanativa konjunktioner äro:

sillä ty;

näet, nimittäin nämligen.

Ex. *En tahtonut lähteä, sillä en ollut oikein terve. Isäntä ei ole kotona, hän läksi näet kaupunkiin. Meidän tyytyi lähteä sisäin, oli nimittäin kylmä.*

Underordnande konjunktioner inleda bisatser och § 129. förena dem med styrande satser.

I. Explikativ (allmänt underordnande) konjunktion är:

että att, som ofta hänvisar till ett i den styrande satsen förekommande *se*.

Ex. *Sepä oli kummaa, että sinä pääsit papiksi. Tunnettu asia on, että hän on paljon saanut kärsiä. Isä sanoo, että hänen pojastansa tulee pappi. Mitä siihen tulee, että haluat tietää, millä kannalla yleiset riennot ovat täällä, niin on siitä vaikea mitään varmaa sanoa. En mene sinne vain sentähden, että minua siellä suositaan.*

 I stället för objekts-attsatser kan participialkonstruktion användas, om det verb, som styr attsatsen, uttrycker förnimmelse, mening eller yttrande (se § 119),

t. ex. *Hän tiesi, että sotamiehet olivat linnassa* = *hän tiesi sotamiesten olevan linnassa.*

☞ I prosa användes vanligen icke participialkonstruktion i stället för nekande attsats, t. ex. *Poika sanoi, ett'ei hänen veljensä voinut tulla mukaan.*

Märk! *Hän ei sanonut tulevansa.* I poesi: *Sanoit et käyväsi sotoa.*

II. Konsekutiva konjunktioner äro:

että, jotta att, hvilka vanligen hänvisa till ett i hufvudsatsen förekommande *niin, sellainen* o. s. v.

Ex. *Oletko niin köyhä, että sinun täytyy kerjätä.*

Hän on semmoisessa tilassa, ett'ei hän kykene mihinkään.

Mies pyörtyi, jotta kaatui selüllensä.

III. Finala konjunktioner äro:

jotta, että att, för att.

Ex. *Äiti laulaa, jotta lapsi nukkuisi. Sinun on ahkerasti työskenteleminen, jotta saattaisit elättää vanhan äitisi. Hän luki sitä varten, että häntä kiitettäisiin.*

Se § 104, 2), d).

☞ I stället för en final sats användes äfven I infinitiven eller translativen af I partic. pass. (se § 111, I; § 112, I; § 118, I, 4), b). Ex. *Menen puutarhaan, jotta siellä poimisin marjoja* = *siellä poimiakseni marjoja. Menen veljeni luo, jotta hän minun opettaisi* = *hänen opetettavakseen.*

IV. Kausala konjunktioner äro:

kun, kuin då, enär;

koska emedan;

syystä että, sentähden että af den orsak att, därför att.

Ex. *Kun asia niin on, niin autan mielelläni. Et saa anteeksi, kosk'et näytät katuvankaan. Ilma on lämmin, syystä että aurinko paistaa.*

V. Temporal konjunktioner äro:

kun l. *kuin* då;
kunnes, till dess;
jahka så snart som;
ennenkuin förrän.

Ex. *Minä menen kotiani, kun kesä tulee. Kun kesä tulee, niin koulut suljetaan. Jahka ilta tulee, niin lähden kävelemään. Siellä noidat nukkukohot, kunnes heinä kasvanevi läpi pään, läpi kypärin. Hän lupasi viipyä maalla, kunnes tulisi terveeksi. Hän ei luwannut lähtää, ennenkuin isä tulisi.* Se § 104, 2), f).

 I stället för temporala bisatser användas ofta temporalonstruktioner: inessiv af II inf. eller partitiv af II partic. pass. med genetiv eller suffix (se § 113, I och § 118, II, 2). Ex. *Kun kevät tulee, niin muuttolinut palaavat = keväin tullessa muuttolinut palaavat. Kun päivä on laskenut, tulee kylmä = päivän laskettua tulee kylmä.*

VI. Konditionala konjunktioner äro:

jos om;
kun l. *kuin* om;
joshan, *kunhan* l. *kuinhan* om blott;
ell'en, *ell'et* o. s. v., *joll'en*, *joll'et* o. s. v., om icke.

Ex. *Jos tulet luokseni, niin olen iloinen. Jos tulisit luoksi, niin olisin iloinen. Jos olisit tullut luokseni, niin olisin ollut iloinen. Kun sen tehnet, niin saat palikan mieltäsi myöten. Joll'ei hän täytä lupaustansa, niin minä vihastun. Minä nuhtelisin häntä, ell'ei hän osaisi luettaviansa.* Se § 104, 2), a).

VII. Koncessiva konjunktioner äro:

vaikka ehuru, fastän;
jos kohta om ock;
ehkä ehuru, fastän (sällan).

Ex. *Vaikka ihminen on syntinen, niin Jumala on kuitenkin hänelle armollinen. Vaikka voimia puuttuisikin,*

niin on kuitenkin hyvä tahto kiitettävä. Mahti ei joua maan rakohon, vaikka mahtajat menevät (folkp.). Vaikka olisin kuinka köyhä ja heikko tahansa, ei Jumala minua kuitenkaan hylkää. Jos kohta mies on vähä, kyllä on laki luja. Hyvä kukin kuollessansa, ehkä paha eläissänsä. Se § 104, 2), b).

VIII. Komparativ konjunktion är:

kuin än, som, hvilken i hufvudsatsen motsvaras af en komparativ, af orden *yhtä, sama, eri, toinen, muu*, af de demonstrativa pronominalen *semmoinen, sellainen* (i hvilket fall *kuin* användes som predikatsfyllnad i stället för det motsvarande relativa pronominalet) eller af någon form af pronominet *se*.

Ex. *Sinä olet vanhempi kuin minä. Tuo mies on yhtä suuri huvilivi kuin hänen veljensäkin. Hän puhui samoin kuin sinäkin. Hän on sama, samanlainen kuin ennenkin. Hän selitti tätä asiaa eri l. toisella tavalla kuin sinä. En nähnyt muuta kuin aavan veden ja korkean taivaan. Semmoisilla l. sellaisilla laiskureilla, kuin (= jommoinen) sinä olet, ei ole mitään tehtävää. Siitä asti kuin isä palasi kotiin, hän on maannut sairaana. Sillä aikaa kuin sinä makaat, minä kirjoitan. Ei saa tehdä sillä tavalla kuin sinä. Sitten kuin olen valmis, tulen mukanas.*

Komparativa konjunktioner äro äfven de samman-satta *niinkuin* såsom, och *ikäänkuin* liksom. Ex. *Niinkuin olet kylvänyt, niin saat niittää. Hän puhui, ikäänkuin olisi suurikin herra. Hän näytti laihuneelta, ikäänkuin olisi kauan sairastanut.*

IX. Interrogativa konjunktioner äro:

-ko, -kö om, huruvida;

tokko huruvida, om möjligen;

josko om, huruvida.

Ex. *Ei ole taattua, tulee ko hän. En tiedä vielä, syntyykö matkastani mitään. Tiedätkö, tokko tässä kaupungissa on pianonvirittäjä? Hän katselee ympärilleen nähdäkseen, josko häntä huomattaisiin. En tiedä, menenkö vai enkö. En kysynyt, olivatko he pappilasta vai kaupungista. En tiedä, Hämeenlinnassa vai Tampereelako hän asuu.*

Interjektioner.

Interjektioner äro utrop, som i allmänhet stå § 130. utom det grammatiska sammanhanget, än för sig själfva, än i början, än i slutet, än mellan enskilda ord af en sats. Ex. *Ah, voi, kuinka kauheasti suru vaivaa mieltäni! Elon merelt' — ah! — jos pian päästü pois kuolon rantaan loistavaan ja tyyneen vois!* (Suonio).

Några interjektioner användas i förening med ett § 131. substantiv i partitiv (se § 55, IV). Ex. *Voi minua! Ah! kultaista kotia!*

Anm. Äfven andra ord än interjektioner kunna användas som dylika känslouttryck. Ex. *Hyvät ihmiset, sitä komeutta! Tavasten tekijä, sitä ihanuutta!*

5:te kapitlet.

Ord- och satsföljden.

Ordföljden.

Den vanliga ordföljden i finskan är följande: § 132.

a) Subjektsdelen går före predikatsdelen. Ex. *Isä tuli eilen kotiin. Kaikki ihmiset ovat kuolevaisia.*

Anm. 1. Personen vid ett impersonellt talesätt, objektet till passiv form, eller till ett impersonellt kausativt verb, samt adessiv eller inessiv, som betecknar egaren, ha i allmänhet samma ställ-

ning i satsen som subjektet. Ex. *Kaikkien ihmisten täytyy kuolla. Heti kun tulen koulusta kotiin, niin minun pitää ruveta lukemaan. Kun viholliset olivat valloittaneet kaupungin, niin miehet surmatiin, naiset ja lapset vietiin orjuuteen. Kun olen syönyt suolaista, niin minua alkaa kovasti janottaa. Minulla on kirja. Hänessä on nuha.*

2. Subjektet står i regeln efter predikatet, om subjektet utgöres af en infinitiv. Ex. *Paras olisi lähteä pois. Minusta tuntui ikävältä jäädä jälkeen. Meidän täytyy jo mennä. Hänen on meneminen.*

3. Subjektet står i regeln efter predikatet, om detta är en imperativ. Ex. *Eläköön Suomi! Lähde sinä, minä en ehdi!*

4. Då ett yttrande föregår den talandes namn, står detta namn antingen före eller (vanligare) efter det verb, som betyder säga. Ex. „*Mene tiehesi*“, *sanoi Matti* (l. *Matti sanoi*). „*Mene tiehesi*“, *minä sanoin* l. *sanoin minä*.

5. Om ett subjekt, som står efter predikatet för att uttrycka vissa förhållanden, se § 133.

b) Predikatets bestämningar stå vanligen efter predikatet. Ex. *Poika juoksee kadulla. Mies tappoi koiran pihalla.*

Likaså står predikatsfyllnaden efter det förmedlande verbet, t. ex. *Hän on onneton.*

Anm. 1. Nekningsordet går alltid före det nekade verbet, t. ex. *Minä en huoli sinusta. Hän sanoi, ett'ei hän aio seurata sinua.*

2. Om predikatet har både objekt och adverbial, går objektet i allmänhet före adverbialet (jfr likväl § 133), t. ex. *Minä tapasin hänet kadulla. Minä pidin häntä etevänä miehenä.*

Om objektet utgöres af en infinitiv, står det efter predikativadverbialet, t. ex. *Minä pidin viisaimpana lähteä pois.*

3. Adverbial till ett adjektiv går alltid före sitt hufvudord, t. ex. *Se oli erittäin hyvä. Poika on kovin pieni.*

c) Af attributen stå adjektiv-attributet och genitiv-attributet alltid före hufvudordet, substantiv-attributet antingen före eller efter (se § 34, B), och de öfriga attributen alltid efter hufvudordet. Ex.

Se iloinen poika, joka laulaa pihalla, on naapurin nuorin poika. Helsinki, Suomen pääkaupunki, on perustettu Ruotsin kuningaan Kustaa Wasan aikana. Suuri osa pitääjää 1. pitääjistä on asumatonta. Pese kannut korvinensa!

Anm. 1. Om ett substantiv har både adjektiv- och genitiv-attribut, går genetiven vanligen före adjektivet. Ex. *Ukon kaikki puheet eivät auttaneet mitään. Ruotsin mainio kuningas Kustaa Wasa.*

2. Genetiven vid en infinit verbform går likaså före densamma, t. ex. *Hänen kylään mennessään kohtasin hänet. Päivän laskettua tuli kylmä. Pöytä on puusepän tekemä.*

Ofta afviker likväl subjektets och predikatets, äf- § 133. vensom predikatets och dess bestämningars ordningsföljd från den vanliga. Då vill man oftast genom ordföljden beteckna ett föremål såsom obekant eller förut icke omnämndt eller ock vill man särskildt betona eller framhålla någon satsdel.

a) Den satsdel, hvarmed ett obekant eller förut icke omnämndt föremål angifves, står i slutet eller åtminstone mot slutet af satsen. Detta gäller särskildt subjektets och predikatets, men ofta äfven predikatsbestämningarnas inbördes ordning. Ex. *Tuvassa on ukko i stugan är en gubbe (jfr ukko on tuvassa gubben är i stugan). Olipa kerran ukko ja akka. Kun poika läksi metsälle, niin tuli häntä vastaan karhu (jfr Kun poika läksi metsälle, niin sama karhu taas tuli häntä vastaan). Oli torppa ennen, jossa oli vanha akka. — Minä tapasin pihalla tytön jag träffade en flicka på gården (jfr Minä tapasin tytön pihalla jag träffade flickan på gården).*

b) Den satsdel, som har den starkaste tonvigten, står främst i satsen eller åtminstone så nära början

som möjligt. Ex. *Tuvassa ukko on* det är i stugan, som gubben är. *Veneesen miehet nousivat. Aarten me löysimme. Hyvin köyhä hän on, mutta kunnan mies.*

Sålunda kan äfven predikatet, om det är förut nämndt och betonadt, stå i början af satsen. Det bekanta subjektet följer vanligen genast därefter, det obekanta ställes mot slutet af satsen (enligt mom. a). Ex. *On ukko tuvassa* visst är gubben i stugan. *On tuvassa ukko* (= en gubbe). „*Tuliko pitäjän pappi teille?*“ „*Tuli pappi meille ja oli ison aikaa.*“ — „*Tuliko tänne teidän pitäjään ensinkään pappia?*“ „*Tuli tänne pappi.*“

Om subjektet har den starkaste tonvigten, är det icke tillräckligt att subjektet står främst i satsen, utan dessutom skola predikatets bestämningar, om de äro förut nämnda, gå före predikatet. Ex. *Ukko tuvassa on* det är gubben, som är i stugan. *Minä kaupat tein.* „*Kuka läksi kaupunkiin?*“ „*Isä kaupunkiin läksi.*“ — „*Sinä olet onneton.*“ „*Sinä onneton olet.*“

Anm. I öfverensstämmelse härmed böra ord, till hvilka vissa anhangspartiklar (*-ko, -pa, -han*) äro fogade, och hvilka alltid ha den starkaste tonvigten, ställas främst i satsen eller så nära dess början möjligt (se § 124). Ex. *Kotiinko sinä menet? Kyläänpä minä menen. Kotonahan isä on eikö kylässä.*

§ 134. I poesin är ordföljden mycket vexlande. Ex. *Tietäjä iänkuinen* (Kalev). *Voitolle pääsi vallat Pohjolan* (Suonio). *Hän kaunis on kuin kukkainen, raitis kuin kevätaamu* (Oksanen). — I den finska folkpoesin finner man äfven exempel på att ordföljden mellan ett sammansatt ords leder är antingen omkastad (anastrophe) eller afbruten genom ett mellanskjutet ord (tmesis). Ex. *Vyöll' on veitsi Väinämöisen, päähopea* (= hopeapää) *huotrasessa. Vaski- oli hattu hartioilla* (= vaskihattu oli hartioilla).

Satsföljden.

§ 135. Satsföljden eller den ordning, i hvilken hufvudsatser och bisatser följa på hvarandra, kan vexla på

samma sätt som ordningsföljden mellan de satsdelar, hvilka de olika satserna företräda.

a) Subjektssatser stå dock jämförelsevis sällan framför, utan oftast efter den styrande satsen. Ex. *Että itsekin ajattelet samaa, on oikein hyvä. Paras on, että menet kotiisi.*

b) Objekts- och adverbialsatser stå efter, men ganska, ofta äfven före den styrande satsen. Ex. *Me tiedämme, että maa on pyöreä. Minä lähden maalle, kun kesä tulee. — Että N. N. osaa puheessa ja kirjoituksessa käyttää suomen kieltä, todistetaan täten. Kun kesä tulee, niin lähden maalle.*

Anm. En objektssats träffas jämförelsevis sällan framför hufvudsatsen; af adverbialsatser stå konsekutivsatsers aldrig och finalsatser sällan före den styrande satsen.

c) Attributssatsen står så nära som möjligt intill det ord den bestämmer. Den kan stå efter, emellan och någongång före den styrande satsen. Ex. *Hän asuu siinä talossa, jossa olen syntynyt. Mies, joka tuolla tulee, on naapurini. Missä minä olen, siellä teidänkin pitäisi oleman.*

Anm. Attributssatser bilda sålunda ofta mellansatser; i samma ställning förekomma äfven bisatser af andra slag, t. ex. *Minä lähden, kun kesä tulee, uudestaan ulkomaille.*

